

Ukrainere og andre grupper kommet gjennom masseflukt

Christian Sørlien Molstad og Hans Martin Lundgaard Corneliusen

TALL

SOM FORTELLER

RAPPORTER / REPORTS

2025/11

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 19. mai 2025

ISBN 978-82-587-2011-6 (elektronisk)

ISSN 1892-7513 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Denne rapporten beskriver ukrainerne som kom til Norge i perioden siden den fullskala invasjonen av Ukraina i februar 2022 og til utgangen av 2023. Disse 63 400 personer sammenlignes med tre andre grupper som tidligere har ankommet gjennom det vi i her kaller «masseflukt»: bosniere, kosovere og syrere. Ved hjelp av registerdata ser rapporten på sammensetningen og graden av gjenutvandring blant disse gruppene, samt på bosetningsmønsteret blant ukrainerne som fortsatt var bosatt i landet per 1.1.2025. Integreringen blant de tre foregående gruppene, målt gjennom sysselsetting, oppnådd utdanningsnivå, partnervalg, overgang til norsk statsborgerskap og deltakelse i kommunevalg, analyseres også. Ut fra resultatene diskuteres noen mulige integreringsløp for ukrainerne som har kommet til Norge.

Publikasjonen er utarbeidet av Seksjon for befolkningsstatistikk ved Christian Sørlien Molstad og Hans Martin Lundgaard Corneliussen. Hans Martin Lundgaard Corneliussen har utarbeidet tabeller og analyse i delkapittel 3.6., mens Christian Sørlien Molstad har hatt hovedansvaret for resten av kapittel 3, samt kapittel 2 og 4. Kartene i delkapittel 2.4 er utarbeidet av Dana Moe.

Prosjektet har fått støtte fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID), som del av samarbeidsavtalen om innvandrrelatert statistikk og analyse. Lars Østby takkes for gode kommentarer og innspill underveis i arbeidet.

Statistisk sentralbyrå, 13.05.2015

Ann-Kristin Brændvang

Sammendrag

I denne rapporten ser vi på ukrainske flyktninger som kom i perioden fra etter den fullskala invasjonen av Ukraina i februar 2022 til utgangen av 2023. Denne gruppen, som utgjorde 63 400 personer, blir sammenlignet med tre tidligere grupper som har ankommet gjennom såkalt «masseflukt», dvs. som en del av en større strøm av flyktninger over et kort tidsrom: bosniere, kosovere og syrere. Med utgangspunkt i registerdata ser vi på sammensetningen og graden av gjenutvandring blant gruppene. For ukrainerne ser vi også på bosetningsmønsteret for de som fortsatt var bosatt per 1.1.2025.

Det er til dels store forskjeller mellom de fire «massefluktgruppene». Mens den jevne alders- og kjønnsammensetningen blant bosnierne tyder på ankomst av hele familier, hadde de andre gruppene skjevare profiler. Mens kosoverne til dels også synes å ha kommet som familier, var det en overvekt av barn og unge menn. Overrepresentasjonen av unge menn er enda tydeligere blant syrerne, og få var 60 år eller eldre blant disse. Ukrainerne skiller seg ut fra de andre «massefluktgruppene» ved å domineres av kvinner, spesielt i tretti- og begynnelsen av førtiårene, og barn. Konsekvensene av utreiserestriksjonene for menn i «stridsfør» alder i Ukraina er tydelig: andelene menn i aldersgruppene mellom 18 og 60 år var langt mindre enn blant kvinner. Vi ser samtidig at 17-årige gutter er overrepresentert blant ukrainske barn, og at de utgjorde en stadig større del av de som ble bosatt i løpet av 2023.

Også med hensyn til utdanningsnivå ved innvandring er det store ulikheter. En del bosniere hadde relativt høy utdanning, mens mange kosovere og særlig syrere kun hadde grunnskoleutdanning. Ukrainerne skiller seg igjen ut ved at svært mange hadde utdanning på høyskole-/universitetsnivå. Ekskluderer vi personene vi mangler utdanningsnivå for, ser vi at over halvparten av ukrainerne som var 16 år eller eldre hadde utdanning på dette nivået, uansett kjønn.

Vi ser store variasjoner i gjenutvandringen i gruppene, som først og fremst kan tilskrives ulik varighet på konfliktene i opprinnelseslandene. Størst utvandring ser vi blant kosovere, der bortfallet av oppholdsgrunnet etter konflikten endte i 1999 gjorde at mange, nesten to tredjedeler, dro. Blant bosniere og særlig syrere, der konflikten varte lenger eller har pågått fram til nylig, har gjenutvandringen vært mindre. Ukrainere ligner så langt mest på bosniere, ved at om lag en tiendel har utvandret. I gruppene med betydelig utvandring, ser vi at det er visse alders- og utdanningsforskjeller, ved at flere av de med kun grunnskole og personer i de eldre aldersgruppene gjenutvandrer. Blant ukrainerne er det en tendens til at færre gutter i tenårene drar.

Ukrainerne som fortsatt bodde i Norge per 1.1.2025 var svært spredt bosatt, både sammenlignet med totalbefolkningen og med ukrainske innvandrere som var bosatt i Norge før den fullskala invasjonen. Mange bodde i kommuner med lav sentralitet og få i de aller største bykommunene.

I rapporten ser vi også på integreringen av bosniere, kosovere og syrere. Dette måles gjennom indikatorer på sysselsetting, overgang til norsk statsborgerskap og deltakelse i kommunevalgene i 2019 og 2023. For personer som kom som barn, ser vi på oppnådd utdanningsnivå og partnervalg. Bosnierne utmerker seg som å generelt sett ha høyest sysselsetting og mest konsistent, om enn relativt lav, valgdeltakelse. Det er også relativt sett flere av bosnierne som kom som barn som har høyere utdanning som voksne og som velger en partner med annen landbakgrunn. Vi ser dessuten at utfallene innad i gruppene henger sammen med utdanningsnivå, kjønn og alder ved innvandring.

Vi trekker avslutningsvis noen paralleller fra resultatene til ukrainernes framtid i Norge. Det generelt høye utdanningsnivået gjør at ukrainerne ligner mest på bosnierne, som i stor grad er integrert i arbeidsmarkedet og utdanningssystemet. Hvordan integreringen av ukrainerne forløper seg vil imidlertid avhenge av flere forhold, blant annet tidsperspektivet på konflikten, samt størrelsen og trekkene ved gjenutvandringen.

Abstract

This report looks at Ukrainian refugees arriving in the period since the full-scale invasion of Ukraine in February 2022 until the end of 2023. This group, counting 63 400 individuals, is compared to three groups having arrived earlier through so-called «mass flight», i.e. as part of a major flow of refugees arrived over a short period of time: Bosnians, Kosovars and Syrians. Using register data, we examine the composition and remigration in the groups. For Ukrainians, we also look at the pattern of settlement among those still resident in the country as of 1.1.2025.

There are several major differences between the four groups. While the even distribution in age and gender composition among Bosnians suggests arrival of entire families, the other groups have more skewed profiles. While Kosovars to a certain extent also seem to have arrived as families, there was a predominance of children and young men. An even clearer overrepresentation of young men was evident among Syrians, with few persons 60 years or older. The Ukrainians stand out among the groups arrived through «mass flight», by being dominated by women, especially in their thirties and early forties, and children. The consequences of the travel restrictions for men in «army age» in Ukraine are evident. The proportion of men in the age groups between 18 and 60 were far smaller than among women. Furthermore, boys 17 year of age are overrepresented among Ukrainian children and constituted an increasingly larger part of arrivals during 2023.

There are furthermore considerable differences in the level of education. A substantial number of Bosnians had higher education, while many Kosovars and especially Syrians only had primary education. Also here the Ukrainians stand out, with a large share with education at college/ university level. Excluding people for whom we lack data on education, we see that over half of the Ukrainians at 16 years of age or older had education at this level, regardless of gender.

We see large variations in the level of remigration among the groups. This can primarily be attributed to different durations of the conflicts in the countries of origin. We see the largest emigration among Kosovars, where the end of the conflict in 1999 and loss of basis for residence led to almost two-thirds leaving. Among Bosnians and Syrians, for which the conflicts lasted longer or have continued until recently, there has been less remigration. So far, Ukrainians are most similar to Bosnians, in that one tenth have emigrated. In the groups experiencing significant emigration, we see differences according to age and education, as those with only primary school education and those in the older age groups are more prone to remigrate. Among the Ukrainians, there is a tendency toward fewer teenage boys to leave.

The Ukrainians still resident in Norway as of 1.1.2025 had a very dispersed pattern of settlement, both compared to the total population and to Ukrainian immigrants living in Norway before the full-scale invasion. Many lived in municipalities with low centrality, and few lived in the largest urban municipalities.

We also look at the integration of Bosnians, Kosovars and Syrians. Integration is measured through indicators of employment, naturalisation and participation in the municipal elections in 2019 and 2023. For refugees arrived as children, we examine the level of education and partner choice. Bosnians stand out as having the highest employment and the most consistent, albeit relatively low, voter turnout in elections. Of the Bosnians that came to Norway as children, there are also more that have higher education as adults and who choose a partner with another background. We furthermore see outcomes vary according to level of education, gender and age at immigration within the groups.

We conclude by drawing some parallels from the results to the prospects of the Ukrainians in Norway. With generally high levels of education, the Ukrainians share most similarities with Bosnians, who are largely integrated into the labour market and educational system. However, how the integration of Ukrainians proceeds will depend on several factors, including the time perspective of the conflict, as well as the degree and characteristics of remigration.

Innhold

Forord.....	3
Sammendrag	4
Abstract.....	5
1. Introduksjon: om målet med rapporten og gruppene.....	7
1.1. Introduksjon av rapporten.....	7
1.2. Fire grupper ankommet gjennom masseflukt.....	7
1.3. Ramme for sammenligning: likheter og forskjeller mellom gruppene	9
1.4. Rapportens kapitler	10
2. Hvem er de og hvor bor de? Sammensetning, bosetningsmønster og gjenutvandring	12
2.1. Bosniere, kosovere og syrere: de første gruppene som kom gjennom masseflukt.....	12
2.2. Ukrainerne bosatt i Norge i 2022 og 2023.....	22
2.3. Gjenutvandring.....	27
2.4. Bosetningsmønster blant ukrainere	32
3. Integrering.....	37
3.1. Hvordan vi måler integrering	37
3.2. Sysselsetting	39
3.3. Utdanningsnivå	43
3.4. Partnervalg.....	47
3.5. Statsborgerskap	51
3.6. Valgdeltakelse.....	53
4. Oppsummering: hovedfunn og mulige integreringsløp for ukrainere i Norge	66
4.1. Hovedtrekk ved integreringen av «massefluktgrupper»	66
4.2. Noen mulige scenarioer for ukrainere i Norge.....	70
Referanser	72
Figurregister	75
Tabellregister	78

1. Introduksjon: om målet med rapporten og gruppene

1.1. Introduksjon av rapporten

Fokuset i denne rapporten er på ukrainerne som kom i kjølvannet av den fullskala invasjonen av Ukraina i februar 2022. Ankomsten av om lag 92 000 ukrainere (UDI, 2025a)¹ utgjør den største enkeltstående tilstrømningen av flyktninger til Norge. At disse har kommet til landet i løpet av underkant av tre år gjør at vi kan snakke om en massefluktsituasjon, der et stort antall personer har kommet for å søke beskyttelse i landet i løpet av et kort tidsrom.

I kapitlene i denne rapporten skal vi ta for oss de 63 400 ukrainere som ble bosatt i landet i løpet av perioden fra invasjonen i februar 2022 til utgangen av 2023. Vi skal undersøke sammensetningen av gruppen med hensyn til sentrale kjennetegn som alder, kjønn og utdanningsnivå. Vi skal også se på bosetningsmønsteret, det vil si hvor i landet de har bosatt seg. Ved inngangen til 2022 bodde det allerede 6 500 innvandrere i Norge med ukrainsk landbakgrunn. Bosetningsmønsteret til ukrainerne vil bli analysert og sammenlignet med den blant ukrainerne som bodde i landet ved begynnelsen av 2022.

Rapporten vil også forsøke å si noe om mulige integreringsløp for ukrainerne som er i Norge. Ukrainerne som har kommet i løpet av de siste årene er fortsatt svært tidlig i oppholdet. Det er derfor for tidlig å slutte noe om hvordan integreringen vil gå basert på hva vi observerer for denne gruppen. Vi vil derfor i stedet ta utgangspunkt i tre andre gruppene av flyktninger som også har kommet gjennom masseflukt: flyktninger fra Bosnia-Hercegovina, Kosovo og Syria som ankom henholdsvis i årene 1993-1994, 1999 og 2015-2017.

Disse gruppene har lengre botid, for bosniernes del opp mot 30 år. Ved å se på disse gruppenes sammensetning og status på et utvalg indikatorer på integrering, slik som deltakelse i arbeidslivet, naturalisering (overgang til statsborgerskap), oppnådd utdanningsnivå, partnervalg (graden av endogami), og stemmegivning ved valg, håper vi å kunne antyde noen mulige scenarioer for ukrainske flyktnings integrering.

Vi vil dessuten se på graden av gjenutvandring, både blant ukrainere og de andre gruppene som har kommet gjennom masseflukt. Hvorvidt innvandrere velger å reise tilbake til hjemlandet (eller eventuelt til et annet land) kan henge sammen med flere forhold. For noen grupper, slik som kosovere, vil den høye gjenutvandringen i stor grad være et utslag av den relativt raske avslutningen på konflikten i hjemlandet og bortfallet av oppholdsretten. For andre flyktninger kan utvandring være et mer aktivt valg som reflekterer avveininger på individ- og familienivå.

I analysene presentert i denne rapporten vil vi med andre ord ha et komparativt (sammenlignende) perspektiv: vi søker å si noe om integreringen av massefluktgrupper, slik som ukrainerne, ved å jamføre utfall blant de andre gruppene. For at vi skal kunne dra noen slutninger fra en slik sammenligning må vi imidlertid være klar over hvilke relevante fellestrekk og forskjeller som eksisterer mellom dem. I dette kapittelet skal vi gå gjennom noen av likhetene og forskjellene mellom gruppene som kan ha betydning for mønstrene vi ser i analysene våre.

1.2. Fire grupper ankommet gjennom masseflukt

Det åpenbare fellestrekket ved flyktninggruppene som denne rapporten omhandler, er at de har kommet i massefluktsituasjoner. Man kan stille seg spørsmålet hvorfor dette trekket i seg selv er

¹ Ved årsskiftet 2024/2025. Av disse 92 000 fikk 87 400 kollektiv beskyttelse (UDI, 2025).

interessant. Hva har grupper som har gjennom masseflukt til felles som skiller dem fra andre grupper av flyktninger som gjør at en sammenligning mellom dem gir mening?

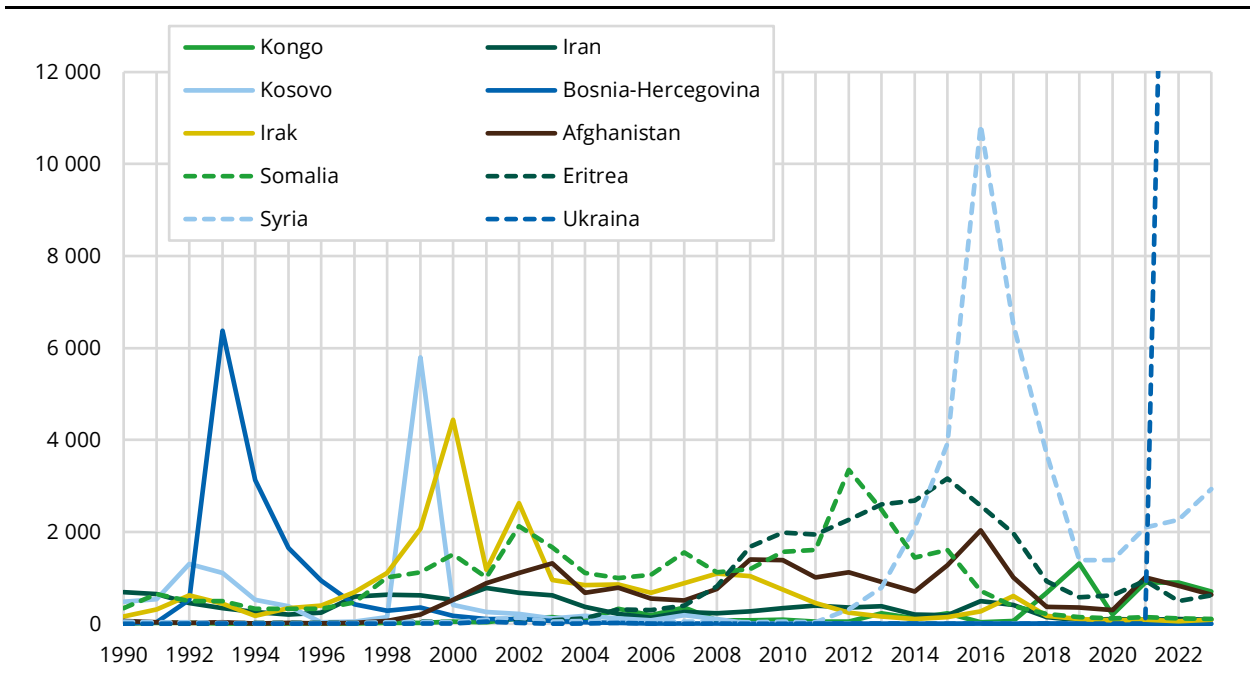
Det er flere forhold man kan peke på, blant annet ved bakgrunnen for emigrasjonen fra opprinnelseslandet. Masseflukt tenderer til å henge sammen med plutselige omveltninger i opprinnelseslandene, som tvinger tusenvis eller millionvis på flukt. Dette kan være knyttet til utbruddet av borgerkrig, slik som i Syria, invasjoner, slik som Ukraina, eller til krigshandlinger og etnisk motivert vold som en følge av oppløsningen av stater, slik som i Bosnia-Hercegovina og Kosovo. I slike situasjoner kan store deler av lokalsamfunn bli drevet på flukt, både internt i landet og til andre land. Vi ser da også dette i sammensetningen av noen av gruppene, slik som bosniere og kosovere, ved at de til stor del synes å bestå av hele familier (se delkapittel 2.1).

En annet moment ved masseflukt, som kanskje er viktigere sett fra ankomstlandets/-stedets perspektiv, er størrelsen på gruppen(e) som ankommer. Å håndtere ankomsten av en stor mengde flyktninger over en kort tidsperiode kan være ressurskrevende. Som vi skal komme tilbake til i neste delkapittel har norske innvandringsmyndigheters respons variert noe i disse situasjonene, og håndteringen av gruppene med hensyn til blant annet tildeling av status og bosettingspolitikk har vært ulik.

Det er ikke uten videre gitt hvilke grupper som kan sies å ha kommet gjennom «masseflukt». Når vi i denne rapporten presenterer bosniere, kosovere, syrere og ukrainere som eksempler på slike grupper, er dette basert på to kjennetegn: 1) størrelsen på gruppen og 2) tidsrommet et flertall av medlemmene av gruppen har kommet innenfor.

I løpet av etterkrigstiden kom det i flere omganger flyktninger til Norge, i noen tilfeller relativt plutselig i kjølvannet av dramatiske begivenheter. Flyktningkonvensjonen i 1951 var et direkte resultat av det store antallet av fordrevne etter andre verdenskrig og at store deler av Europa endte opp med å befinne seg bak jernteppet (Long, 2013). I den første perioden av etterkrigstiden kom det da også først og fremst flyktninger fra det daværende Sovjetunionen og dets satellittstater i Sentral- og Øst-Europa. En av de første gruppene av flyktninger var tsjekkosllovakere etter den kommunistiske maktovertakelsen i 1948. Nye bølger med flyktninger innvandret til landet etter de sovjetiske intervensjonene i Ungarn og Tsjekkoslovakia i henholdsvis 1956 og 1968. Antallene som ankom var imidlertid relativt begrensede, i ingen av tilfellene noe særlig mer enn om lag 1 500 personer (Brochmann, 2003). De første flyktninggruppene av noe størrelse kom på 1970-tallet, chilenerne i kjølvannet av militærkuppet i 1973 og de såkalte vietnamesiske «båtflyktningene» ved slutten av Vietnamkrigen. Selv ikke for disse var antallet særlig stort: i løpet av andre halvdel 1970- og 1980-tallet innvandret det totalt om lag 5 600 personer fra Vietnam og 4 700 fra Chile til Norge (Statistisk Sentralbyrå, 2025b).

Det var først fra og med 1980- og 1990-tallet at størrelsen på flyktninggruppene som har kommet til Norge har oversteg dette. Blant de nye, større gruppene kan vi videre skille mellom grupper etter *tidsrommet* de har kommet innenfor. Noen flyktninggrupper, slik som fra somaliere, eritreere, afghanere, irakere og iranere, har kommet over en lengre periode. Ankomsten av andre grupper, slik som bosniere, kosovere, syrere og ukrainere, har derimot vært preget av å foregå over noen svært få år (figur 1.1).

Figur 1.1 Innvandring, ikke-nordiske statsborgere innvandret på grunn av flukt og familieinnvandrere til flyktninger, 1990-2023, største land²

Kilde: Statistisk sentralbyrå

1.3. Ramme for sammenligning: likheter og forskjeller mellom gruppene

Å sammenligne gruppene vi tar for oss i denne rapporten byr på vesentlige utfordringer. Det er for eksempel åpenbare forskjeller mellom gruppene i botid: mens bosnierne som kom i årene 1993 og 1994 har over 30 år i Norge, har syrerne som kom i perioden 2015 til 2017 kun bodd i landet i maksimum ti år. For bosnierne, og kosoverne, har vi derfor data for en lenger del av «integreringsløpet». Når vi sammenligner ulikheter i situasjon eller utfall per «nå», for eksempel i stemmegivningen i de siste kommunevalgene (delkapittel 3.6), vil vi måtte ta hensyn til at bosnierne og kosoverne har vært i landet mye lenger enn syrerne og hatt mer tid til å etablere seg på de ulike arenaene i det norske samfunnet.

At det har gått lenger tid siden bosnierne og kosoverne innvandret gjør også at disse generelt sett er eldre enn syrerne. Dette er grunnen til at vi for kommunevalget i 2023 ikke har bosniere i begynnelsen av 20-årene som vi kan sammenligne med syrerne i denne aldersgruppen. Samtidig har få syrerer som har ankommet som barn blitt gamle nok til å ha fullført utdanning eller til å ha blitt gift. Det er med andre ord begrenset hva vi kan si om hvor lang utdanning syrerne tar eller hvilke partnere de velger, ut over det vi ser blant de få som kom som da de var i slutten av tenårene. En direkte sammenligning på gruppenivå med bosnierne og kosoverne, hvorav alle har nådd en alder der mange eller de fleste kan forventes å ha fullført utdanningsløpet og mange har giftet seg eller lever i samboerskap, vil kunne føre til misvisende konklusjoner.

Det lave antallet grupper vi tar for oss reiser dessuten grunnleggende spørsmål fra et metodologisk perspektiv om hvilke konklusjoner vi kan trekke fra sammenligningene. Komplexiteten og mengden mulige forhold/faktorer som kan spille inn i integreringen av innvandrere er stor. Det er i slike sammenhenger vanskelig å avgjøre eksakt hvilke forhold som ligger til grunn for mønstrene vi ser.³

² Gruppene er først og fremst basert på første statsborgerskap, men også, for kosoverne og bosniere, landbakgrunn. Som vi kommer tilbake til senere i rapporten er det for disse gruppene nødvendig å benytte landbakgrunn, ettersom mange eller, for kosoverne, alle hadde andre statsborgerskap enn henholdsvis kosovisk eller bosnisk ved ankomst.

³ Dette er en klassisk utfordring med analyser hvor antallet potensielle forklaringsvariabler langt overstiger antallet enheter (N), i denne sammenheng grupper, i analysen (Lijphart 1971; Collier 1993).

Analysen i denne rapporten er riktignok først og fremst deskriptiv, i den forstand at hovedformålet er å gi en beskrivelse av gruppene som har kommet masseflukt og sammenligne utviklingen og/eller situasjonen på noen utvalgte integreringsindikatorer. Det å avdekke årsakssammenhenger er ikke et hovedmål her. Når vi tolker resultatene og trekker forslagsvise slutninger om ukrainernes framtid i Norge, antar vi likevel at mønstrene vi har observert reflekterer noen sammenhenger som kan overføres til andre grupper. At disse slutningene dras fra det vi observerer blant noen få grupper, gjør dem imidlertid potensielt sårbare.

Disse utfordringene løser vi på flere måter. En løsning er å fokusere på skillelinjer *innenfor* gruppene. Ved å undersøke ulikheter innenfor hver gruppe kan vi oppdage mønstre som muligens kan sammenlignes på tvers av gruppene. Som vi skal se er det da også flere kjennetegn, med hensyn til kjønn, alder ved innvandring og utdanningsnivå, som synes å henge sammen med ulikt integreringsutfall i gruppene.

Den andre er å innta en forsiktig tilnærming til direkte sammenligning på gruppenivå. Mønstrene vi ser blant bosniere, kosovere og syrere (og ukrainere) må tolkes i lys av helt grunnleggende likheter og forskjeller mellom gruppene når det gjelder forhold som botid og omstendigheter knyttet til ankomsten og bosettingen av gruppene.

Status: midlertidig kollektiv beskyttelse eller opphold på individuelt grunnlag

Et av disse forholdene, som vi skal komme tilbake til når vi oppsummerer og tolker resultatene i kapittel 4, er hvilken status gruppene fikk da de kom til Norge. Her går det et skille med hensyn til om medlemmene av gruppene fikk opphold på individuelt grunnlag eller gjennom ordninger med midlertidig kollektiv beskyttelse. Her skiller syrerne seg ut fra de tre andre gruppene, ettersom de førstnevnte fikk opphold på individuelt grunnlag, mens bosnierne, kosoverne og ukrainerne ble gitt midlertidig kollektiv beskyttelse.

Midlertidig kollektiv beskyttelse gis etter gruppetilhørighet, og ikke på individuelt grunnlag. Dette innebærer en forenklet saksbehandlingsprosess, men samtidig danner ikke tillatelsen grunnlag for permanent opphold. Det besluttes om ordningen skal videreføres årlig (UDI, 2025b).

Et viktig spørsmål heftet ved ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse har vært hva som skjer med statusen til gruppene når/dersom behovet for beskyttelse forsvinner. Norske myndigheter har håndtert dette ulikt i de situasjonene der dette har skjedd. Både for bosniere og kosovere endte konflikten i hjemlandet med henholdsvis Dayton-avtalen i desember 1995 og den jugoslaviske hærens tilbaketrekning fra Kosovo sommeren 1999 (Benson, 2004, s. 170, 177). Mens de bosniske flyktningene selv fikk velge hvorvidt de ville returnere til Bosnia, fikk kosoverne ett års utreisefrist (Brochmann, 2003, s. 311-316).

En eventuell avslutning av konflikten i Ukraina vil reise lignende problemstillinger som med bosnierne og kosoverne, noe vi skal komme tilbake til i diskusjonen om mulige scenarioer for ukrainerne i Norge i slutten av denne rapporten.

1.4. Rapportens kapitler

Rapporten er inndelt i fire kapitler. I *kapittel 2* skal vi se på sammensetningen av gruppene vi har valgt ut i *kapittel 1*. Gruppene vil bli brutt ned på kjennetegn som alder, kjønn og utdanningsnivå. Vi vil se at gruppene til dels er svært forskjelligartede med hensyn til disse trekkene, og at de også har hatt svært ulik grad av gjenutvandring. Mens hele to tredjedeler av kosoverne hadde forlatt landet innen utgangen av de første årene, var de aller fleste syrere fortsatt bosatt om lag et tiår etter innvandring. Ukrainerne ligner mest på bosnierne, hvorav om lag en tiendel forlot landet i løpet av de første årene. Vi ser videre på bosetningsmønsteret blant ukrainere som fortsatt var bosatt i

landet per 1.1.2025. De ukrainske flyktingene som var i landet på dette tidspunktet bodde svært spredt, både sammenlignet med totalbefolkningen og ukrainerne som allerede bodde i landet før den fullskala invasjonen av Ukraina i 2022.

I *kapittel 3* ser vi nærmere på integreringen av bosniere, kosovere og syrere. Integrering er i kapitlet målt med indikatorer som fanger opp sysselsetting, oppnådd utdanningsnivå, partnervalg (endogami), overgang til norsk statsborgerskap, samt deltakelse i kommunevalg. Valg av indikatorer er basert på integreringsdimensjonene og de registerbaserte indikatorene presentert i Barstad og Molstad (2020). På grunn av til dels svært ulik botid, er direkte sammenligning av utfallene på gruppenivå vanskelig, men vi ser tegn til store variasjoner, både mellom gruppene og innad basert på kjønn, alder ved innvandring og utdanningsnivå. Bosnierne skiller seg ut som å ha generelt relativt høy sysselsetting og høyere deltakelse i valg enn de to andre gruppene. Bosniere som kom som barn har dessuten høyere utdanningsnivå og velger i større grad partnere med annen landbakgrunn enn dem selv. Det er likevel tegn til at en del bosniere ventet lenger med å skaffe seg norsk statsborgerskap enn det som var tilfelle i de andre gruppene.

Kapittel 4 oppsummerer hovedfunnene fra de foregående kapitlene og drar noen tentative paralleller til ukrainernes framtid i Norge. I diskusjonen trekker vi opp noen scenarioer basert på forhold som kan antas å ha betydning for ukrainernes integreringsløp i Norge, slik som krigens forløp og potensialet for gjenutvandring.

2. Hvem er de og hvor bor de? Sammensetning, bosetningsmønster og gjenutvandring

I dette kapitlet skal vi se nærmere på ukrainerne som kom til Norge i 2022 og 2023. Hva kjenner dem, og hvilke likheter er det med de andre gruppene som har kommet gjennom masseflukt før?

I første delen av kapitlet skal vi se på tidligere grupper som har kommet i massefluktsituasjoner: bosniere, kosovere og syrere (se delkapittel 1.2). Sammensetningen til disse gruppene med hensyn til sentrale kjennetegn som alder, kjønn og utdanningsnivå gir et grunnlag for sammenligning som kan si noe om eventuelle likheter og særegenheter ved ukrainere jamført med andre grupper som har innvandret under lignende omstendigheter.

I andre del av kapitlet tar vi for oss sammensetningen av de 63 400 ukrainerne som kom på grunn av flukt i løpet av 2022 og 2023. I den fjerde delen av kapitlet ser vi dessuten på bosetningsmønsteret til denne gruppen ved inngangen av 2025 og sammenligner denne med den blant ukrainerne som allerede var bosatt i Norge rett før den fullskala invasjonen av Ukraina i februar 2022.

Når vi senere i rapporten undersøker integreringen av bosniere, kosovere og syrere, ser vi at kjennetegn som kjønn, utdanningsnivå og alder ved innvandring henger sammen med klare forskjeller i utfall. Integreringen av de ulike gruppene vil dermed til dels bero på hvordan disse er sammensatt. Denne sammensetningen vil i sin tur til dels være et resultat av kjennetegnene til de som opprinnelig kom til landet, men også av graden av gjenutvandring senere. I den tredje delen av dette kapitlet vil vi derfor se på graden av bofasthet i landet, både løpet av de aller første årene etter innvandring og på lengre sikt.

2.1. Bosniere, kosovere og syrere: de første gruppene som kom gjennom masseflukt

Bosniere, kosovere og syrere utgjorde de første store gruppene som kom gjennom det vi i kapittel 1 har definert som masseflukt. I dette delkapitlet skal vi se på hvordan disse gruppene var sammensatt med hensyn til kjennetegn som kjønn, alder og utdanningsnivå.

Før vi gjør det er det likevel nødvendig å presisere at gruppene vi ser på er noe ulikt definert. Dette gjelder både hvordan vi skiller hvilket land personene er fra (statsborgerskap eller landbakgrunn) og hvem vi inkluderer med hensyn til innvandringsgrunn (kun personer som har kommet på grunn flukt eller også familieinnvandrere til slike personer).

Syrerne vi ser på i denne rapporten er personer med syrisk *statsborgerskap*. Det samme gjelder ukrainere i delkapittel 2.2, 2.3 og 2.4: disse omfatter kun personer som var ukrainske statsborgere da de ankom landet. Å ta utgangspunkt i statsborgerskap gir derimot lite mening for bosniere og kosovere. Kosovo eksisterte ikke som stat før 2008, ni år etter flyktningestrømmen vi tar for oss her. Følgelig hadde ingen av flyktingene fra Kosovo i 1999 kosovisk statsborgerskap. Også blant flyktingene fra Bosnia-Hercegovina var det mange som hadde jugoslavisk statsborgerskap. For disse gruppene tar vi derfor i stedet utgangspunkt i personer med henholdsvis bosnisk og kosovisk *landbakgrunn*. I praksis innebærer dette at vi kun inkluderer personer som er født henholdsvis innenfor det nåværende Bosnia-Hercegovina og Kosovo.

Antallet familiejenforeninger til flyktningsgruppene vi ser på henger nøye sammen med statusen de ulike gruppene har fått. Det har i liten grad vært familieinnvandring til grupper som har fått midlertidig kollektiv beskyttelse, nettopp fordi mange av familiemedlemmene som vanligvis ville fått opphold gjennom gjenforening kvalifiserer til midlertidig kollektiv beskyttelse. I denne rapporten er

vi interessert i personer som har kommet i massefluktsituasjoner. For syrere vil noen av disse ha kommet gjennom familiejenforeninger, og av den grunn inkluderer vi for dem både flyktninger og familieinnvandrere til flyktninger. For bosniere, kosovere og ukrainere, som var omfattet av bestemmelser om midlertidig kollektiv beskyttelse, har vi kun inkludert flyktninger.

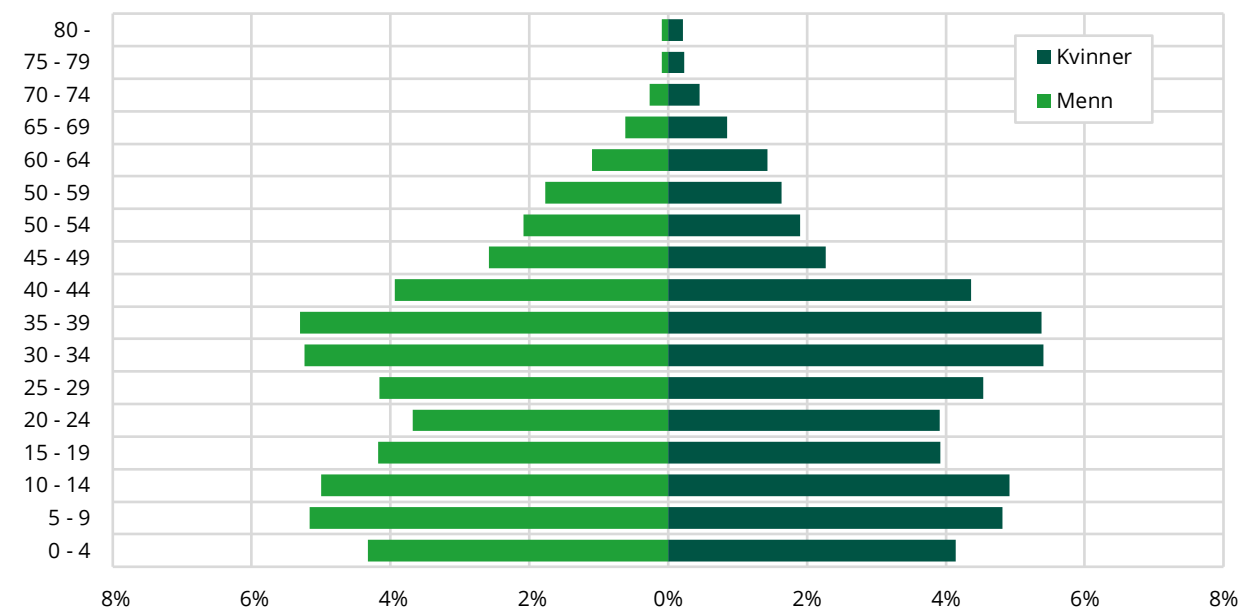
Bosniere: hele familier og høyt utdanningsnivå blant de voksne

Det kom totalt 9 501 flyktningene med bosnisk landbakgrunn i løpet av 1993 og 1994. Alders- og kjønnsfordelingen blant disse bosniske flyktningene var relativt jevn, med om lag like mange kvinner og menn i de fleste aldersgruppene og et noenlunde «normalt» størrelsesforhold mellom de yngre og eldre aldersgruppene (figur 2.1).

Denne sammensetningen skyldes til stor del at mange bosniske flyktninger kom som hele familier (Henriksen, 2007, s. 84). Dette ser vi ikke minst i toppen av befolkningspyramiden. I likhet med ukrainere, men i kontrast til kosovere og syrere, var en ikke ubetydelig andel av flyktningene fra Bosnia-Hercegovina eldre: om lag fem prosent var 60 år eller mer.

Fordelingen er likevel ikke helt jevn. Det var relativt sett flere, både menn og kvinner, i trettiårene enn i de andre voksne aldersgruppene. Det er dessuten et klart flertall kvinner i de eldste aldersgruppene, noe som ikke er overraskende gitt at kvinner utgjorde en større del av befolkningen i disse aldersgruppene i Bosnia-Hercegovina på begynnelsen av 1990-tallet (Federalni zavod za statistiku, 2025).

Figur 2.1 Befolkningspyramide, bosniske flyktninger til Norge bosatt i 1993 og 1994, aldersgrupper som prosent av total

Kilde: Statistisk sentralbyrå

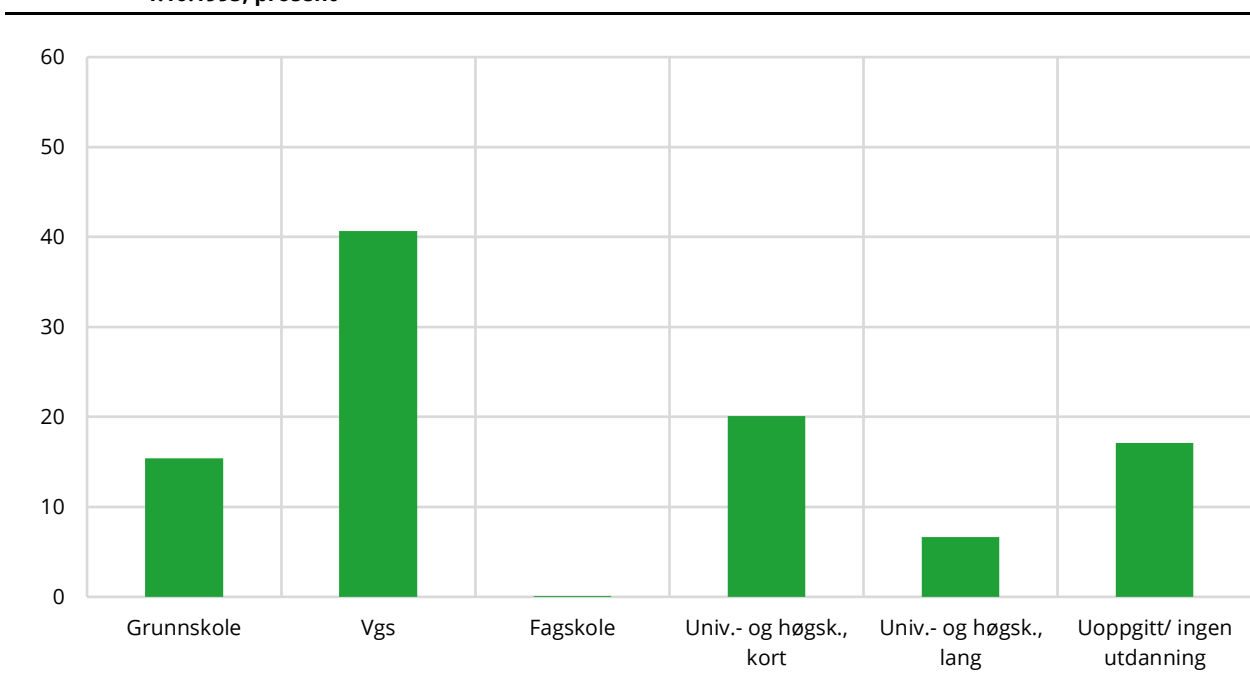
En stor del av bosnierne som kom som flyktninger til Norge i 1993 og 1994 hadde videregående skole som høyeste fullførte utdanningsnivå. 41 prosent hadde utdanning på dette nivået, mens 27 prosent hadde høyere utdanning. Dette er vel og merke dersom vi regner med personene vi mangler informasjon om utdanningsnivå for (17 prosent)⁴ (figur 2.2). Ekskluderer vi de sistnevnte, er

⁴ I tallene for utdanningsnivå presentert i denne rapporten er personer som var registrert med ingen utdanning eller utdanning på kun førskolenivå blitt slått sammen med personer vi mangler informasjon om utdanningsnivå for. Personer med ingen utdanning eller utdanning på førskolenivå utgjør en relativt liten gruppe, på det maksimale rundt 2 prosent blant kosoverne.

andelen med utdanning på videregående nivå om lag halvparten (49 prosent), mens om lag en tredjedel (32 prosent) hadde utdanning på høyskole-/universitetsnivå.

Forutsetter vi at de vi har informasjon om utdanningsnivå for er representative for de bosniske flyktningene, kan vi slutte at de som kom i 1993 og 1994 hadde høyere utdanning enn det som var vanlig i befolkningen på denne tiden. Blant personer som var 16 år eller eldre og som var bosatt per 1.10.1995, hadde henholdsvis 45 og 19 prosent utdanning på videregående og høyskole-/universitetsnivå (Statistisk sentralbyrå, 2025c). Sammenligner vi personer i samme aldersgruppe ser vi at disse forskjellene består. Blant personer i alderen 30-34 år hadde 37 prosent av bosnierne høyere utdanning, mens 27 prosent av totalbefolkningen i Norge i samme alder hadde det samme (Statistisk sentralbyrå, 2025e). Vi ser det samme mønsteret blant de fleste aldersgruppene. Blant personer i slutten av tjuetårene hadde imidlertid færre bosniere fullført utdanning på høyskole-/universitetsnivå (26 mot 29 prosent totalt i den samme aldersgruppen i Norge), særskilt av fire års lengde eller lengre. Dette kan tyde på at borgerkrigen og flukten til Norge (eventuelt via andre land) forstyrret utdanningsløpet til en del yngre bosniere.

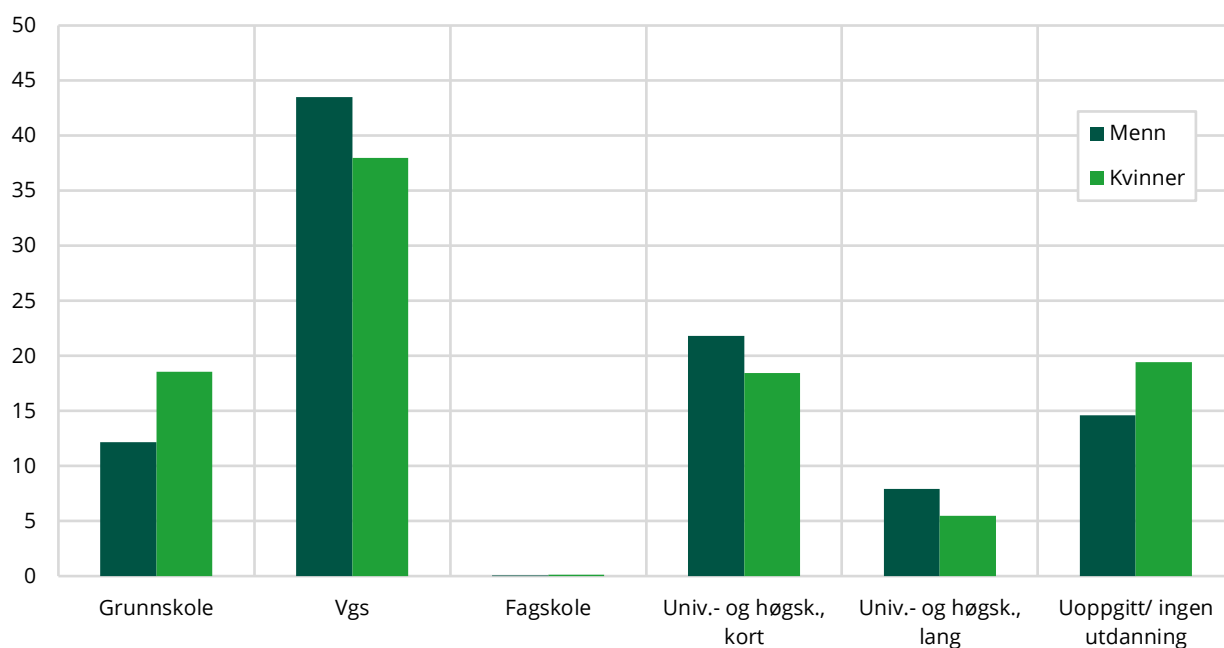
Figur 2.2 Bosniske flyktninger til Norge bosatt i 1993 og 1994, 16 år¹ eller eldre, etter utdanningsnivå per 1.10.1995, prosent

¹ 16 år eller eldre i 1995

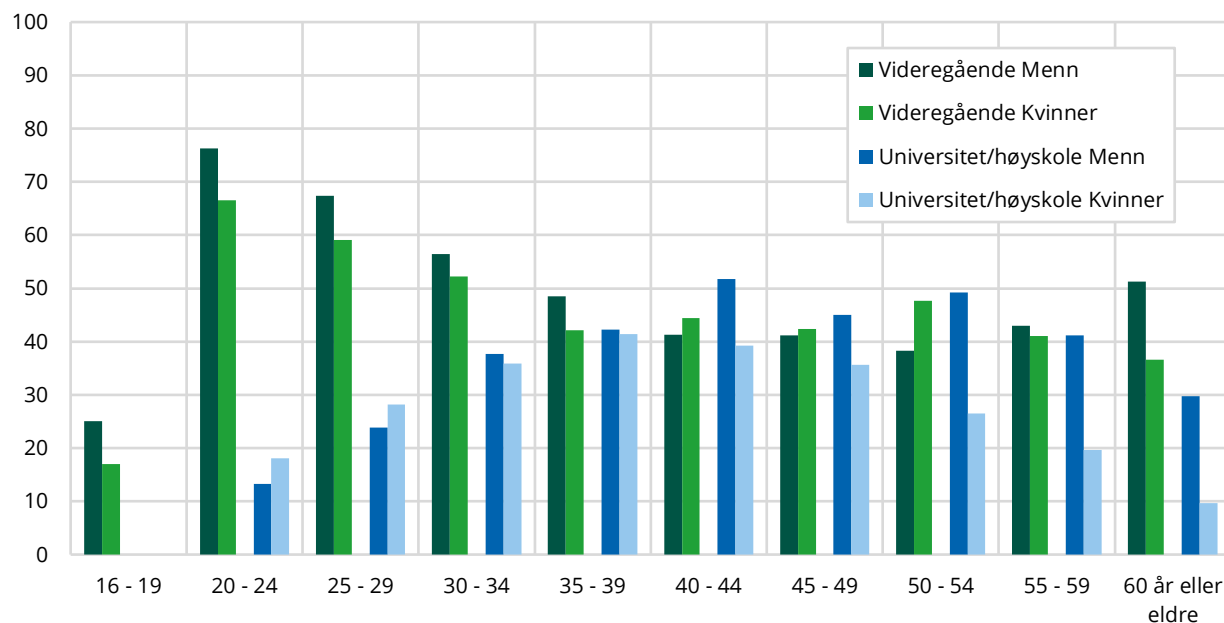
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Menn hadde generelt sett høyere utdanning enn kvinnene. En større andel av kvinnene hadde kun grunnskole som høyeste fullførte utdanning, 19 prosent mot 12 blant mennene (figur 2.3). Samtidig har færre kvinner enn menn utdanning på videregående eller høyskolenivå. Det er riktignok verdt å merke seg at andelen med manglende utdanningsnivå er større blant kvinner enn for menn (20 mot 15 prosent).

Figur 2.3 Bosniske flyktninger til Norge bosatt i 1993 og 1994, 16 år¹ eller eldre, etter utdanningsnivå per 1.10.1995 og kjønn, prosent¹ 16 år eller eldre i 1995

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Sammenligner vi utdanningsnivået blant menn og kvinner i samme aldersgruppe blant de vi har informasjon om utdanningen til (figur 2.4), ser vi at forskjellen er mest markant blant de som var i førtiårene eller eldre. Blant bosnierne som var i tjuårene var det faktisk litt større andel kvinner enn menn som hadde høyere utdanning.

Figur 2.4 Bosniske flyktninger til Norge bosatt i 1993 og 1994, 16 år¹ eller eldre, etter utdanningsnivå per 1.10.1995, aldersgruppe og kjønn, prosent²¹ 16 år eller eldre i 1995² Personer med ukjent utdanningsnivå ekskludert

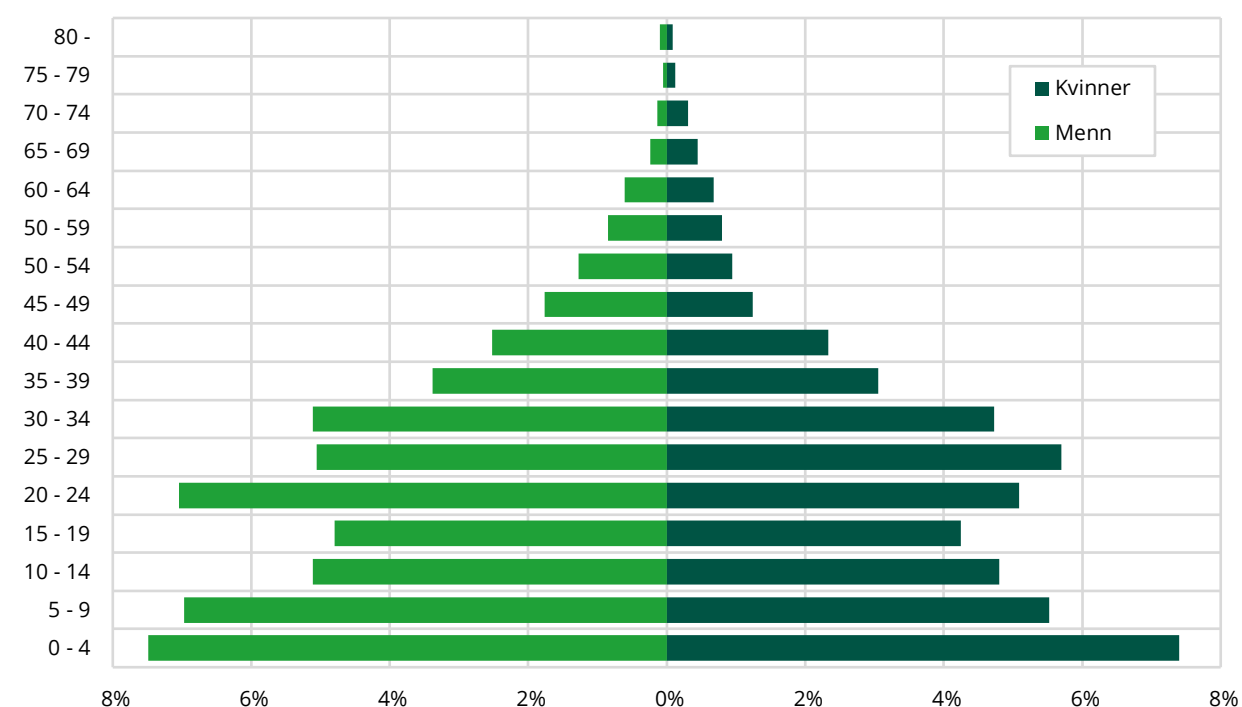
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Kosovere: lavere utdanningsnivå og større kjønnsforskjeller

Vi har sett at kjønns- og aldersfordelingen blant flyktningene fra Bosnia-Hercegovina var relativt jevn. Dette ser vi også blant den andre gruppen av flyktninger som kom fra det tidligere Jugoslavia, kosovere (figur 2.5).

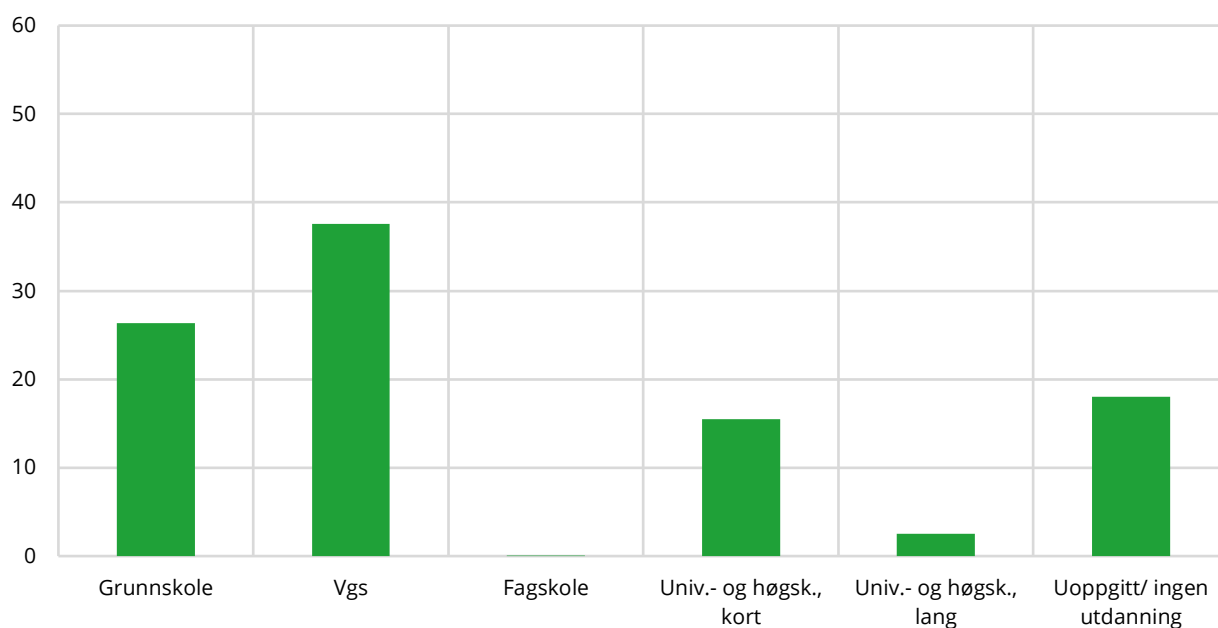
Som med bosnierne var det likevel en overvekt av unge voksne blant kosoverne som ankom Norge som flyktninger i 1999. Særlig kom det forholdsvis flere menn i begynnelsen av tjueårene. Den største enkeltgruppen var likevel barn i alderen fire år eller yngre. Som nevnt tidligere var det dessuten færre i de eldre aldersgruppene. Samlet sett synes med andre ord flyktningene fra Kosovo i hovedsak å ha bestått av barnefamilier og unge menn.

Figur 2.5 Befolkningspyramide, kosoviske flyktninger til Norge bosatt i 1999, aldersgrupper som prosent av total

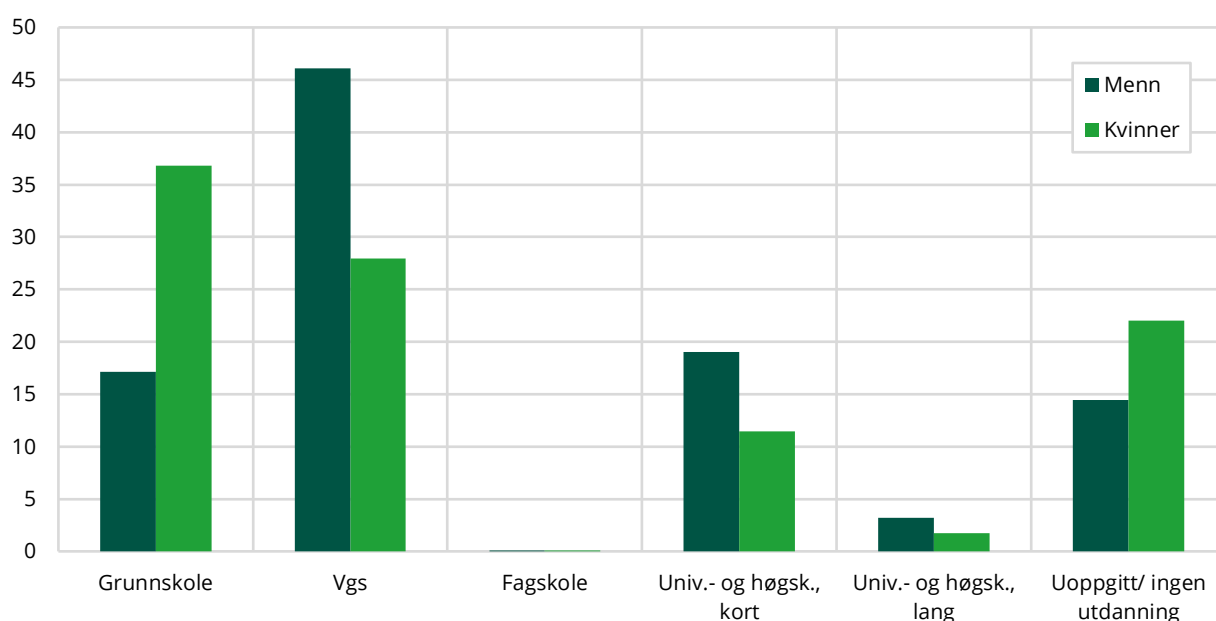
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Sammenlignet med de bosniske flyktningene som hadde kommet tidligere det samme tiåret, hadde flyktningene fra Kosovo relativt lavt utdanningsnivå. Figur 2.6 viser fordelingen med hensyn til utdanningsnivå blant kosoverne som var 16 år eller eldre i år 2000, og som fortsatt var bosatt i landet ved begynnelsen av året. Som vi kan se hadde 26 prosent kun grunnskole som høyeste fullførte utdanning, noe som tilsvarer 11 prosentpoeng flere enn blant bosnierne. Kosoverne skiller seg dessuten fra bosnierne ved at færre hadde høyere utdanning: 18 mot 27 prosent.

Figur 2.6 Kosoviske flyktninger til Norge bosatt i 1999, 16 år¹ eller eldre, etter utdanningsnivå per 1.10.2000, prosent¹ 16 år eller eldre i 2000

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vi så at det var klare kjønnsforskjeller blant de bosniske flyktningene med hensyn til utdanning, ved at mennene typisk hadde høyere utdanningsnivå enn kvinnene. Vi ser det samme, om enn enda mer markant forskjell blant de kosoviske flyktningene (figur 2.7). Over en tredjedel (37 prosent) av kosoviske kvinner hadde grunnskole som høyeste fullførte utdanningsnivå. Blant mennene var andelen med kun grunnskoleutdanning 20 prosentpoeng mindre (17 prosent). Samtidig hadde få av kvinnene høyere utdanning, 13 prosent mot 22 prosent blant mennene. Antallet med uoppgitt utdanning er, som vi så hos bosnierne, riktignok større blant kvinnene enn mennene.

Figur 2.7 Kosoviske flyktninger til Norge bosatt i 1999, 16 år¹ eller eldre, etter utdanningsnivå per 1.10.2000 og kjønn, prosent

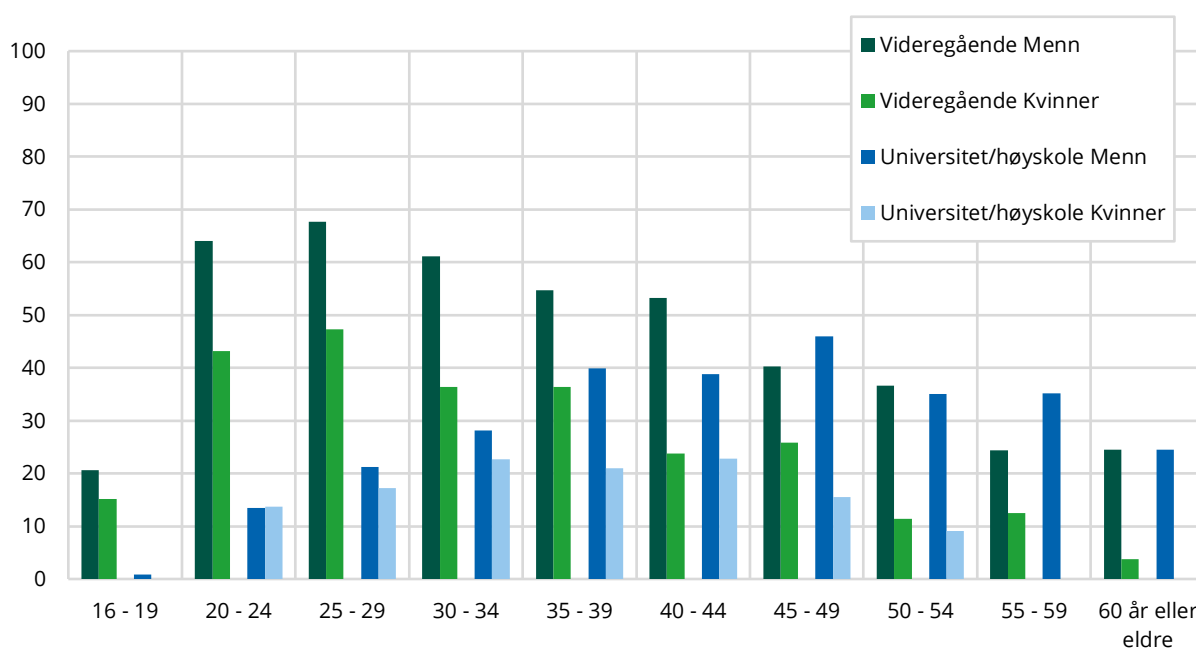
Kilde: Statistisk sentralbyrå

¹ 16 år eller eldre i 2000

Bryter vi utdanningsnivå videre ned på aldersgrupper (figur 2.8) ser vi at selv i de yngste gruppene var det flere menn enn kvinner som har høyere utdanning. Unntaket er personer i begynnelsen av tjueårene, der om lag like mange menn og kvinner hadde høyskole-/universitetsutdanning. Blant de som var i slutten av trettiårene eller eldre var kjønnsforskjellen i andelen med høyere utdanning særlig store. Dette skyldtes til dels at andelen med menn med høyere utdanning var større i de eldre aldersgruppene enn i de yngre, men også at andelen kvinner med høyere utdanning var lavere i disse aldersgruppene. Blant personer i de to eldste aldersgruppene, de mellom 55 og 59 og de 60 år eller eldre, var det ingen kvinner med utdanning på høyskole-/universitetsnivå.⁵

Også med hensyn til andelen med videregående skole som høyeste fullførte utdanning ser vi det samme mønsteret. I alle aldersgrupper er det flere menn enn kvinner som hadde utdanning på dette nivået.

Figur 2.8 Kosoviske flyktninger til Norge bosatt i 1999, 16 år¹ eller eldre, etter utdanningsnivå per 1.10.2000, aldersgruppe og kjønn, prosent²

¹ 16 år eller eldre i 2000

² Personer med ukjent utdanningsnivå ekskludert

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Syrere: overvekt av menn i tjueårene og lav utdanning på tvers av kjønn og alder

Vi var i begynnelsen av kapitlet inne på konsekvensene ulikhetene i status har for hvordan vi velger hvem vi inkluderer i de ulike gruppene vi ser på i rapporten. For de to foregående gruppene, og for ukrainere, som alle fikk midlertidig kollektiv beskyttelse, ser vi kun på flyktninger fra disse landene. For syrerne som ankom i årene 2015 til 2017 er det imidlertid naturlig å også inkludere familieinnvandrere til flyktninger. At denne gruppen måtte søke beskyttelse på individuelt grunnlag gjorde at mange som i de andre gruppene var omfattet av kollektiv beskyttelse, og dermed er registrert med innvandringsgrunn flukt i vårt datamateriale, i stedet fikk opphold som familieinnvandrere. For enkelhets skyld vil vi referere til alle disse, uansett individuell innvandringsgrunn, som flyktninger.

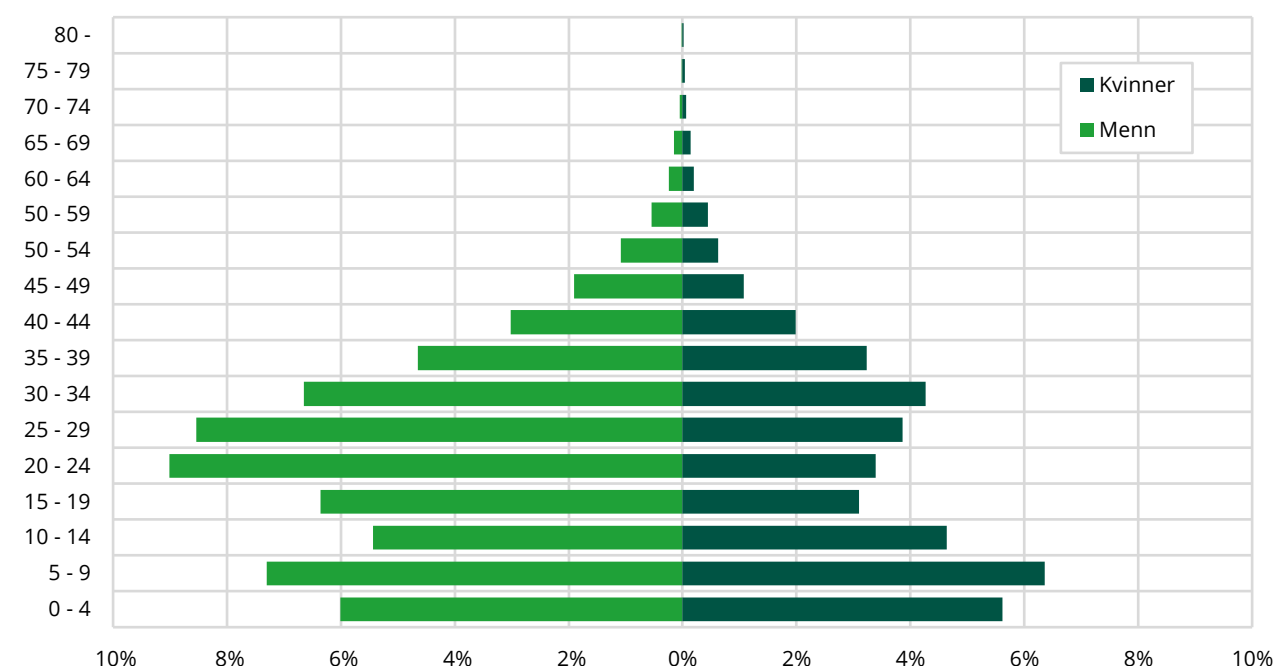
⁵ Det er imidlertid viktig å huske at antallet personer i de eldre aldersgruppene er ganske små. Dette gjør at små, potensielt tilfeldige variasjoner i antall kan gi større utslag i prosent enn i de yngre aldersgruppene.

Som vi kan se fra figur 2.9, var kjønns- og aldersfordelingen blant disse flyktingene langt mindre jevn enn blant de to foregående gruppene vi har sett på. Vi har vært inne på at fordelingen hos kosoverne og bosnierne bærer preg av at mange har kommet som hele familier. Tross en viss overrepresentasjon av unge voksne, var de fleste aldersgrupper såpass representert at man kan skjelne en noenlunde «normal» fordeling, spesielt blant bosnierne. Syriske flyktinger har derimot et langt større innslag av menn i tjuårene. Unge menn i denne aldersgruppen utgjorde alene 18 prosent av alle syrerne som kom som flyktinger i årene vi tar for oss her. Til sammenligning var kun 7 prosent kvinner i tjuårene.⁶

Aldersfordelingen var dessuten klart skjevere enn blant både bosnierne og kosoverne. Svært få av de syriske flyktingene som kom til landet i perioden 2015 til 2017 var 60 år eller eldre, kun en halv prosent. Vi ser ellers at det er mange barn blant flyktingene, særlig i alderen under ti år, noe vi så i enda større grad blant kosovere.

De syriske flyktingene som kom i årene 2015 til 2017 var med andre ord en ung gruppe, primært bestående av unge menn, barn og, til en viss grad, kvinner i tju- og trettiårene. I enda sterkere grad enn hos kosoverne bærer syrerne preg av å ha bestått av barnefamilier og menn i tjuårene.

Figur 2.9 Befolkningspyramide, syriske flyktinger og familieinnvandrere til flyktinger til Norge bosatt i 2015, 2016 eller 2017, aldersgrupper som prosent av total

Kilde: Statistisk sentralbyrå

De syriske flyktingene hadde generelt sett et langt lavere utdanningsnivå⁷ enn gruppene vi har sett på til nå (figur 2.10). 57 prosent av syrerne som kom som flyktinger i løpet av årene 2015 til 2017 hadde bare fullført grunnskole. 20 prosent hadde utdanning på høyskole-/universitetsnivå. Dette er

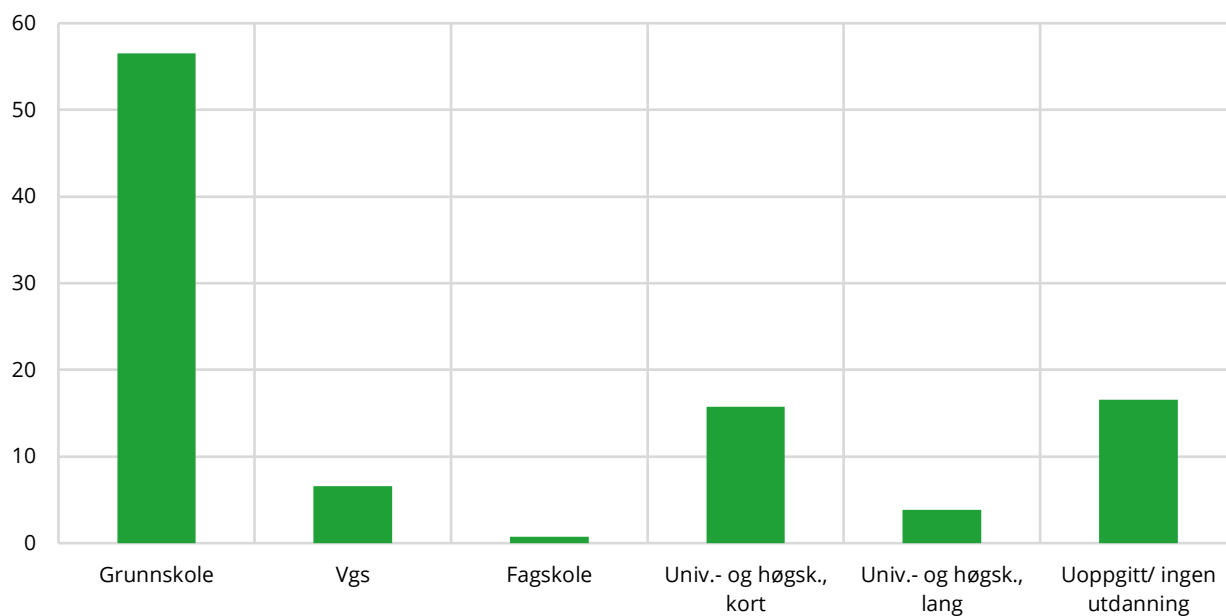
⁶ De tilsvarende andelen personer i tjuårene blant bosniske og kosoviske flyktinger var henholdsvis 8 og 12 prosent blant menn og 8 og 11 prosent blant kvinner.

⁷ Ettersom informasjon om utdanningsnivå for syrerne som kom i årene 2015 til 2017 var svært mangelfull per 1.10.2018, har vi valgt å supplere med data fra 1.10.2019 for personene der vi mangler informasjon om utdanningsnivå per 1.10.2018 og fra 1.10.2020 i tilfellene informasjon mangler i begge disse foregående årene. Personene med uoppgitt utdanning i figur 2.10 og 2.11 er med andre ord de som det manglet informasjon om utdanningsnivå for både i 2018, 2019 og 2020. Å hente informasjon fra senere år kan selvsagt føre til at man fanger situasjonen på et senere tidspunkt for de aktuelle personene, etter at de har rukket å fullføre utdanning i Norge på et høyere nivå enn de i utgangspunktet hadde.

litt flere enn blant kosoverne, men til gjengjeld er det få med videregående skole som høyeste fullførte utdanning, 7 prosent.

De syriske flyktningene kjennetegnes dermed av å bestå av to hovedgrupper: en stor del med lav utdanning (kun grunnskole) og en langt mindre, men ikke ubetydelig, andel med høyere utdanning.

Figur 2.10 Syriske flyktninger til Norge bosatt i 2015, 2016 eller 2017, 16 år¹ eller eldre, etter utdanningsnivå per 1.10.2018², prosent

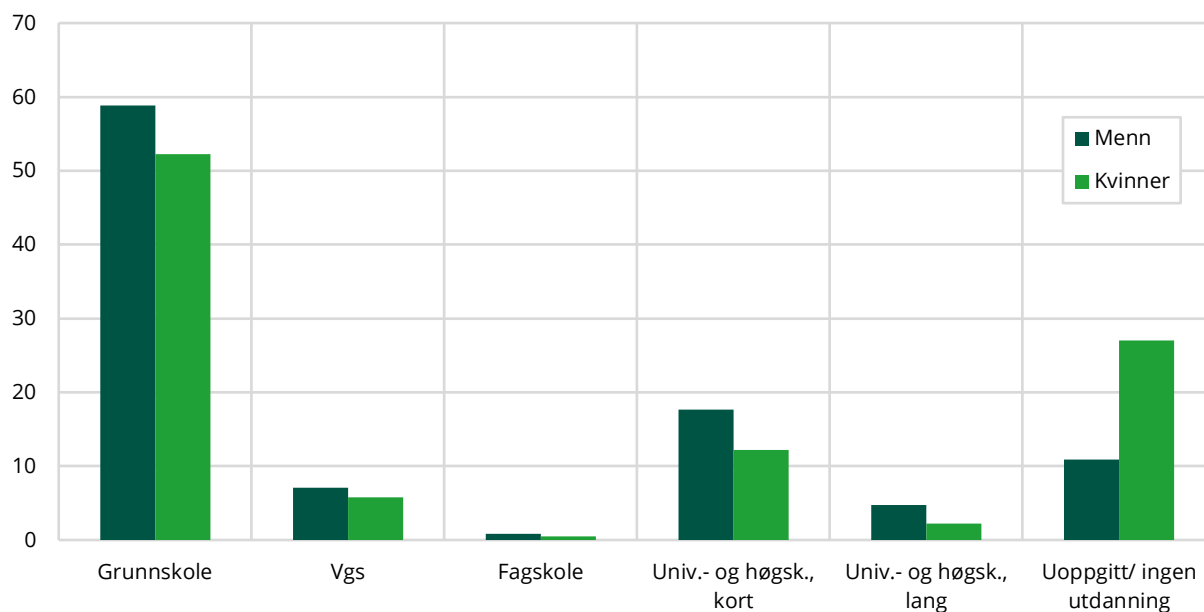
¹ 16 år eller eldre i 2018

² Per 1.10.2019 eller 1.10.2020 dersom informasjon om utdanningsnivå manglet for 2018

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vi mangler informasjon om utdanningsnivå for langt flere kvinner enn menn (figur 2.11). Mens vi ikke har informasjon om utdanningsnivået til 11 prosent av mennene, er den tilsvarende andelen blant kvinnene 27 prosent. Dette gjør det vanskelig å avgjøre om kjønnsforskjellene vi ser i andelene med ulikt utdanningsnivå, som er entydige i retning av at flere menn har fullført utdanning på alle nivåene, skyldes datakvaliteten eller reelle forskjeller i utdanning mellom mennene og kvinnene.

Figur 2.11 Syriske flyktninger til Norge bosatt i 2015, 2016 eller 2017, 16 år¹ eller eldre, etter utdanningsnivå per 1.10.2018² og kjønn, prosent

¹ 16 år eller eldre i 2018

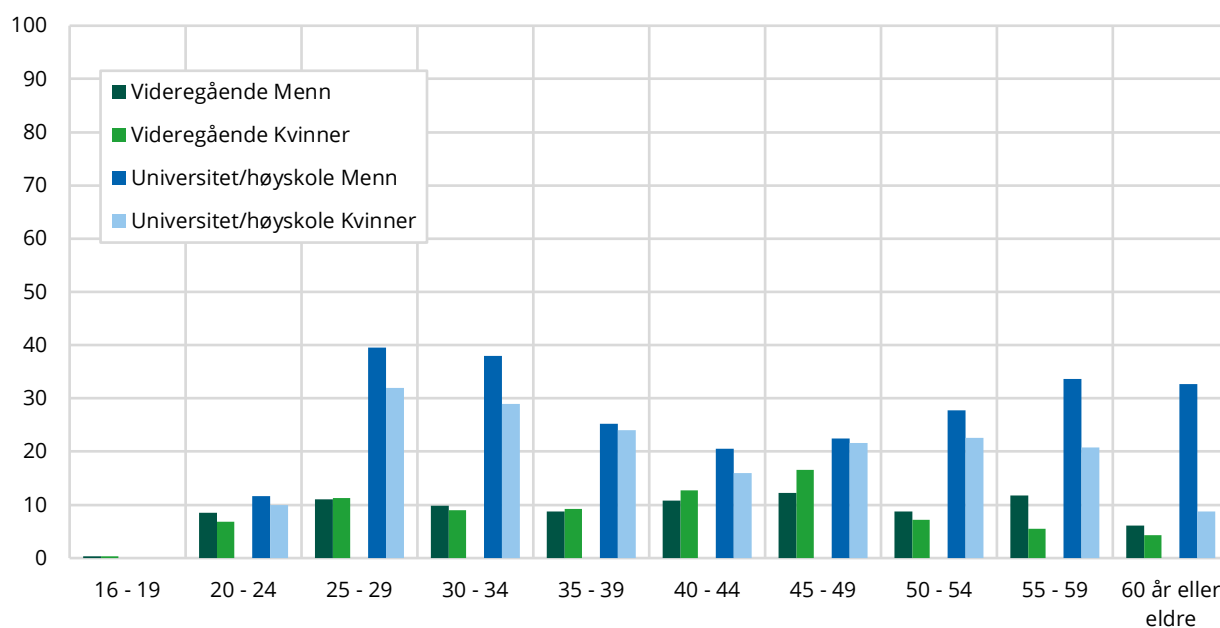
² Per 1.10.2019 eller 1.10.2020 dersom informasjon om utdanningsnivå manglet for 2018

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Utelukker vi dem vi mangler informasjon om utdanningsnivå for og sammenligner menn og kvinner i samme aldersgrupper (figur 2.12), ser vi at forskjellene i store trekk består. En større andel av mennene har fullført utdanning på høyskole-/universitetsnivå i de fleste aldersgruppene. Unntaket er personer i slutten av tretti- og i førtiårene. Blant disse er kjønnsforskjellene mindre, men generelt sett har færre høyere utdanning i disse aldersgruppene.

Forskjellene er mindre markert med hensyn til videregående skole: det er generelt få (litt over ti prosent eller færre) som har dette som høyeste fullførte utdanning, uansett alder. Tar vi i betraktning at en stor del hverken har høyere utdanning eller videregående skole, selv blant de unge voksne, er konklusjonen at syrerne som kom i perioden 2015 til 2017 generelt sett hadde lav utdanning, uansett kjønn og alder.

Figur 2.12 Syriske flyktninger til Norge bosatt i 2015, 2016 eller 2017, 16 år¹ eller eldre, etter utdanningsnivå per 1.10.2018², aldersgruppe og kjønn, prosent³

¹ 16 år eller eldre i 2000

² Per 1.10.2019 eller 1.10.2020 dersom informasjon om utdanningsnivå manglet for 2018

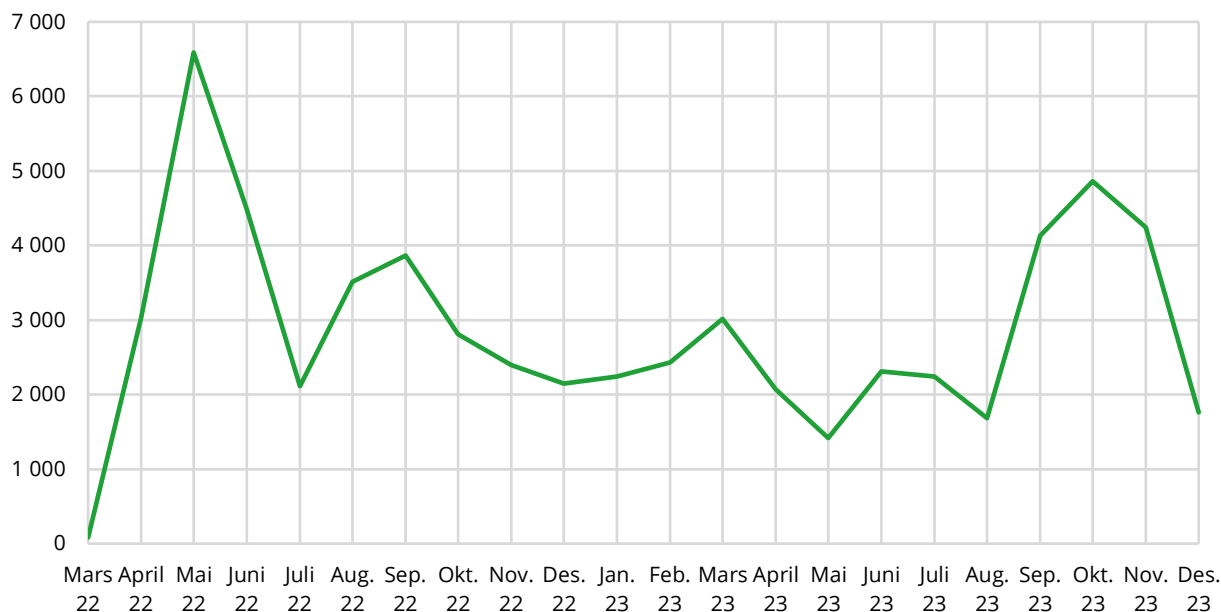
³ Personer med ukjent utdanningsnivå ekskludert

Kilde: Statistisk sentralbyrå

2.2. Ukrainerne bosatt i Norge i 2022 og 2023

Gruppene vi har sett på til nå, bosnierne, kosoverne og syrerne, har skilt seg fra hverandre når det gjelder sammensetning med hensyn til kjønn, alder og utdanningsnivå. Noen av disse forskjellene henger sannsynligvis sammen med ulikheter i forhold i hjemlandene, andre med konteksten for flukten og hvem som kan og vil flykte til Norge. Dette er viktig å ha i mente når vi i dette delkapitlet tar utgangspunkt i de 63 400 ukrainerne som kom til Norge på grunn av flukt i løpet av årene 2022 og 2023 og sammenligner disse med de tre foregående «massefluktgruppene». Som med de andre gruppene er sammensetningen av ukrainerne i stor grad formet av en kombinasjon av forhold, som både henger sammen med samfunnsforhold i Ukraina og omstendighetene rundt krigen og flukten til andre land.

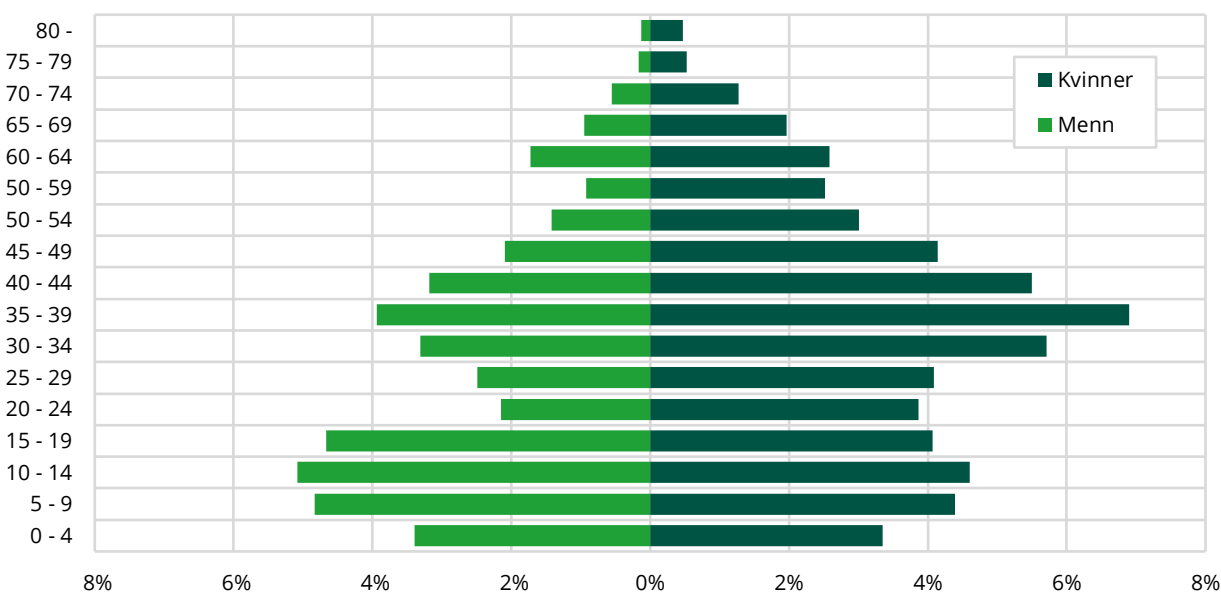
Generelt ser vi at tilstrømningen av ukrainske flyktninger var størst det aller første året av toårsperioden vi ser på her (figur 2.13). Det ble bosatt omtrent like mange i løpet av de ti månedene fra slutten av februar 2022 til utgangen av året som det kom i hele 2023, 31 000 mot for 32 400. Dette betyr at det i gjennomsnitt ble bosatt henholdsvis 3 100 og 2 700 ukrainske flyktninger i Norge hver måned.

Figur 2.13 Antall bosatte ukrainske flyktninger, mars 2022 til desember 2023, etter måned

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Flest kvinner og barn

Hos syriske flyktninger (inkl. familieinnvandrere til flyktninger), så vi at det var en klar skjevhet i alders- og kjønnsfordelingen i retning av relativt sett flere menn i tjuårene. Vi finner en lignende markert skjevhet hos ukrainske flyktninger, men i retning av kvinner, særlig i tretti- og begynnelsen av førtiårene, og barn (figur 2.14). Vi ser videre at det har ankommet relativt sett få menn i aldersgruppene fra 18 år og oppover. Forskjellen er særlig tydelig i gruppene under 60 år. Dette gjenspeiler etter all sannsynlighet tiltakene som er innført som en del av den militære unntakstilstanden i Ukraina. En av disse tiltakene er et forbud for menn i alderen 18 til 60 år mot å forlate Ukraina (Harmash, 2024). Når det er sagt var likevel 13 200, 21 prosent, av de ukrainske flyktningene menn i «stridsfør» alder.

Figur 2.14 Befolkningspyramide, ukrainske flyktninger til Norge bosatt i 2022 og 2023, aldersgrupper som prosent av total

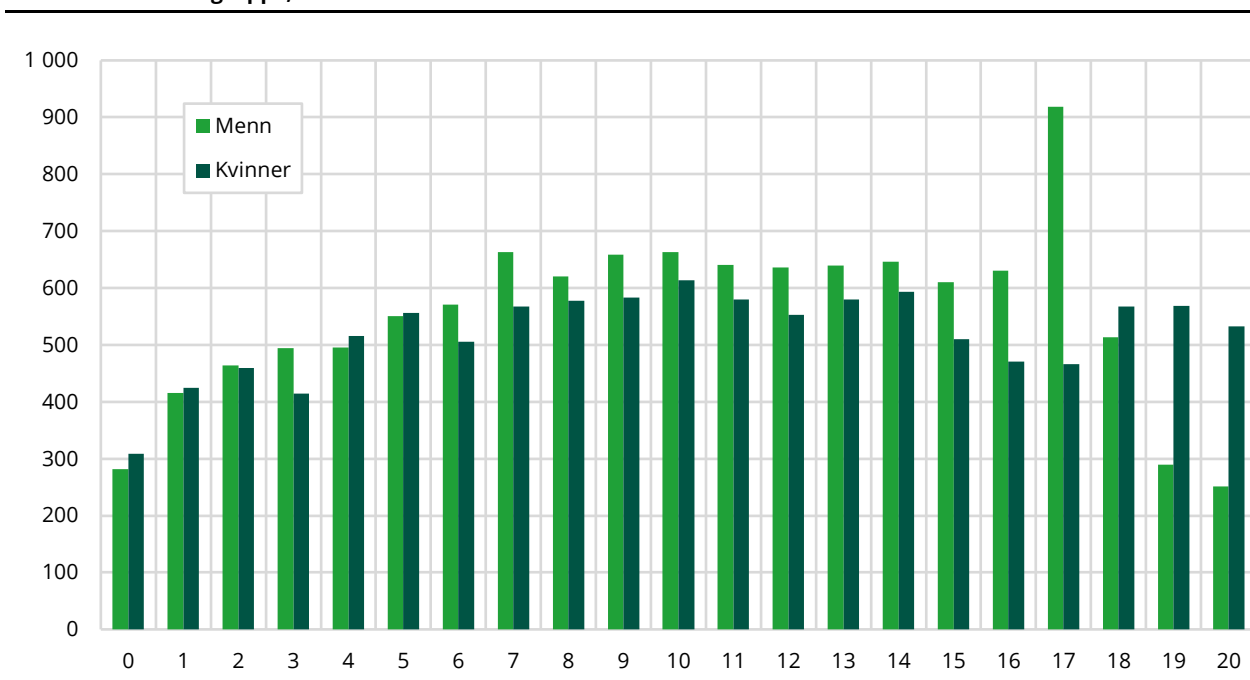
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Gutter i slutten av tenårene overrepresentert

Et særegent trekk ved de ukrainske flyktningene som kom i 2022 og 2023 er overrepresentasjonen av 17-årige gutter. Litt over 900 gutter i denne aldersgruppen ble bosatt i Norge i løpet av disse to årene, noe som var om lag dobbelt så mange som jenter i den samme aldersgruppen (figur 2.15). Også tidligere i tenårene er det gjennomgående noe høyere antall gutter, men 17-åringene skiller seg klart ut, både med hensyn til forskjellen i antall bosatte gutter og jenter og i antall bosatte gutter i forhold til i de andre aldersgruppene.

Etter 18-årsalderen ser vi at andelen gutter/menn synker og at forholdet mellom gutter/menn og jenter/kvinner reverseres. Dette reflekterer etter sannsynlighet de nevnte restriksjonene med hensyn til utreise fra Ukraina for menn i alderen 18 til 60 år.

Figur 2.15 Ukrainske flyktninger til Norge bosatt i 2022 og 2023, personer 20 år eller yngre ved innvandring, etter aldersgruppe, antall

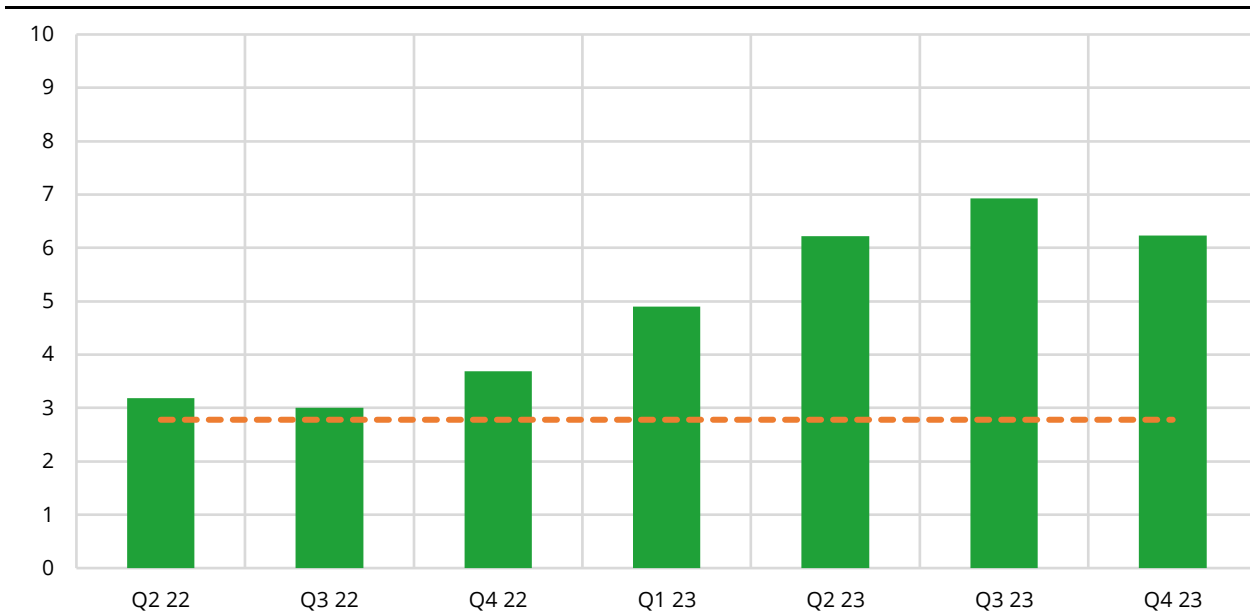

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vi ser at sammensetningen har endret seg over tid. Figur 2.16 viser andelen ukrainske flyktninger under 18 år som var menn/gutter i 17-årsalderen brutt ned på kvartal. Den stiplede linjen representerer andelen (2,8 prosent) dersom hver aldersgruppe og kjønn var likt representert. Vi ser at 17-årige gutter i begynnelsen var ganske proporsjonalt representert i forhold til de andre gruppene av unge ukrainske flyktninger, men at de utgjorde en stadig større del av de som ble bosatt i løpet av 2023.

Denne utviklingen i sammensetningen av ukrainske flyktninger siden begynnelsen av krigen er i tråd med tendenser tidligere undersøkelser har pekt på. Ved hjelp av tall fra UDI har Hernes et al. (2024) vist at antallet ukrainske barn i alderen 16-17 år som søkte midlertidig kollektiv beskyttelse økte i løpet av årene 2022 til 2024 og at dette først og fremst skyldtes en økning i gutter i denne aldersgruppen (s. 42).

Figur 2.16 Prosentandel mannlige ukrainske flyktninger til Norge bosatt i 2022 og 2023 som var 17 år ved innvandring, av alle ukrainske flyktninger under 18 år, etter kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Flere menn i begynnelsen av 60-årene, men flest kvinner blant eldre ukrainere

Ikke overraskende har det kommet flere menn i aldersgruppen 60 til 64 år enn menn i begynnelsen eller slutten av femtiårene. Dette henger igjen ganske sikkert sammen med reglene for hvem som ikke får lov til å forlate Ukraina.

Kvinner utgjør likevel en betydelig større andel av ukrainerne som er over 60 år. To tredjedeler ukrainerne som er 60 år eller mer er kvinner. Forskjellen blir større i de eldre aldersgruppene: for personer i begynnelsen av syttiårene er andelen kvinner 70 prosent, mens den er 76 prosent for de i alderen 75 til 79. Antall menn og kvinner er fortsatt relativt jevn i disse aldersgruppene i den norske befolkningen. Kvinner begynner å utgjøre en klart større del av befolkningen først blant dem i åttiårene (kvinner utgjorde eksempelvis 56 prosent av dem i alderen 80 til 84 år i 2022, se (Statistisk Sentralbyrå, 2025a)).

Skjevhetene mellom kjønnene blant eldre ukrainere kan henge sammen med flere forhold, deriblant forskjellig tendens til å utvandre blant menn og kvinner og/eller i tendensen til å velge Norge som destinasjon. Når det er sagt, tilsvarer fordelingene vi ser noenlunde det vi ville forvente dersom vi tok utgangspunkt i kjønns sammensetningen i de eldre aldersgruppene i den ukrainske befolkningen. Estimer for befolkningssammensetningen i Ukraina per 1.1.2022 viser at 64 prosent av innbyggerne i alderen 70 til 74, 70 prosent av dem mellom 75 og 79 år og 73 prosent av dem over 80 år var kvinner (State Statistics Service of Ukraine, 2025). Overvekten av kvinner blant ukrainerne som har kommet fra Ukraina er med andre ord noe større i de eldre aldersgruppene enn den var i den ukrainske befolkningen ved begynnelsen av krigen, men omtrentlig i samme relative størrelsesorden.

Høyt utdanningsnivå blant voksne ukrainere

Utdanningsnivået blant de andre masseflyktgruppene vi har sett på i dette kapitlet, dvs. bosniere, kosovere og syrere, har variert en hel del. Mens en betydelig andel av bosnierne hadde høy utdanning, var andelen lavere blant kosovere og syrere. Andelen med kun utdanning på grunnskolenivå var dessuten langt høyere i de sistnevnte gruppene, og særlig blant syrere. Ukrainerne skiller seg likevel ut fra alle gruppene vi har sett på ved at noe under halvparten, 45 prosent, har

utdanning på universitets-/høyskolenivå (tabell 2.1). Få, kun 14 prosent, har dessuten grunnskole som høyeste fullførte utdanning.

Det synes å være visse kjønnsforskjeller med hensyn til utdanningsnivå. Noen flere av kvinnene har lang, det vil si lenger enn fire år, utdanning fra universitets-/høyskolenivå. Samtidig har flere menn kun grunnskole som høyeste fullførte utdanning, 17 mot for 13 prosent blant kvinnene. Ettersom andelen vi ikke har informasjon om utdanningsnivå er relativt stor, over en fjerdedel både for menn og kvinner, skal man være forsiktig med å tolke for mye ut av disse relativt moderate kjønnsforskjellene. Alt i alt preges ukrainerne som kom til Norge i årene 2022 og 2023 av å ha høy utdanning, uavhengig av kjønn.

Tabell 2.1 Ukrainske flyktninger bosatt i perioden 24.2.2022-1.10.2023, 16 år¹ eller eldre, etter utdanningsnivå² og kjønn, antall og prosent

	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt, prosent	Kvinner, prosent	Menn, prosent
Grunnskole	5 619	3 188	2 431	14,4	12,7	17,3
Videregående skole	4 710	2 880	1 830	12,0	11,5	13,0
Fagskole	686	399	287	1,8	1,6	2,0
Univ.-/høyskoleutd., kort	6 978	4 572	2 406	17,8	18,3	17,1
Univ.-/høyskoleutd., lang	10 496	7 149	3 347	26,8	28,6	23,8
Uoppgitt/ingen utdanning	10 634	6 847	3 787	27,2	27,3	26,9
Totalt	39 123	25 035	14 088	100	100	100

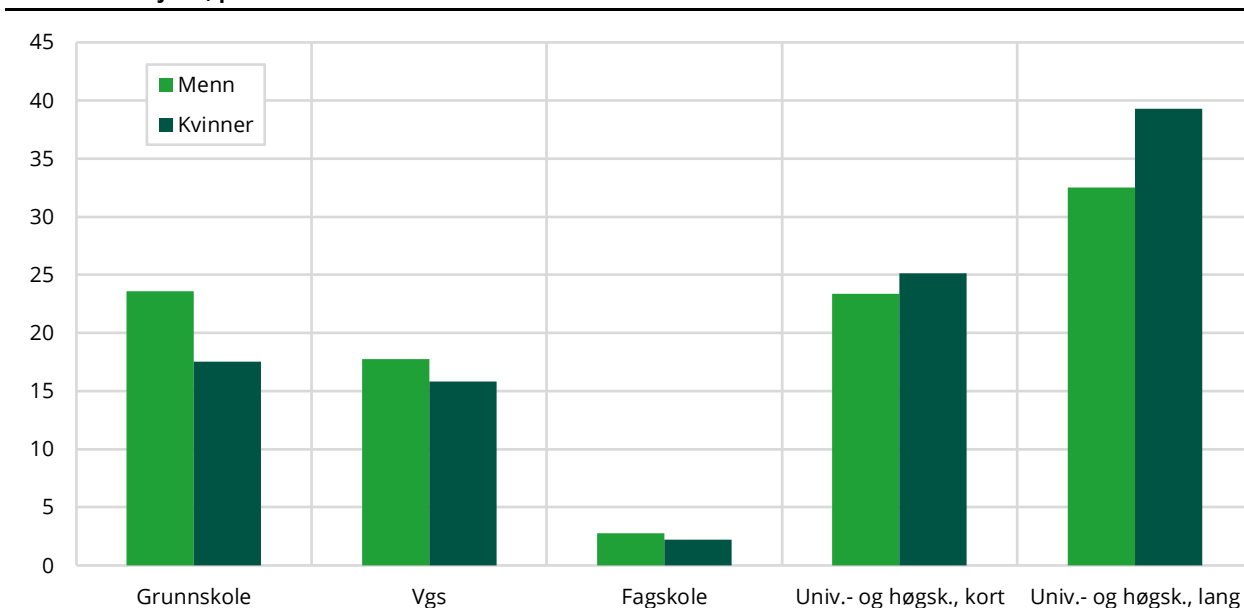
Kilde: Statistisk sentralbyrå

¹ 16 år eller eldre i 2023

² Per 1.10.2023

Det høye utdanningsnivået blir spesielt klart dersom vi utelukker personene vi mangler informasjon om fullført utdanning for (figur 2.17). Både blant menn og kvinner har over halvparten høyere utdanning. Forskjellen mellom menn og kvinner i andelen som har lengre høyskole-/universitetsutdanning blir ekstra tydelig når vi utelukker personer med uoppgitt eller ingen utdanning: blant kvinnene er denne andelen 39 prosent, mens den blant menn er 33 prosent. Det samme gjelder kjønnsforskjellen i andelen som kun har utdanning på grunnskolenivå. 6 prosentpoeng flere av mennene har dette som høyeste fullførte utdanning.

Figur 2.17 Ukrainske flyktninger bosatt i perioden 24.2.2022-1.10.2023, 16 år¹ eller eldre, etter utdanningsnivå² og kjønn, prosent³

¹ 16 år eller eldre i 2023

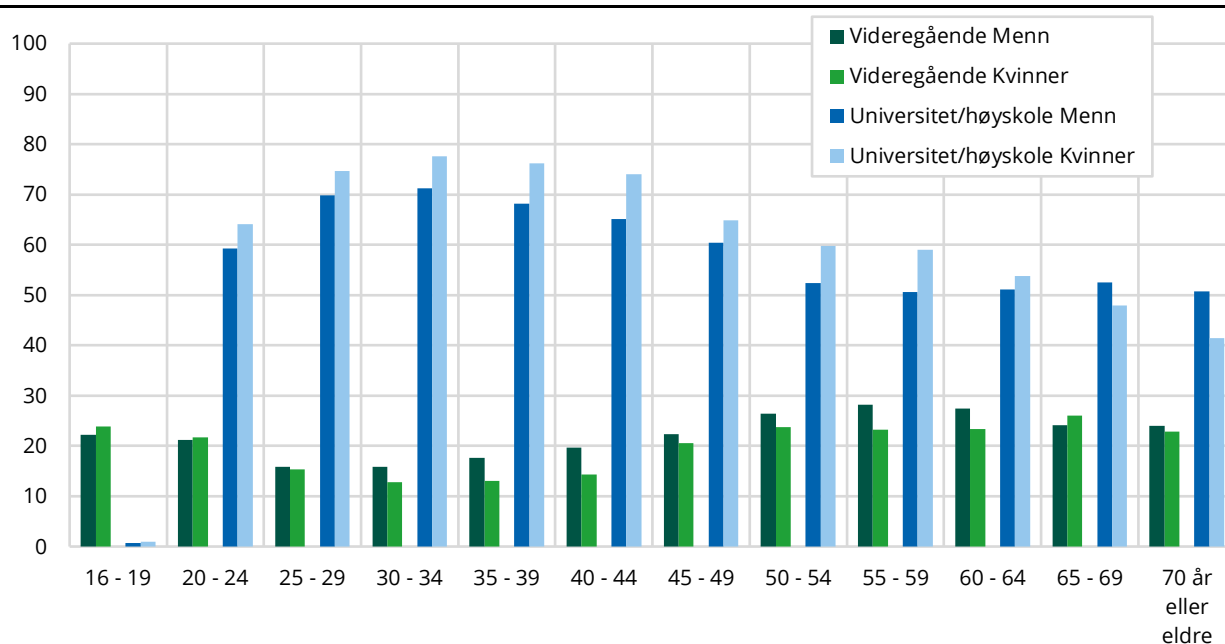
² Per 1.10.2023

³ Personer med ukjent utdanningsnivå ekskludert

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Bryter vi utdanningsnivå videre ned på alderen til personene i 2023 (figur 2.18), ser vi ikke overraskende at andelen med høyere utdanning er større i de yngre aldersgruppene. Blant de aller yngste, de som var mellom 16 til 19 år, er det naturlig nok svært få som har utdanning på høyskole- eller universitetsnivå. Det er også ganske få, 22 og 24 prosent for henholdsvis menn og kvinner, som har fullført videregående skole. I Ukraina innebærer å fullføre generell videregående opplæring fra og med 2018 12 år med skolegang, bestående av fire års grunnskoleutdanning (som vanligvis starter fra seks års alder), fem års grunnleggende videregående opplæring, og tre års spesialisert videregående opplæring (RADA, 2025b). For de som startet på skolen før dette innebar fullført videregående utdanning 11 år (RADA, 2025a), og utdanningen ble vanligvis fullført i en alder av 17-18 år, avhengig av når man begynte å gå på skolen, fra 6 eller 7 års alder. Ser vi kun på de som var 19 år i 2023 ser vi at andelen som har fullført videregående kun er 57 prosent. Dette kan muligens tyde på at krigen og flukten til Norge har forstyrret utdanningen til en del unge, noe som vi også har sett tegn til blant de andre gruppene som har kommet på grunn av masseflukt.

Figur 2.18 Ukrainske flyktninger bosatt i perioden 24.2.2022-1.10.2023, 16 år¹ eller eldre, etter utdanningsnivå², kjønn og aldersgruppe, prosent³

¹ 16 år eller eldre i 2023

² Per 1.10.2023

³ Personer med ukjent utdanningsnivå ekskludert

Kilde: Statistisk sentralbyrå

2.3. Gjenutvandring

I dette delkapitlet skal vi se på graden av gjenutvandring blant flyktningene fra Bosnia, Kosovo, Syria og Ukraina. Vi følger flyktningene fra første til tiende år etter ankomst med hensyn til den såkalte registreringsstatusen disse hadde folkeregisteret, og regner personene som utvandret dersom de var registrert med denne statusen ved begynnelsen av det aktuelle året. Vi skal se at det er til dels svært store forskjeller i gjenutvandring mellom gruppene. Dette henger først og fremst sammen at konfliktene i opprinnelseslandet har hatt ulik varighet og at norske myndigheter har håndtert gruppenes status forskjellig. Vi ser også at tendensen til å utvandre henger sammen med kjennetegn på individnivå.

Et grunnleggende spørsmål i forskningslitteraturen omhandler hvem blant innvandrerne som lettest flytter tilbake. For arbeidsinnvandrere har man vært opptatt av om det «taperne» eller «vinnerne» som gjenutvandrer: er utvandring et tegn på at man har mislykkes i å integreres i det nye samfunnet og arbeidsmarkedet, eller snarere et uttrykk for at man har så lykkes så godt at man kan returnere

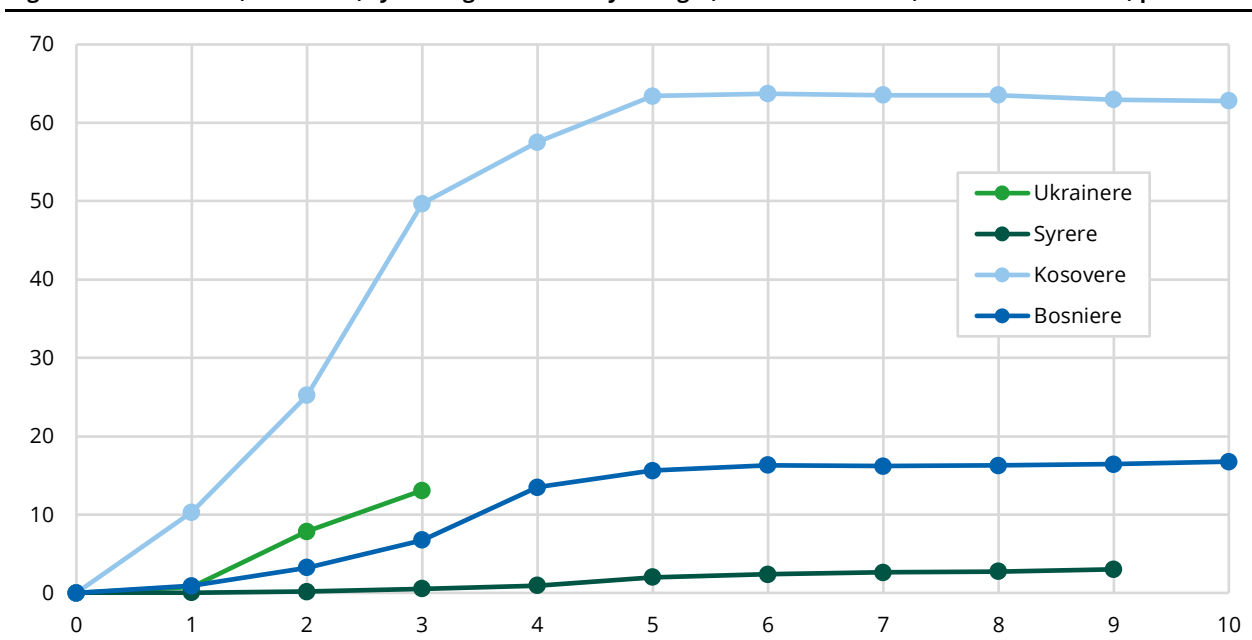
for å fortsette livet i hjemlandet (De Haas et al., 2015)? For personer som har flyktet fra opprinnelseslandet på grunn av konflikter eller forfølgelse vil slike problemstillinger være mindre relevante, i det minste inntil forholdene i hjemlandet endrer seg. Når dette eventuelt skjer og gjenutvandring til opprinnelseslandet igjen blir mulig, vil imidlertid graden av integrering også kunne spille en rolle for denne typen innvandrere.

I analysene i dette kapitlet ser vi ikke direkte på tilknytning til arbeidsmarkedet i sammenheng med utvandring. Vi ser likevel visse tegn til at de som vi ellers ser lavere sysselsetting blant, slik som personer med kun grunnskoleutdanning (se delkapittel 3.2), i større grad har reist, i det minste i gruppene der gjenutvandringen har vært betydelig.

Størst gjenutvandring blant kosovere, minst blant syrere

Som figur 2.19 viser er det stor forskjell i gjenutvandringen blant gruppene. Kosoverne skiller seg ut med langt høyere gjenutvandring enn de andre gruppene. Allerede ved årsskiftet etter at de hadde ankommet landet (1999/2000), hadde 10 prosent utvandret fra Norge. Andel utvandrede økte videre de etterfølgende årene, særlig fra det andre til det tredje året (fra 1.1.2001 til 1.1.2002). Etter fem år hadde nesten to tredjedeler (63 prosent) utvandret. Etter dette synes det som om gjenutvandringen i hovedsak stoppet opp: andelen utvandrede holdt seg stabil fra det femte til det tiende året og gikk til og med litt tilbake, antagelig som et resultat av noe gjeninnvandring.

Figur 2.19 Bosniske, kosoviske, syriske og ukrainske flyktninger, andel utvandrede, år etter ankomstår, prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Det er nærliggende å tolke det store antallet utvandring som å reflektere den tidlige avslutningen på konflikten i Kosovo (se kapittel 1). Den væpnede konflikten i landet var allerede over ved midten av 1999. Med dette forsvant også grunnlaget for den midlertidige kollektive beskyttelsen til kosovere i Norge.

Varigheten på borgerkrigen i Syria kan på sin side være en del av forklaringen på den lave gjenutvandringen blant syrere. Selv etter ni år var det få, kun 3 prosent, som hadde utvandret. Syrere fikk dessuten opphold på individuelt grunnlag, noe som innebærer at en eventuell snarlig slutt på konflikten ikke vil innebære et lignende bortfall av retten til opphold som blant gruppene som er i Norge på grunnlag av midlertidig kollektiv beskyttelse. Som vi skal se i kapittel 3 har dessuten mange syrere skaffet seg norsk statsborgerskap og er dermed sikret mot utvisning fra landet.

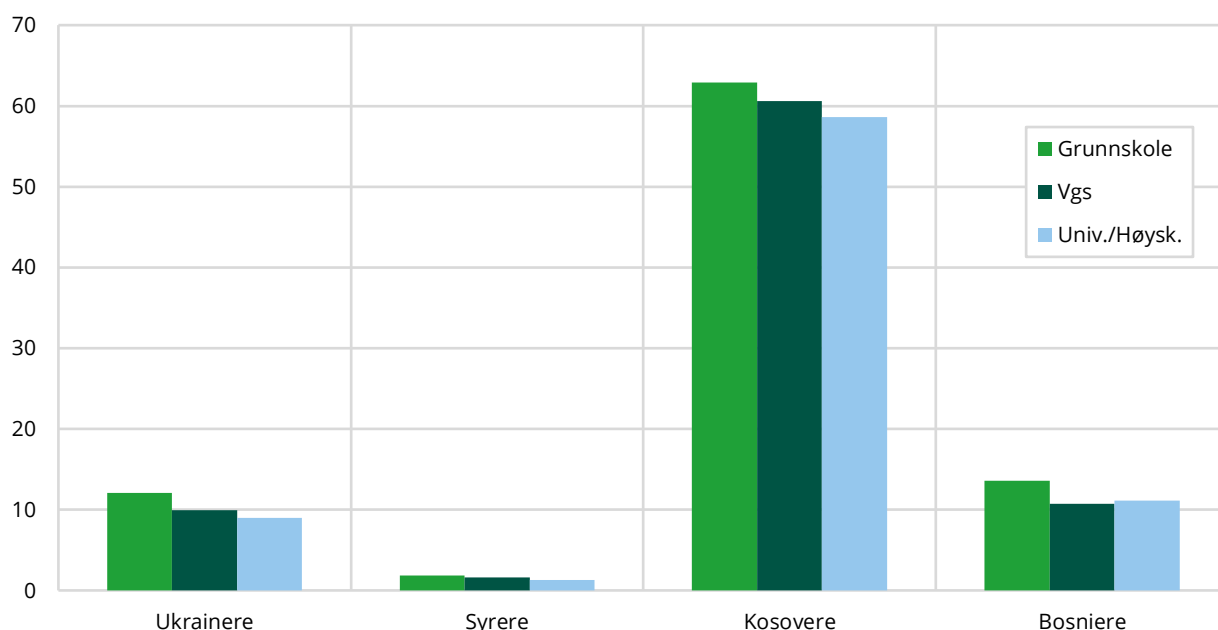
Utvandringen blant bosniere har vært noe høyere enn blant syrerne. Etter ti år hadde 17 prosent utvandret. Dette er bare noe over en fjerdedel av andelen av utvandrede blant kosovere, men samtidig nesten seks ganger flere enn andelen syrere med noenlunde like lang botid. Dette kan gjenspeile fredsslutningen i 1995 (Dayton-avtalen) og den daværende usikkerheten rundt den videre statusen til bosnierne som var i landet. Vi ser da også at det er i de første årene, spesielt fra 3. til 4. år, som vi ser størst endring i andelen utvandrede.

For ukrainere som kom i 2022 og 2023 har vi foreløpig kun noen få år med data: for de som kom i 2022 tre år og for de som kom året etter kun to. Vi ser likevel at utvandringen blant ukrainerne ligger noenlunde på samme nivå, om litt høyere, som blant bosnierne på de samme tidspunktene etter innvandring. 13 prosent av dem som kom i 2022 hadde utvandret tre år etter. Den noe høyere utvandringen blant ukrainere kan muligens bero på landets størrelse og at krigen først og fremst foregår i de østlige og sørlige områdene. Samtidig er det også viktig å huske at gjenutvandring ikke nødvendigvis innebærer at man returnerer til opprinnelseslandet. Utvandringen kan også ha andre land som destinasjon.

Bryter vi andelen som har utvandret i hver gruppe ned på utdanningsnivået til personene (figur 2.20), ser vi at utvandringen er størst blant de med kun grunnskoleutdanning i alle gruppene vi tar for oss. Ulikhetene er naturlig nok mest merkbar blant kosovere, der gjenutvandringen også har vært størst. Her er det en tydelig tendens til at andelen utvandrede etter fem år minker med høyere utdanningsnivå. Disse forskjellene etter utdanningsnivå er likevel moderate, selv blant kosoverne. Kun 4 prosentpoeng skiller andelen utvandrede blant kosovere med kun grunnskole som høyeste fullførte utdanning fra de med samme landbakgrunn og utdanning fra høyskole-/universitetsnivå.

Ellers ser vi at det er de med kun grunnskole som skiller seg ut blant ukrainerne og bosnierne, der forskjellene er store nok til at vi kan si at de danner et tydelig mønster. At graden av gjenutvandring varierer med utdanningsnivå, er muligens et uttrykk for ulik tilknytning eller deltakelse til det norske samfunnet. Som vi skal se i delkapittel 3.2 er personer med høyere utdanning i større grad sysselsatte. At flere av personene med kun grunnskoleutdanning tenderer til å utvandre *kan* reflektere at disse i mindre grad har etablert seg på arbeidsmarkedet og andre arenaer i samfunnet.

Figur 2.20 Bosniske, kosoviske, syriske og ukrainske¹ flyktninger, andel utvandrede i 3. år (for ukrainere)/5. år (for øvrige grupper), etter utdanningsnivå, prosent

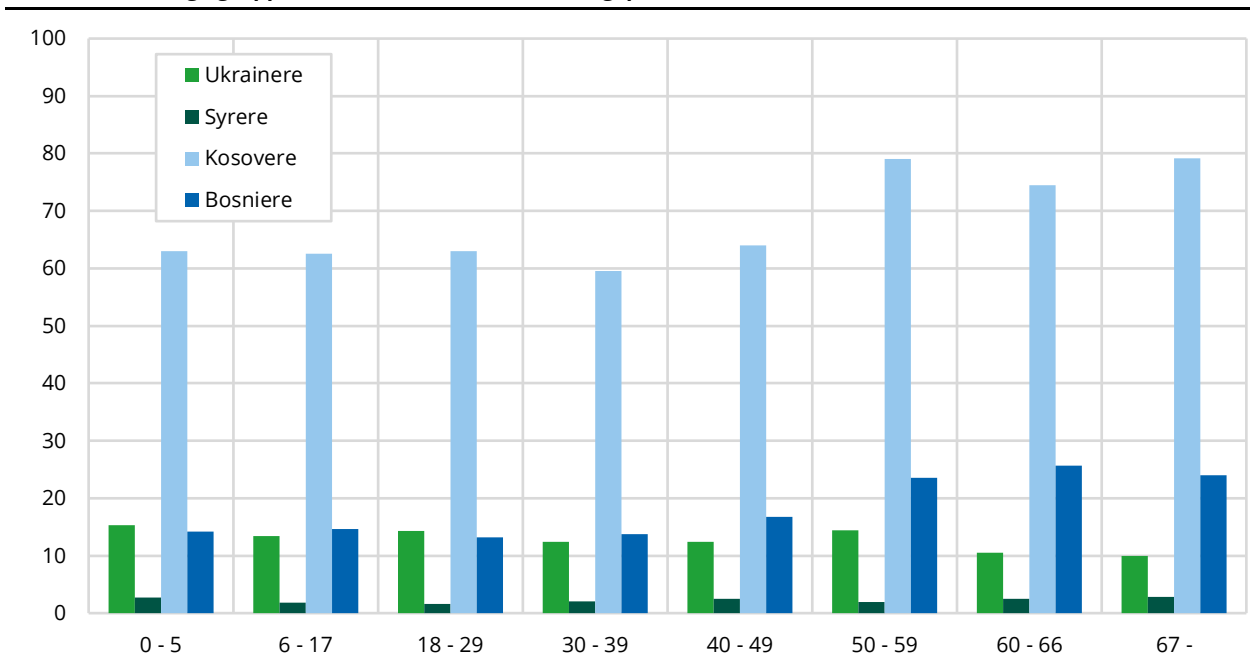

¹ Kun personer ankommet i 2022
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vi ser dessuten en større utvandring i de eldre aldersgruppene, i det minste blant kosovere og bosniere (figur 2.21). Mens om lag seks av ti og en av ti av henholdsvis bosniere og kosovere i aldrene under 50 år hadde utvandret, var andelen blant eldre bosniere og kosovere i underkant av åtte av ti og i overkant av to av ti. En mulig forklaring kan være ulike muligheter for å etablere seg på arbeidsmarkedet: mange i de eldre aldersgruppene vil enten være pensjonister eller nærmere seg pensjonsalder.

Blant ukrainere og syrere ser vi ingen tegn til at eldre i større grad utvandrer. Dette er riktignok også grupper fra land med pågående konflikter. Som sagt har få syrere utvandret, og blant ukrainerne, som vi her presenterer tall for status etter tre år istedenfor fem, er mangelen på variasjon med hensyn til alder kanskje et uttrykk for at det å returnere kanskje ikke er mulig for en del, uansett alder.

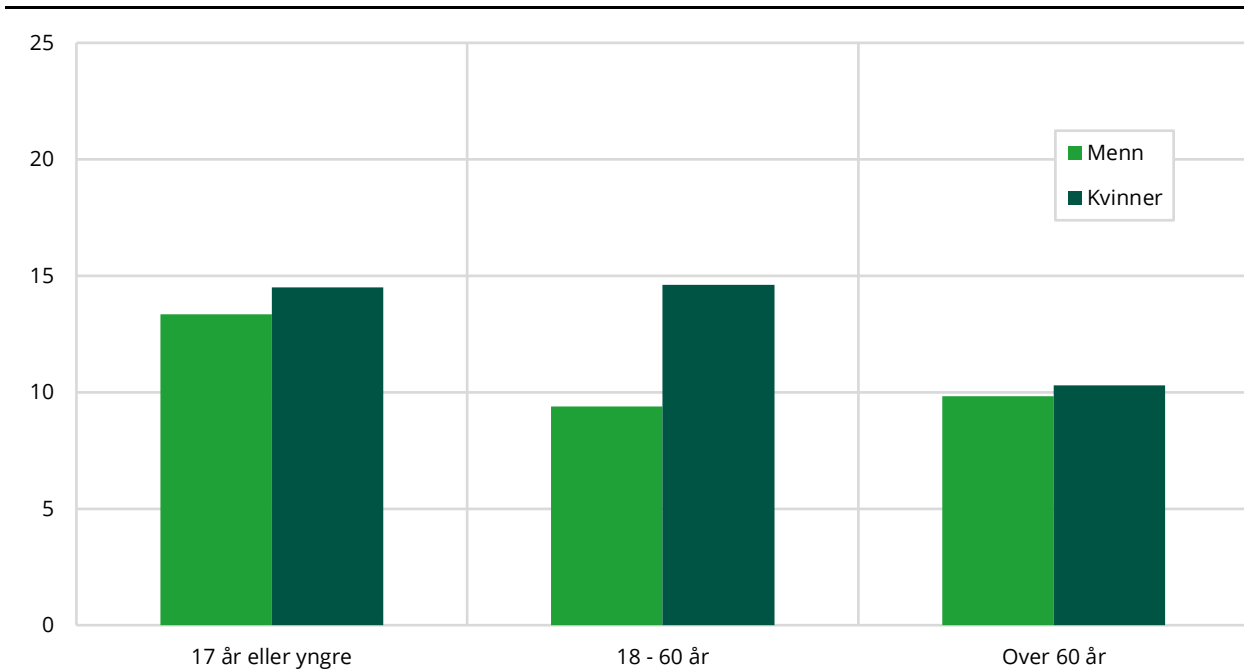
Figur 2.21 Bosniske, kosoviske, syriske og ukrainske flyktninger, andel utvandrede i 3. år (for ukrainere)/5. år (for øvrige grupper), etter alder ved innvandring, prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

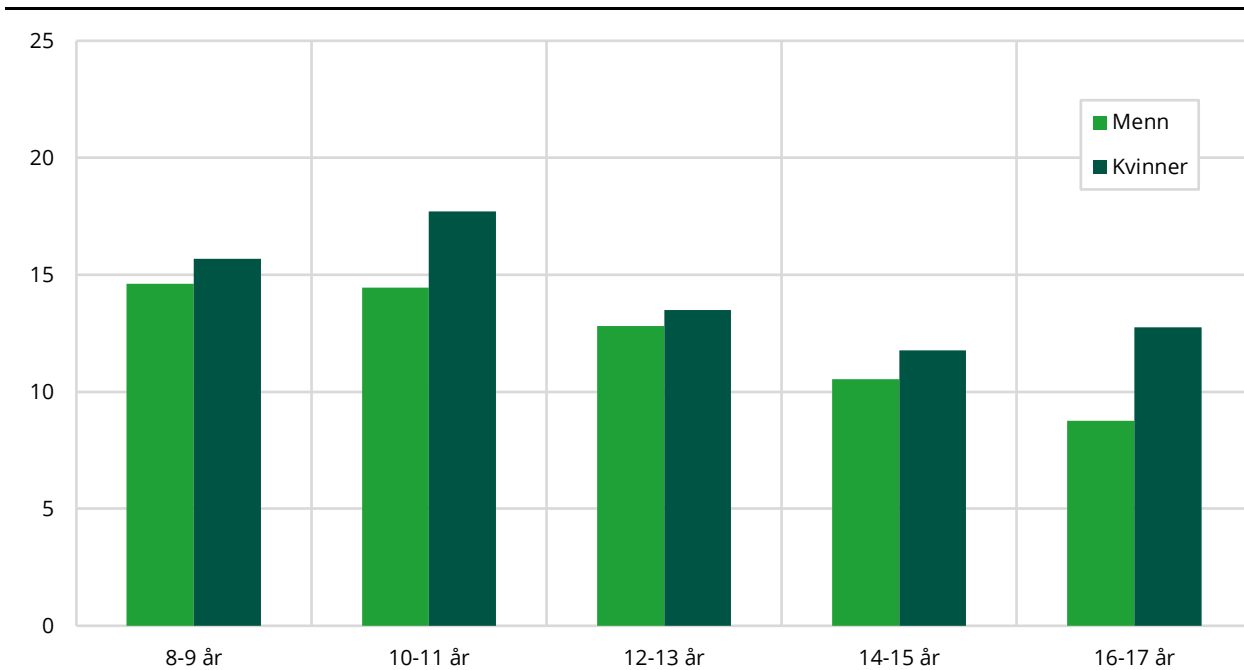
Kjønnsforskjeller i gjenutvandringen blant ukrainere i stridsfør alder

Vi så i forrige delkapittel at alders- og kjønns sammensetningen blant ukrainere i stor grad preges av utreiseforbudet for menn i alderen mellom 18 og 60 år. De ukrainske flyktningene som kom til Norge i 2022 og 2023 besto i stor, men ikke utelukkende, grad av kvinner og barn. Også med hensyn til gjenutvandring ser vi kjønnsforskjeller som det er naturlig å knytte til de særskilte bestemmelsene som berører menn i stridsfør alder. Som vi kan se fra figur 2.22 var andelen utvandrede blant ukrainerne som kom 2022 annerledes blant mennene og kvinnene i aldersgruppen 18 til 60 år. Flere kvinner hadde utvandret etter tre år, 15 mot 9 prosent blant mennene. En lignende klar forskjell ser man ikke blant de som var 17 år eller yngre eller over 60 år gamle ved innvandring.

Figur 2.22 Ukrainske flyktninger bosatt i 2022, prosentandel utvandrede, 3 år etter ankomst, etter kjønn og aldersgruppe

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Mønsteret for personer under 18 år er likevel ikke likt uavhengig av alder. Graden av gjenutvandring synes som å gå ned jo senere i tenårene personen er og dette er aller tydeligst blant gutter (figur 2.23). For de eldste, de som var i alderen 16 til 17 år, gjenspeiler dette etter all sannsynlighet at personene har nådd stridsfær alder (med andre ord fylt 18 år), men vi ser denne tendensen til lavere utvandring allerede blant gutter som tre år etter innvandring er tidlig eller i midten i tenårene. Dette er trolig et tegn på at en del foreldre med tenåringssønner unngår å returnere til Ukraina av frykt for at sønnene enten risikerer å bli innrullert i militæret eller å ikke kunne forlate landet senere.

Figur 2.23 Ukrainske flyktninger bosatt i 2022 i alderen 8 til 17 år ved innvandring, prosentandel utvandrede, 3 år etter ankomst, etter kjønn og aldersgruppe

Kilde: Statistisk sentralbyrå

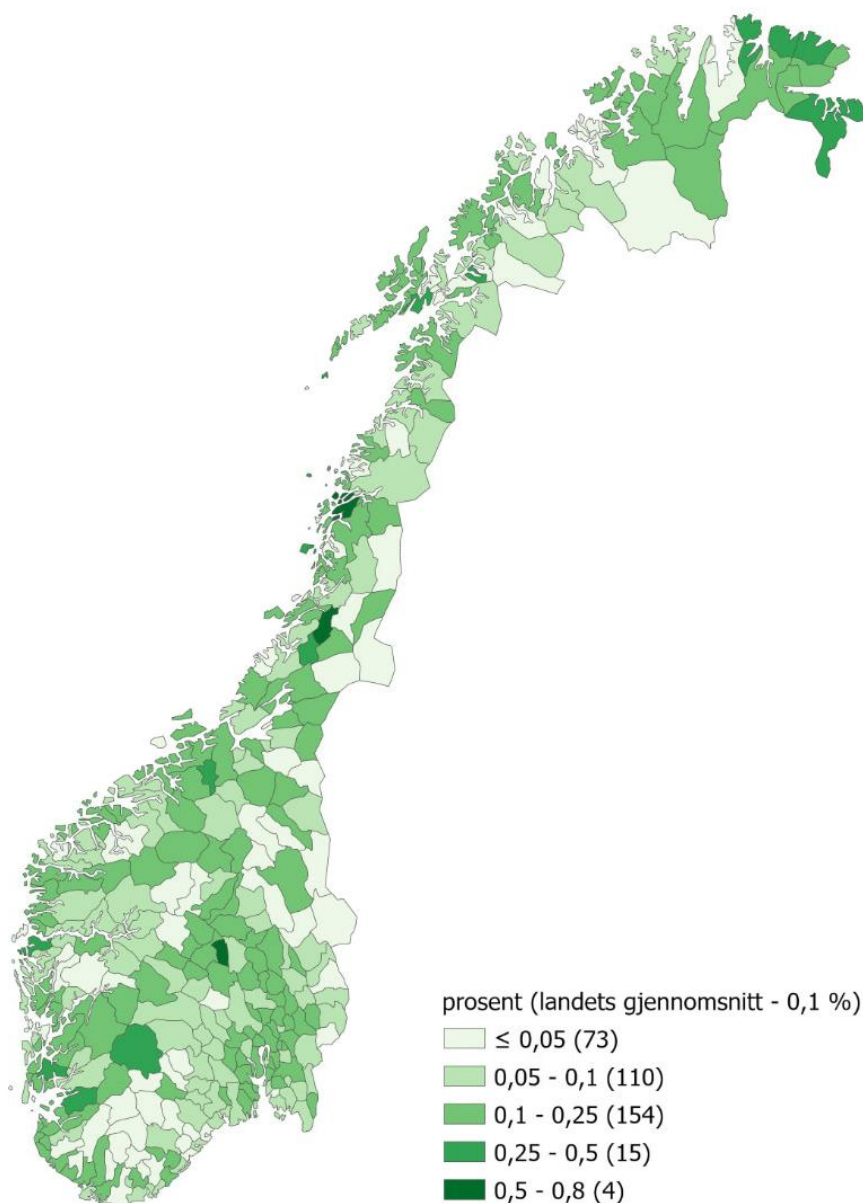
2.4. Bosetningsmønster blant ukrainere

Som vi så i forrige delkapittel hadde ikke en ubetydelig andel av ukrainerne som kom i 2022 og 2023, rundt en av ti, utvandret i løpet av de første årene etter de ble bosatt. 56 100 bodde fortsatt i Norge per 1.1.2025. Disse personene utgjorde 1 prosent av befolkningen på landsnivå. I de påfølgende sidene skal vi se nærmere hvor disse var bosatt i landet, blant annet sammenlignet med ukrainere som allerede bodde i landet.

Flest bosatt utenfor kommunene med størst befolkning ...

Det bodde 6 512 innvandrere med ukrainsk landbakgrunn i Norge per 1.1.2022, dvs. rett før den fullskala invasjonen. På landsnivå var dette 0,12 prosent av befolkningen som helhet. Figur 2.24 viser hvor stor andel disse ukrainerne utgjorde i forhold til totalbefolkningen i hver enkelt kommune på dette tidspunktet. Som vi kan se var det svært få kommuner, primært utkantkommuner eller kommuner i Nord-Norge, der ukrainere utgjorde mer enn en kvart prosent av befolkningen. Ukrainerne som bodde i landet ved begynnelsen av 2022 besto i stor grad av familieinnvandrere og til dels arbeidsinnvandrere, de sistnevnte først og fremst menn. De fleste av familieinnvandrerne var derimot kvinner. Over halvparten av disse hadde innvandret til en person uten innvandrerbakgrunn (Dzamarija et al., 2022).

Figur 2.24 Innvandrere med landbakgrunn fra Ukraina som prosentandel av totalbefolkningen, etter kommune. 1.1.2022

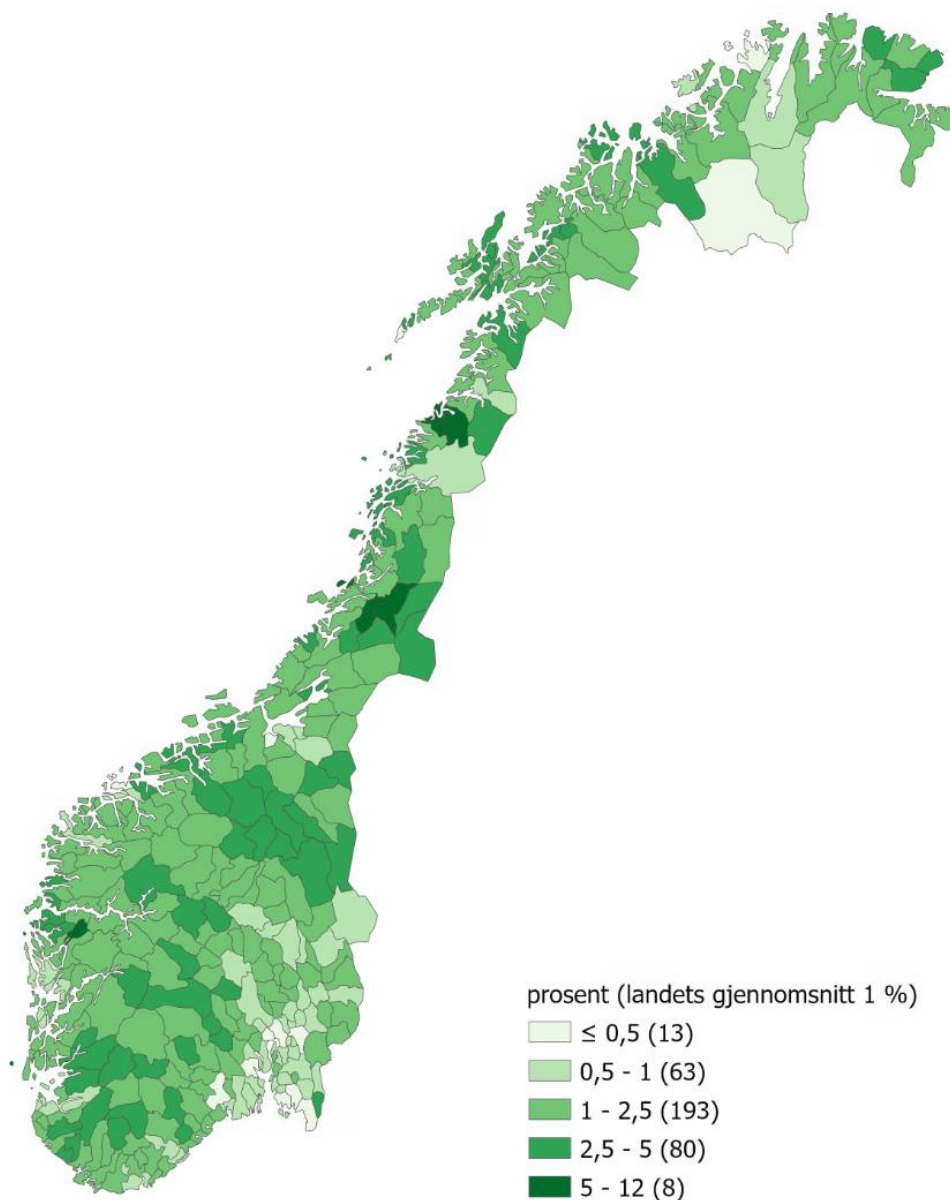
Kilde: Statistisk sentralbyrå

De ukrainske statsborgerne som kom i løpet av de to påfølgende årene, har kommet av en helt annen grunn enn de som allerede var bosatt i landet. Ser vi på hvor de ukrainske flyktningene som ankom i 2022 og 2023 var bosatt ved inngangen av 2025 (figur 2.25), kan det ved første øyekast likevel se ut til at bosetningsmønsteret til en viss grad ligner det blant de ukrainske innvandrere som alt var i landet. Ukrainerne var sterkere representert i forhold til folketallet i utkantkommuner, samt i flere kommuner nord i Trøndelag og Nord-Norge. De ukrainske flyktningene var flest i Utsira (11 prosent), Fedje (7 prosent), Høylandet (7 prosent), Leka (6 prosent) og Beiarn kommune (6 prosent). Dette er kommuner med svært små innbyggertall, noe som gjør at selv noen titalls ukrainere utgjør en betydelig prosentandel.

I kommunene med størst innbyggertall var det relativt sett færre bosatte ukrainere. Oslo, Bergen, Stavanger, Trondheim og Kristiansand er riktignok kommunene som hadde flest av ukrainerne som

kom til Norge i årene 2022 og 2023 bosatt i 2025 i absolutte antall. De fleste ukrainerne bodde imidlertid ikke i disse kommunene: kun 16 prosent bodde i enten Oslo, Bergen, Stavanger, Trondheim og Kristiansand, og som andel var de en mindre del av totalbefolkningen enn på landsnivå (fra 0,5 prosent i Oslo til 0,9 prosent i Stavanger, mot 1 prosent på landsnivå). I det store og det hele bodde de ukrainske flyktningene spredt, med mindre grad av bosetning i de mest folkerike områdene i og rundt Oslo og de største byene.

Figur 2.25 Innvandrere fra Ukraina ankommet i 2022¹ og 2023 som prosentandel av totalbefolkningen, etter kommune. 1.1.2025

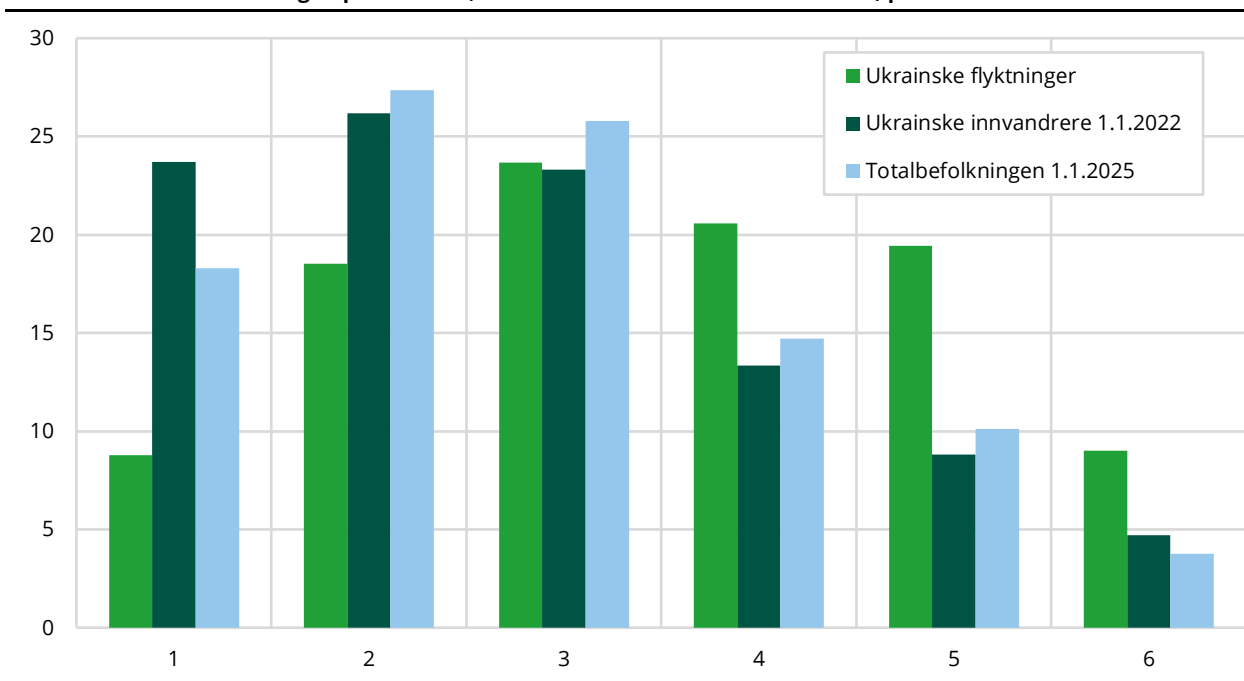
¹ Kun personer ankommet etter den fullskala invasjonen 24.02.2022

Kilde: Statistisk sentralbyrå

... og i større grad i mindre sentrale kommuner

At de ukrainske flyktningene som ankom i 2022 og 2023 bodde spredt, ser vi også dersom vi bryter gruppen ned på sentraliteten til kommunene de var bosatt i. Sentralitet gjenspeiler avstanden til arbeidsplasser og servicefunksjoner fra grunnkretsene i kommunen (Høydahl, 2020) og brukes til å anslå hvor sentral kommunen er med hensyn til disse forholdene. Som vi kan se fra figur 2.26 bodde de ukrainske flyktningene i liten grad i de aller mest sentrale kommunene (sentralitet 1, som omfatter Oslo, Bærum, Lillestrøm, Lørenskog og Rælingen). De var også underrepresentert i kommunene med sentralitet 2, som omfatter en rekke store og mellomstore bykommuner, i forhold til totalbefolkningen. Mange ukrainere bodde i mindre sentrale kommuner: halvparten var bosatt i kommuner med sentralitet 4 eller lavere, mens dette kun gjaldt under en tredjedel (29 prosent) av befolkningen som helhet.

Figur 2.26 Ukrainske flyktninger ankommet i 2022¹ og 2023, ukrainske innvandrere per 1.1.2022 og totalbefolkningen per 1.1.2025, etter bostedskommunens sentralitet, prosent

¹ Kun personer ankommet etter den fullskala invasjonen 24.02.2022

Kilde: Statistisk sentralbyrå

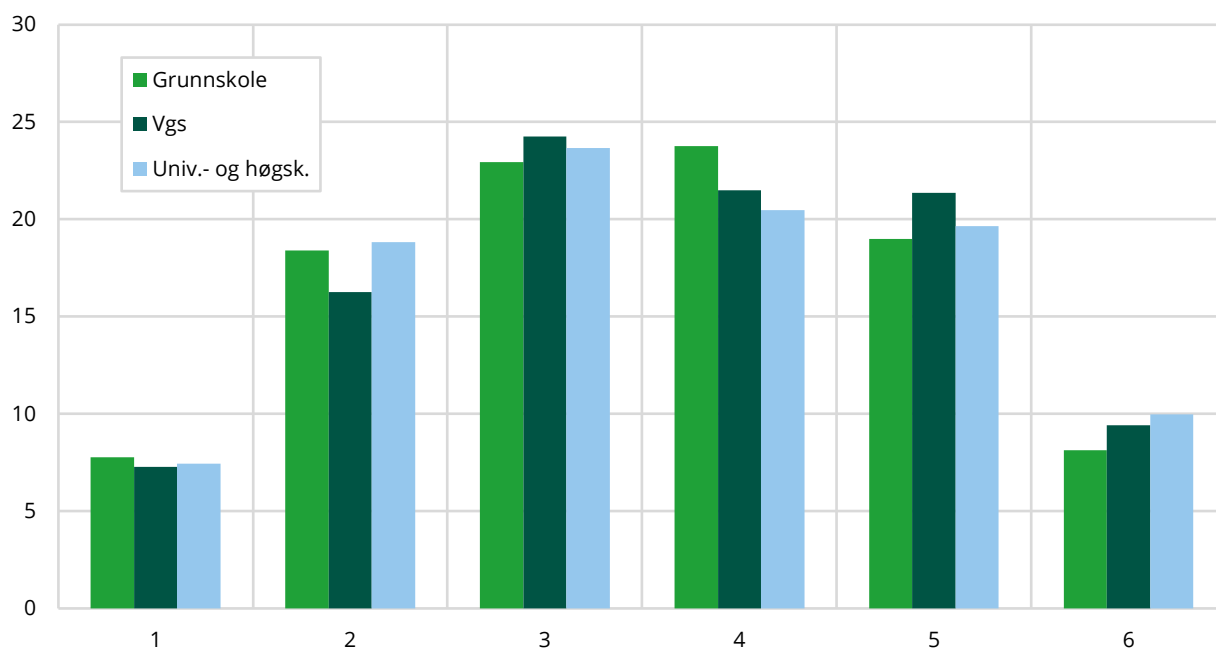
Vi ser videre at de ukrainske innvandrerne som var bosatt ved inngangen av 2022 hadde et bosetningsmønster som lignet mer på totalbefolkningens.⁸ Flere av disse var faktisk bosatt i de aller mest sentrale kommunene enn det som var tilfellet i befolkningen som helhet.

Bosetningsmønsteret vi ser reflekterer i stor grad bosettingspolitikken til norske innvandringsmyndigheter. I motsetning til flere andre europeiske land, deriblant naboland som Sverige, har ukrainske flyktninger blitt aktivt spredt ut over kommunene i landet (Hernes et al., 2023). Det har riktignok vært åpnet for en viss grad av selvbosetting, men mangelen på sammenfall i bosetningsmønsteret med totalbefolkningen og ukrainerne som allerede var i landet, samt den store spredningen, kan tyde på at mange har blitt plassert i kommuner.

⁸ Når bosetningsmønsteret for ukrainske innvandrere bosatt per 1.1.2022 og for totalbefolkningen per 1.1.2025 sammenlignes, er det selvsagt viktig å huske at både måletidspunktene (1.1.2022 og 1.1.2025) og sentralitetsindeksene brukt er annerledes. For ukrainske innvandrere bosatt per 1.1.2022 er bokommune og denne kommunens sentralitet per 2022 brukt. For totalbefolkningen (og ukrainske flyktninger ankommet i 2022 og 2023) er derimot bokommune og sentralitet per 2025 benyttet. Det er likevel usannsynlig at denne forskjellen i måletidspunkt gir store utslag, gitt at hovedtrekkene ved sentralitetsindeksen og bosetningsmønsteret i landet kan antas å være noenlunde det samme over få år.

Et mulig tegn på dette ser man blant de voksne ukrainerne vi har utdanningsnivå for. Forskjellen i bosetningsmønster varierer lite etter høyest fullført utdanningsnivå: trass mindre forskjeller er utdanningsgruppene noenlunde likt representert i kommunene etter sentralitet. Man ville muligens forvente større variasjon dersom ukrainerne selv valgte hvor de ble bosatt, gitt at utdanningsnivå vil kunne ha betydning for hvor relevante arbeidsplasser ligger.

Figur 2.27 Ukrainske flyktninger ankommet i perioden 24.2.2022-1.10.2023, 16 år¹ eller eldre, etter bostedskommunens sentralitet og utdanningsnivå, prosent²

¹ 16 år eller eldre i 2023

² Personer med ukjent utdanningsnivå ekskludert

Kilde: Statistisk sentralbyrå

3. Integrering

Dette kapitlet ser på hvordan «det har gått» med de tre gruppene som først kom gjennom masseflukt til Norge: bosniere, kosovere og syrere. Vi skal med andre ord se på integreringen av disse gruppene inn i det norske samfunnet.

Vi har valgt å fokusere på et utvalg indikatorer som vi har registerdata for. Disse inkluderer sysselsetting, oppnådd utdanningsnivå, statsborgerskap, ekteskapsmønster (endogami) og deltakelse i kommunevalg. Indikatorene er ment å fange opp ulike dimensjoner ved integreringen og å gi et noenlunde bredt bilde av gruppenes deltakelse i det norske samfunnet.

Vi vil argumentere innledningsvis i dette kapitlet at indikatorene vi presenterer her likevel ikke bør tolkes som å gi et helhetsbilde av integreringen. Bildet som tegnes opp av variasjonene viser snarere variasjoner i deltakelse og kontakt med ulike arenaer i det norske samfunnet. Hvorvidt mønstrene vi ser reflekterer «vellykket» eller «manglende» integrering, gitt de ulike forståelsene man kan ha av begrepet, er et åpent spørsmål vi ikke besvarer og som vi overlater til leserne av rapporten å avgjøre.

3.1. Hvordan vi måler integrering

Det eksisterer for øyeblikket ikke en omforent definisjon av begrepet integrering. Integrering kan dessuten ikke sies å være et enhetlig fenomen, i den forstand at det skjer på én arena eller gjennom én prosess. Det finnes derfor ikke en enkelt indikator som kan fungere som et mål for integrering, og vi må derfor benytte en rekke indikatorer for å gi en noenlunde bred fremstilling av gruppenes «vei inn i det norske samfunnet».

Dimensjoner av integrering og indikatorer

Et sentralt poeng i forskningslitteraturen er at integrering ikke er en endimensjonal prosess, men kan gå i ulik hastighet og retning på forskjellige områder. Det er derfor vanlig å skille mellom ulike integreringsdimensjoner (Enes et al., 2019; Harder et al., 2018; Zhou, 1997). I denne rapporten tar vi utgangspunkt i dimensjonene presentert i Barstad og Molstad (2020). Disse omfatter 1) strukturell, 2) sosial, 3) psykologisk-kulturell og 4) politisk integrering, samt 5) begrensninger og ressurser for integrering.

I analysen tar vi for oss et utvalg indikatorer som måler integrering langs fire av disse dimensjonene, basert på tidligere identifiserte indikatorer man har registerdata for (Barstad & Molstad, 2020, s. 103). Figur 3.1 viser en oversikt over indikatorene, hvilke integreringsdimensjoner de er ment å måle, samt hvem innenfor flyktninggruppene som den enkelte indikatoren er relevant for. I kapittel 4 skal vi komme tilbake til denne figuren når vi oppsummerer og diskuterer funnene i det inneværende kapitlet.

Figur 3.1 Indikatorer for integrering, etter integreringsdimensjon og populasjon

Indikator	Dimensjon	Populasjon
Sysselsetting	Strukturell	Personer 20 til 50 år ved innvandring
Utdanningsnivå	Strukturell	Personer under 18 år ved innvandring
Partnervalg (endogami)	Sosial	Personer under 18 år ved innvandring
Statsborgerskap	Politisk/psykologisk-kulturell	Alle
Valgdeltakelse	Politisk	Personer i manntallet ved kommunevalgene i 2019 og/eller 2024

Kilde: Statistisk sentralbyrå

De fem indikatorene kan deles inn i tre hovedgrupper etter hvilken integreringsdimensjon de er ment å måle.

Syssetsetting og utdanningsnivå kan ses på som å reflektere den *strukturelle integreringen* i det norske samfunnet, dvs. deltakelse i arenaer der fordeling av sosioøkonomiske goder skjer. Arbeidslivet og utdanningssystemet er slike arenaer, som er sentrale i distribusjonen av ulike former for økonomisk, kulturell og sosial kapital (i form av lønnsytelser, kvalifikasjoner, nettverk etc.). Innpass i disse arenaene kan være avgjørende for mulighetene den enkelte har, både i øyeblikket og for framtidige livssjanser.

Med partnervalg forsøker vi å måle den *sosiale integreringen* til personene i de tre flyktninggruppene. I hvilken grad man velger ektefelle eller samboer med samme (land)bakgrunn kan gi en indikasjon på hvor noen primære sosiale bånd går: innenfor eller på tvers av gruppegrensene.

Statsborgerskap og valgdeltakelse er begge indikatorer som måler *politisk integrering*. Sammenhengen mellom deltakelse i valg og politisk integrering er relativt åpenbar. I denne rapporten skal vi først og fremst ta for oss deltakelse i kommunevalg, som er den formen for valgdeltakelse innvandrere først kan ta del i (se delkapittel 3.6).

Norsk statsborgerskap er på sin side en forutsetning for å kunne stemme og stille som kandidat til stortingsvalg. Ved siden av å gi økt mulighet for å delta i det politiske systemet, har imidlertid det å få norsk statsborgerskap også andre potensielle fordeler for innvandrere. Norsk statsborgerskap gir blant annet mulighet til å skaffe seg norsk pass (og tilgang til et internasjonalt «sterkt» reisedokument), beskyttelse mot utvisning fra Norge og tilgang til konsulær bistand i utlandet (Arnesen & Molstad, 2024). Svar fra foregående levekårsundersøkelser blant innvandrere (LKI), hvor respondentene blant annet ble spurt om motivasjonen for å søke og ikke søke om norsk statsborgerskap, tyder dessuten på at følelsen av tilhørighet til det norske samfunnet var viktig (Arnesen & Molstad, 2024, s. 23-25). Til en viss grad kan dermed statsborgerskap tolkes som et uttrykk for graden av *psykologisk-kulturell integrering*.

I analysen i dette kapitlet har vi ingen indikatorer som fanger opp den femte og siste integreringsdimensjonen, *barrierer og ressurser for integrering*. Denne dimensjonen, som Barstad og Molstad (2020) målte gjennom indikatorer på norskferdigheter, helsetilstand og diskriminering, er det vanskelig å måle med registerdata.

«Vellykket» eller «manglende» integrering?

At indikatorene inkludert i analysen ikke omfatter alle integreringsdimensjonene vi tar utgangspunkt i, innebærer at det langt fra er noe helhetsbilde av integrering vi presenterer. Det er dessuten også mer grunnleggende, prinsipielle grunner til at vi tar forbehold om at mønstrene vi peker på i dette kapitlet, og i oppsummeringen i det neste, ikke nødvendigvis kan leses utvetydig som å reflektere «god» eller «dårlig» integrering.

En viktig grunn til dette er at det ikke uten videre er gitt hvordan de enkelte resultatene skal tolkes. Er for eksempel det å velge partner med samme landbakgrunn som en selv et tegn på dårlig integrering? Mennesker er i stor grad homogame, det vil si at vi tenderer til å velge personer med samme bakgrunn som oss selv som partnere (Luo, 2017). I denne rapporten er det grensene som går mellom ulike etniske/nasjonale grupper vi ser på, vel og merke i den grad landbakgrunn sammenfaller med slike. Personer i eksogame forhold, dvs. forhold som går på tvers av disse gruppene, kan likevel ha andre viktige felles kjennetegn, slik som geografisk tilknytning, sosial bakgrunn, utdanning og/eller inntektsnivå. Sett fra andre perspektiver kan derfor disse forholdene bestå av partnere som tilhører samme sosiale gruppe eller segment i samfunnet. Likeledes kan personer i endogame forhold, dvs. forhold der partnerne er fra samme etniske/nasjonale gruppe, ha ulik (sosial) bakgrunn og kjennetegn. Til en viss grad er dermed mønstrene vi ser, slik som graden av sosial integrering, farget av hvilke aspekter ved personene vi følger som vi har valgt å fokusere på.

Tolkningen av resultatene som å reflektere «vellykket» eller «manglende» integrering er dessuten grunnleggende normativ. Til syvende og sist koker slike vurderinger ned til spørsmål om hva det vil si å være en «god borger», å være «en del av det norske samfunnet» og om toleransen for ulikheter. Er lavere sysselsetting og utdanningsnivå i seg selv en indikasjon på manglende integrering? Vi skal blant annet se at det er tydelige kjønnsforskjeller i sysselsettingsandelene hos noen av gruppene vi ser på. Slike forskjeller kan til dels reflektere ulik fordeling av betalt og ubetalt arbeid (for eksempel hus- og/eller omsorgsrelaterte oppgaver) mellom kjønnene, noe vi også ser tendenser til ellers i det norske samfunnet (Arnesen, 2024). Om dette er «bra» eller «dårlig» innebærer avveininger hvor avgjørende komponenter i avveiningen ikke kan reduseres til spørsmål om rent deskriptive kjensgjerninger.

Vi tar ikke stilling til slike problemstillinger i denne rapporten. Når begrepet integrering benyttes her, sikter vi til deltakelse i ulike arenaer og sfærer i det norske samfunnet. En endelig vurdering om mønstrene vi ser for gruppene er tegn på «vellykket» eller «manglende» integrering overlater vi til leserne å gjøre.

3.2. Sysselsetting

Vi skal i dette delkapitlet se på deltakelsen i arbeidslivet blant personene i gruppene, målt gjennom andelen som var sysselsatt i løpet av de ti første årene av oppholdet.

I tallene vi presenterer her omfatter sysselsatte personer var arbeidstakere, dvs. som utførte inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i referanseuken i det aktuelle året. For tall hentet fra årene fra og med 2001 er selvstendig næringsdrivende i det daværende året også inkludert. Kun personer mellom 16 og 74 år som var bosatt i landet omfattes av denne statistikken, og i dette delkapitlet skal vi konsentrere oss om personer som var mellom 20 og 50 år året etter innvandringen. Dette kan antas å være personer som var gamle nok til at de fleste har fullført eventuelle studier ved slutten av tiårsperioden vil følger dem og unge nok til at de ikke har nådd pensjonsalder i perioden.

At dataene hentet fra perioden opp til og etter 2001 ikke omfatter helt like definisjoner av arbeidstakere/sysselsatte, gjør at tallene for disse årene ikke er direkte sammenlignbare. Dette berører sysselsettingstallene for bosniere og kosovere, ettersom disse gruppene hadde sine første år i Norge på 90- og begynnelsen av 2000-tallet. For bosniere presenterer vi personene som kom henholdsvis i 1993 og 1994 separat når vi nedenfor ser på utviklingen i sysselsettingen i løpet av de ti første årene. Dette gjør vi for å unngå at ulikt definerte grupper av arbeidstakere/sysselsatte blandes sammen.

En annen viktig begrensning ved tallene vi presenterer her, er at de ikke sier noe om hvorvidt personene er i annen aktivitet. En del, særlig yngre personer, kan være utenfor arbeidslivet fordi de er under utdanning. I analysen i dette delkapitlet sammenligner vi sysselsettingsandelene i noen utvalgte, eldre aldersgrupper for å minimere denne problematikken.

Høyest sysselsetting blant bosniere etter ti år

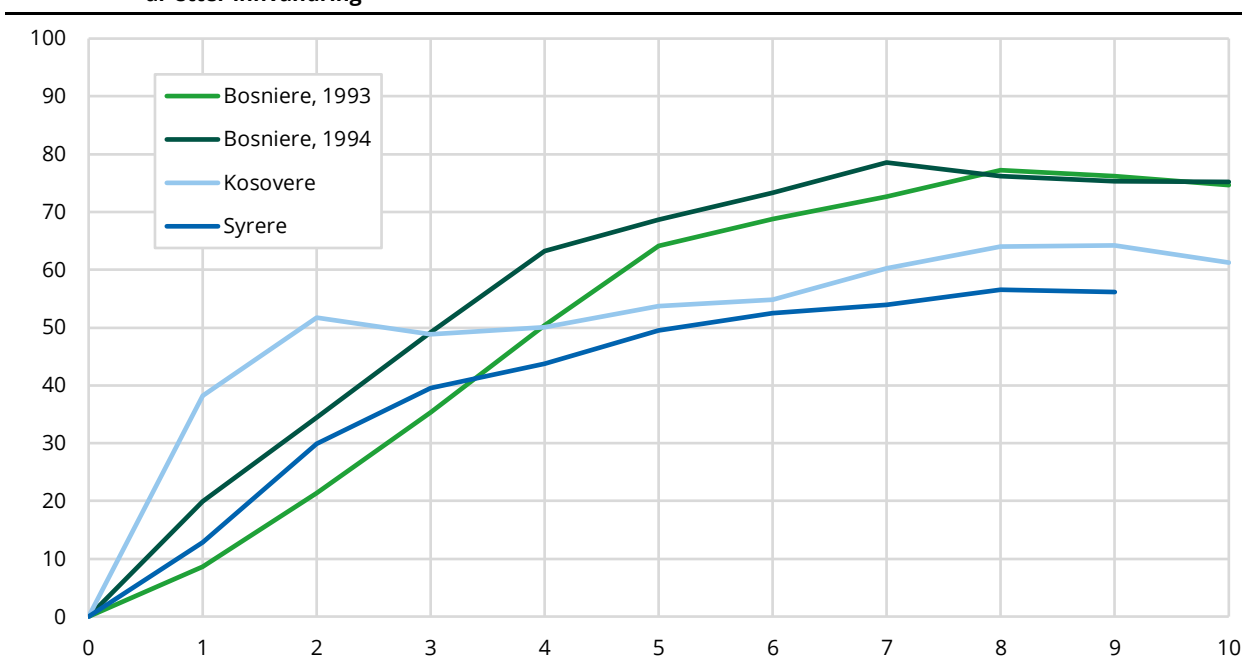
Figur 3.2 viser sysselsettingen i løpet av de første ti årene blant personene som fortsatt var bosatt i landet etter elleve år. Som nevnt innledningsvis i dette kapitlet har vi her valgt å presentere bosnierne som kom i 1993 og 1994 separat, ettersom definisjonen av sysselsatt delvis er ulik (nærmere bestemt for år 7, der sysselsetting for de som kom i 1993 kun omfatter arbeidstakere, mens den for de som kom i 1994 også omfatter selvstendig næringsdrivende). For syrer er det også viktig å huske at tallene for de sju første årene omfatter alle (dvs. personer som ankom i 2015, 2016 og 2017), mens det for de to siste årene omfatter henholdsvis kun de som kom i 2015 og 2016 (for

det åttende året) og i 2015 (det niende året). Det skyldes at det kun er personer som har kommet i disse årene som har bodd lenge nok i landet til at vi kan følge de i åtte og ni år.

Som vi kan se var utviklingen i sysselsettingen ganske forskjelligartet i løpet av disse ti årene som gruppene først bodde i landet. Mens relativt få av bosnierne, og da særlig personene som innvandret i 1993, var sysselsatte de aller første årene (om lag tre av ti eller færre i år to), var i underkant av fire av ti kosovere sysselsatte allerede året etter innvandring. Syrere lignet på sin side mest på bosnierne som ankom i 1994, med om lag tre av ti sysselsatte etter to år.

I slutten av den første tiårsperioden var likevel bosniere, uansett ankomstår, i betydelig større grad sysselsatt enn både kosovere og syrere. 75 prosent av bosnierne var sysselsatt i år ti, mot 61 prosent av kosoverne. Blant syrere som kom i 2015 var 56 prosent sysselsatt ni år etter innvandring.

Figur 3.2 Sysselsetting i prosent blant bosniere, kosovere og syrere¹ som var 20 til 50 år, prosent sysselsatt, etter år etter innvandring

¹ Kun personer fortsatt bosatt i landet 11 år etter innvandring

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Det er antagelig flere årsaker til de ulike mønstrene vi ser. For syrere er det antagelig viktig at mange deltok i introduksjonsordningen de aller første årene. Introduksjonsordningen ble innført som obligatorisk ordning for kommunene gjennom introduksjonsloven fra og med 1.9.2004. Før dette eksisterte det ulike integreringstiltak i en del kommuner, men det var først ved innføringen av introduksjonsloven kommunene fikk plikt til å tilby introduksjonsordningen (Lunde, 2022). Vi kan derfor anta at mange bosnierne og kosoverne hverken hadde mulighet eller plikt til å delta i en lignende ordning. Den relativt lave sysselsettingen blant syrere de aller første årene reflekterer med andre ord sannsynligvis at mange ikke enda hadde gått ut av introduksjonsordningen.

Den relativt høye sysselsettingen for kosovere det første året etter innvandring kan på sin side muligens være et resultat av «positiv selektering» etter gjenutvandring. Som vi har sett (se delkapittel 2.3) var gjenutvandringen særlig stor blant kosovere, også de aller første årene. Vi har sett tegn på at personene med lavest utdanningsnivå i større grad dro sammenlignet med dem med høyere utdanning. Det er også mulig at utvandringen hang sammen med graden sysselsetting, i den forstand at de som ikke var et arbeidsforhold hadde større tendens til å dra. Dette kan forklare at en del av de som fortsatt var bosatt på begynnelsen av 2000-tallet var sysselsatt.

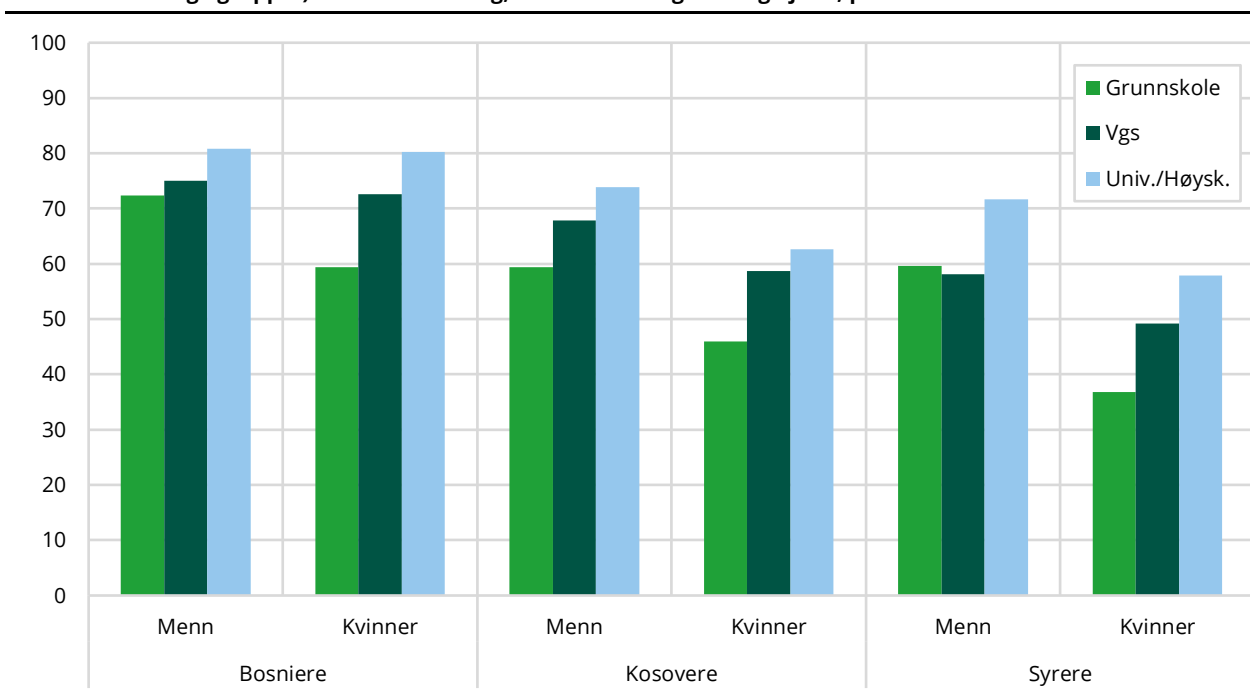
For bosnierne er det en tydelig forskjell i sysselsetting mellom de som kom i 1993 og 1994 inntil det åttende året. Det er ikke gitt hva disse ulikhetene skyldes. Blom (1997) fant kohortforskjeller blant flyktninger som ankom Norge på slutten av 1980-tallet og begynnelsen av 1990-tallet. Flyktningene som kom på begynnelsen av 1990-tallet hadde lavere sysselsetting enn de som kom før dette. Dette ble forklart med den vanskelige situasjonen på det norske arbeidsmarkedet på dette tidspunktet. Det er likevel vanskelig å si om det er dette eller andre forhold, slik som ulik deltakelse i utdanning, som ligger bak mønsteret vi ser her.

Klare kjønnsforskjeller, særlig blant kosovere og syrere

I kapittel 2 så vi at det var til dels betydelige ulikheter i alders- og kjønns sammensetningen og utdanningsnivået blant flyktninggruppene. Bosnierne tenderte blant annet generelt sett å ha høyere utdanning enn både kosoverne og syrere. Vi så også at bosnierne i stor grad besto av hele familier, mens syrere, og til dels kosoverne, hadde et større innslag unge menn i tillegg til barnefamilier. Slike ulikheter i sammensetning kan bidra til å forme bildet vi ser i sysselsettingen for gruppene, gitt at sysselsetting ofte henger nøye sammen med forhold som alder, kjønn og utdanningsnivå. Det er for eksempel naturlig å anta at den lavere sysselsettingsandelen blant kosovere og syrere etter ti år sammenlignet med bosniere til dels henger sammen med det lavere utdanningsnivået i disse gruppene.

Ser vi på graden av sysselsetting etter ti år fordelt på kjønn og utdanningsnivå (figur 3.3), ser vi at forskjellene vi har sett mellom gruppene i stor grad består. I alle gruppene hadde menn med høyskole- eller universitetsutdanning høyest sysselsettingsgrad, selv om forskjellen mellom bosniske menn og kvinner med dette utdanningsnivået var svært liten (i underkant av ett prosentpoeng). En større andel av bosniske menn med høyere utdanning var sysselsatte sammenlignet med kosoviske og syriske menn med høyere utdanning, 81 prosent mot henholdsvis 73 og 72 prosent. Vi ser samtidig klare kjønnsforskjeller i sysselsettingsandelene, spesielt blant kosovere og syrere. Færre kvinner var sysselsatte etter ti år sammenlignet med det som var tilfelle blant mennene, selv når vi jamfører personer med samme utdanningsnivå.

Figur 3.3 Sysselsetting i prosent blant bosniere, kosovere og syrere¹ som var 20 til 50 år, 9 år (for syrere)/10 år (for øvrige grupper) etter innvandring, etter utdanningsnivå og kjønn, prosent

¹ Kun personer fortsatt bosatt i landet 11 år etter innvandring
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Utdanningsnivå ser dessuten ut til å henge nøyer sammen med sysselsettingsgrad for kvinner enn for mennene. Blant både bosniske, kosoviske og syriske kvinner er forskjellen i sysselsetting mellom personene med kun grunnskole og personene med utdanning på høyskole-/universitetsnivå om lag tjue prosentpoeng eller litt i underkant av dette. For menn er forskjellene i sysselsetting blant de med grunnskole og høyere utdanning mindre, spesielt blant bosniere og syrere (9 og 12 prosentpoeng). Blant kosoviske menn er ulikhetene i sysselsettingsandelene basert på utdanningsnivå noe større og likere den blant kosoviske kvinner.

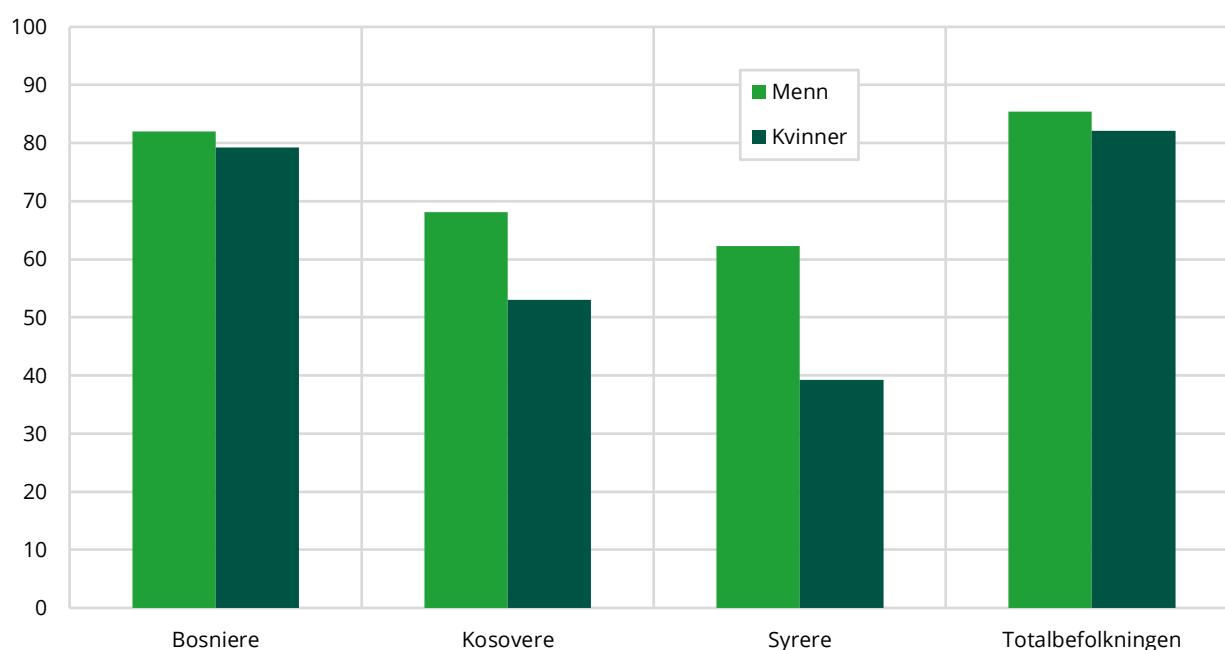
Bosniere likest totalbefolkningen i samme alder

I den foregående diskusjonen har vi forsøkt å ta høyde for eventuelle forskjeller i kjønns- og utdanningsnivå som kan påvirke resultatene vi ser på gruppenivå. Vi har så langt ikke tatt hensyn til betydningen alderssammensetningen til gruppene kan ha. Vi har dessuten ikke sammenlignet sysselsettingsandelene vi har presentert til nå med tilsvarende andeler for totalbefolkningen. Dette har vi foreløpig ikke gjort nettopp fordi resultatene så langt har bestått av grupper som er svært ulikeartede med hensyn til alder.

I figur 3.4 konsentrerer vi oss derfor om personer som var i trettiårene, dvs. 30 til 39 år året etter innvandring. Dette er personer som kan antas i all hovedsak å være ferdige med eventuell utdanning. Sysselsettingsandelene for totalbefolkningen er for personer i samme aldersspenn som flyktningene var i etter om lag ti års botid, dvs. 40 til 49 år. Tallene for totalbefolkningen er hentet fra 2010. Dette året representerer et noenlunde midtpunkt mellom ankomstårene til flyktninggruppene vi tar for oss, og var også om lag ti år etter at kosoverne ankom.

Som vi kan se hadde bosniere en noenlunde lik sysselsettingsgrad som for totalbefolkningen i samme alder. Dette gjelder begge kjønn. Kosovere og syrere hadde betraktelig lavere sysselsetting. Særlig var dette tydelig blant kvinner. Kun henholdsvis fem og fire av ti av de kosoviske og syriske kvinnene som var i trettiårene ved begynnelsen av oppholdet, var sysselsatt om lag ti år etter. Dette var langt færre enn blant kvinner i totalbefolkningen, hvorav åtte av ti var i arbeid.

Figur 3.4 Sysselsetting i prosent blant bosniere, kosovere og syrere¹ som var 30 til 39 år, 9 år (for syrere)/10 år (for øvrige grupper) etter innvandring, sammenlignet med totalbefolkning i 2010², etter kjønn

¹ Kun personer fortsatt bosatt i landet 11 år etter innvandring. For syrere omfatter tallene kun personer ankommet i 2015

² I alderen 40 til 49 år i 2010

Kilde: Statistisk sentralbyrå

3.3. Utdanningsnivå

Utdanningsnivå kan antas å være svært viktig for livsjansene til den enkelte. Analyser der en har sett på den sosiale mobiliteten til barn av innvandrere viser at evnen til å klatre sosialt har nær sammenheng med eget og foreldres utdanningsnivå (Molstad & Barstad, 2023). Særlig viktig synes det å fullføre videregående skole være for senere deltakelse i arbeidslivet (Olsen & Bye, 2021).

I dette og det neste delkapitlet om partnervalg, tar vi utgangspunkt i personer som kom da de var 17 år eller yngre. Når vi ser på utdanning ser vi dessuten kun på de som hadde rukket å bli 25 år eller eldre i 2023. Dette er personer som er unge nok til at de kan hatt hele eller deler av skolegangen i Norge og som samtidig er gamle nok til at de kan ha fullført høyere utdanning. Utdanningsnivået vi måler her vil for mange reflektere skolegang/utdanning de har tatt i Norge, særlig blant de som kom da de var svært unge. Særlig videregående skole og høyere utdanning kan antas å i de aller fleste tilfeller være fullført i Norge.

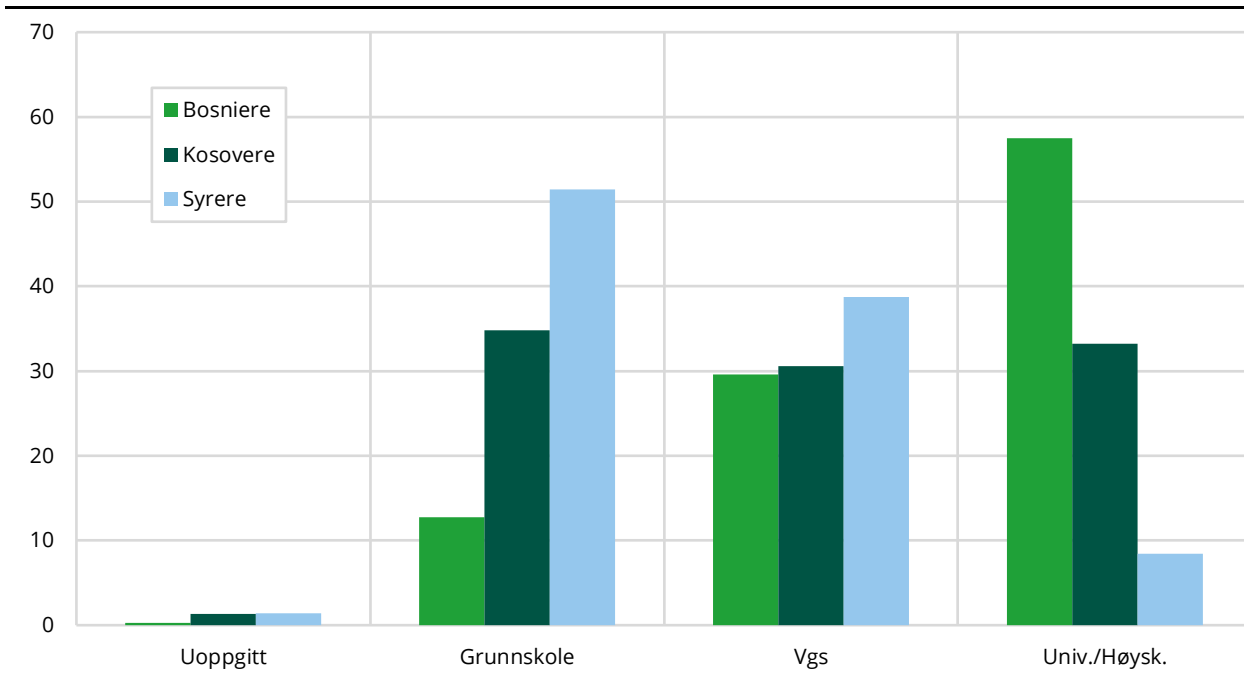
For syrere er det kun et relativt lite antall personer (142) som var unge nok da de kom (under 18 år) og gamle nok i 2023 (25 år eller mer) til å komme med i utvalget vi ser på her. Disse personene var dessuten enten 16 eller 17 år da de ankom landet. Det er begrenset hvilke slutninger som kan trekkes fra en såpass liten og aldersmessig smal gruppe. Bortsett fra innledningsvis å gjengi fordelingen i utdanningsnivå blant syrerne som hadde rukket å bli gamle nok, vil delkapitlet derfor fokusere på resultatene blant bosniere og kosovere. I disse gruppene hadde nesten alle som kom som barn rukket å bli 25 år i 2023.

Bosnierne har høyest utdanningsnivå

Som vi kan se fra figur 3.5 er det stor variasjon mellom gruppene i oppnådd utdanningsnivå. Mens det blant bosniere er et flertall (58 prosent) som har universitets- eller høyskoleutdanning, er de tilsvarende andelene blant kosovere og syrere langt mindre. Det er særlig få syrere som innvandret som 16- eller 17-åringer som hadde høyere utdanning, kun 9 prosent. Også blant kosovere er det et mindretall som hadde utdanning på universitets-/høyskolenivå, 33 prosent.

Det er også stor forskjell mellom gruppene med hensyn til andelen som kun har grunnskole som høyeste fullførte utdanning. Her skiller bosnierne seg igjen ut: mens bare litt over en av ti (13 prosent) av disse hadde grunnskole som høyeste fullførte utdanning, hadde om lag en tredjedel (35 prosent) av kosoverne og halvparten (51 prosent) av syrerne kun utdanning på dette nivået.

Figur 3.5 Bosniere, kosovere og syrere som var 17 år eller yngre ved innvandring og 25 år eller eldre i 2023, etter oppnådd utdanningsnivå per 1.10.2023, prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

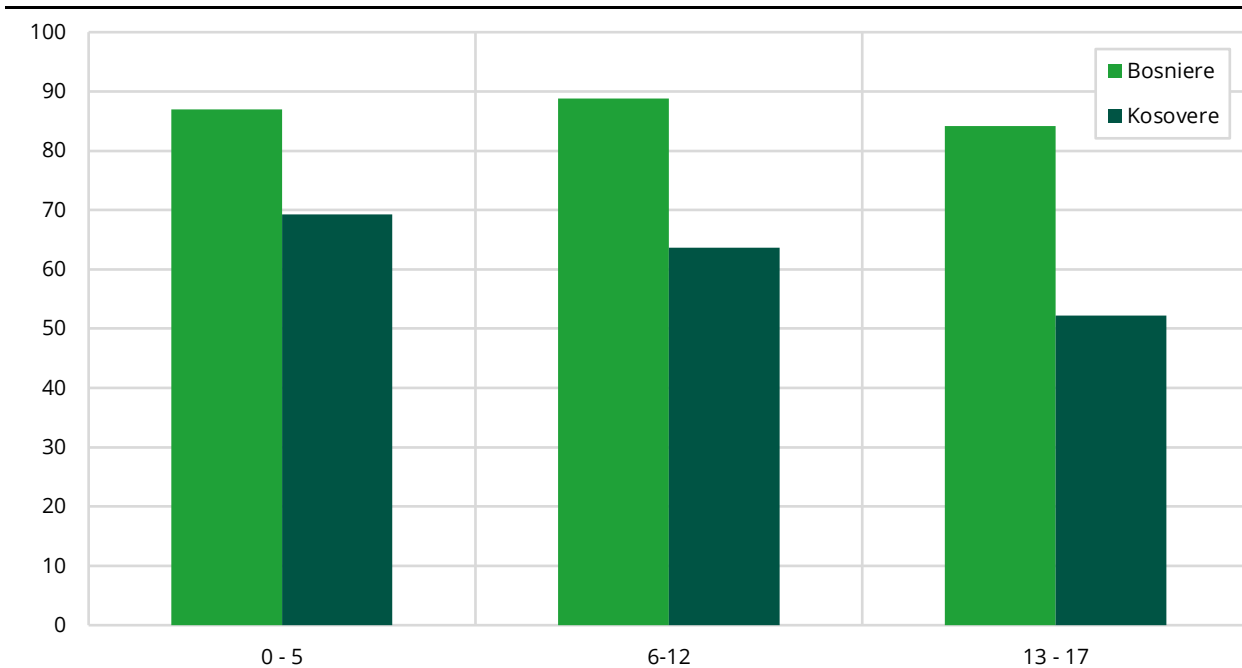
At de få syrerne vi ser på her i svært liten grad hadde fullført utdanning på høyskole-/universitetsnivå kan til dels være et utslag av at de består av personer som kom i slutten av tenårene. Tidligere analyser og forskning har vist at skoleprestasjoner og utfall med hensyn til oppnådd utdanning synes å henge nøye sammen med alder ved innvandring (Böhlmark, 2008; Hermansen, 2017). Vi vil også se dette mønsteret her, når vi neste avsnitt bryter utdanningsnivået til bosnierne og kosoverne ned på personenes alder ved innvandring.

Lavest utdanningsnivå blant de som kom som tenåringer

Figur 3.6 viser andelen som hadde fullført videregående skole eller høyere utdanning etter alder ved innvandring. Blant både bosniere og kosoverne er det en tendens til at andelen med videregående skole eller lengre utdanning øker med yngre ankomstalter. Særlig klart er dette blant kosoverne: mens 69 prosent av de som kom i førskolealder (0 – 5 år) hadde fullført videregående eller høyere utdanning, var andelen blant de som kom i barneskolealder (6–12 år) og i tenårene (13–17 år) henholdsvis 64 og 52 prosent.

Blant bosnierne var det ikke et slikt skille mellom de som kom i førskole- og barneskolealder. Andelen med videregående skole eller høyere utdanning var noenlunde likt blant bosniere som kom i alderen mellom 6 og 12 år og de som kom da de var yngre enn 6 år (i underkant av ni av ti). Et fall ser man først sammenlignet med dem som kom som tenåringer. 84 prosent av bosnierne som ankom da var mellom 13 og 17 år gamle hadde videregående skole eller høyere utdanning i 2023.

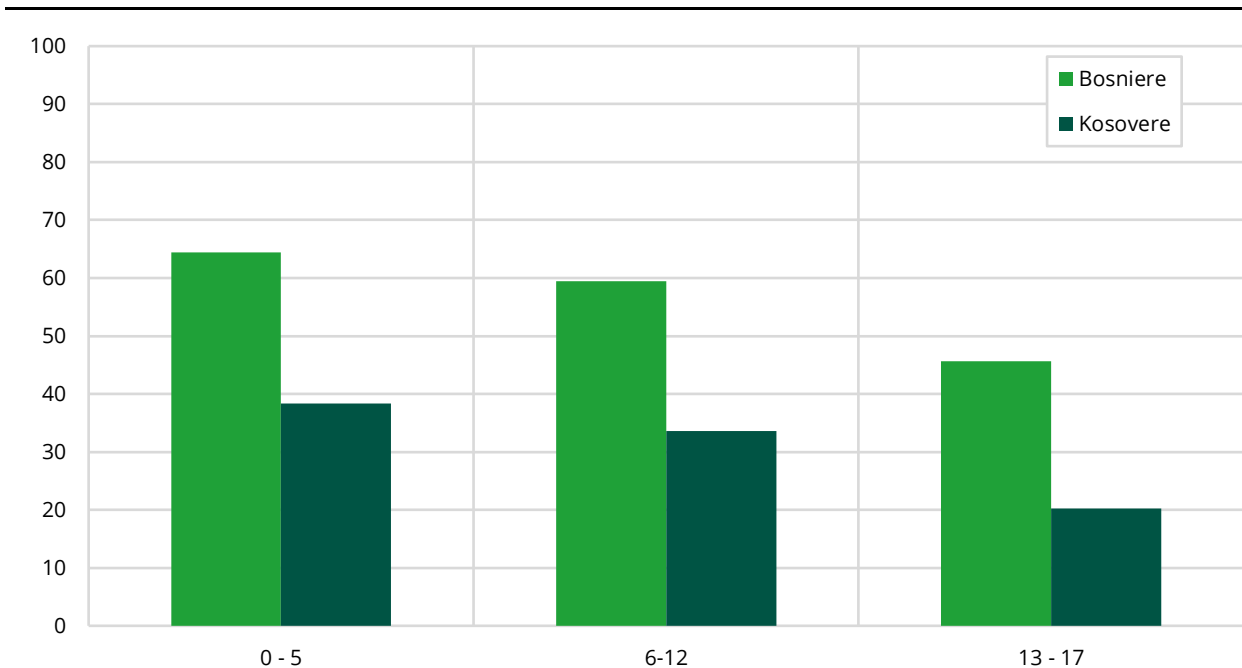
Figur 3.6 Bosniere og kosovere som var 17 år eller yngre ved innvandring og 25 år eller eldre i 2023, andel med utdanning på videregående nivå eller høyere per 1.10.2023, etter alder ved innvandring, prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Det samme mønsteret trer fram dersom vi ser på andelen som hadde fullført utdanning på universitets- eller høyskolenivå (figur 3.7). Her er tendensen entydig, også blant bosnierne, i den forstand at høyere alder ved innvandring henger sammen med lavere andeler som har høyere utdanning. Likevel er det de som kom som tenåringer som skiller seg klarest ut, både blant bosnierne og kosoverne. Kun 46 og 20 prosent av bosnierne og kosoverne som kom i alderen 13 til 17 år hadde høyere utdanning. Dette var henholdsvis litt under 20 og om lag 15 prosentpoeng færre sammenlignet med de som kom i førskole- og barneskolealder, både blant bosniere og kosovere.

Figur 3.7 Bosniere og kosovere som var 17 år eller yngre ved innvandring og 25 år eller eldre i 2023, andel med universitets-/høyskoleutdanning per 1.10.2023, etter alder ved innvandring, prosent

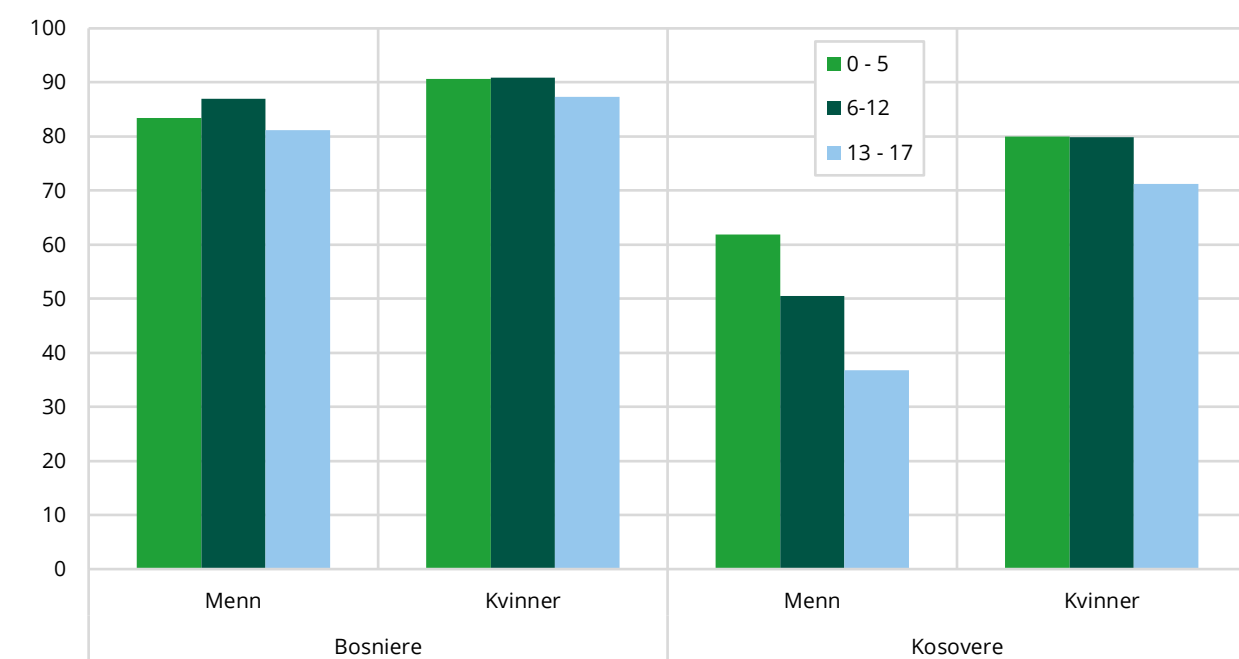
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Lavt utdanningsnivå blant menn fra Kosovo

En lavere andel av gutter fullfører videregående skole sammenlignet med jenter i Norge. Av personer som begynte vg1 i 2017, hadde 78 prosent av guttene og 86 prosent av jentene fullført videregående opplæring fem til seks år senere (Statistisk sentralbyrå, 2025d). Denne ulikheten i fullføringsgrad har vært tydelig over flere år. Dersom bosnierne og kosoverne som har vært i Norge siden de var barn ligner totalbefolkningen, ville vi forvente å se kjønnsforskjeller i andelen som har fullført utdanning på videregående nivå eller høyere. Vi ser en tendens til dette blant begge grupper, men i langt større grad blant kosovere enn det som er tilfelle blant bosnierne (figur 3.8). Mens åtte av ti eller flere blant bosniske menn hadde fullført videregående skole eller høyere utdanning, uansett alder ved innvandring, var den tilsvarende andelen blant kosoviske menn seks av ti eller mindre.

I sistnevnte gruppe ser vi dessuten en klar tendens til at senere innvandring, i form av høyere alder ved ankomst, innebærer lavere prosentandel med fullført videregående skole. Bare 38 prosent av mennene som kom som tenåringer hadde videregående skole eller høyere utdanning. Et lignende mønster kan skjernes blant kosoviske kvinner: også blant disse har færre av personene som kom i 13 til 17-årsalderen fullført videregående skole enn de som kom før den alderen.

Figur 3.8 Bosniere og kosovere som var 17 år eller yngre ved innvandring og 25 år eller eldre i 2023, prosentandel med utdanning på videregående nivå eller høyere per 1.10.2023, etter alder ved innvandring og kjønn

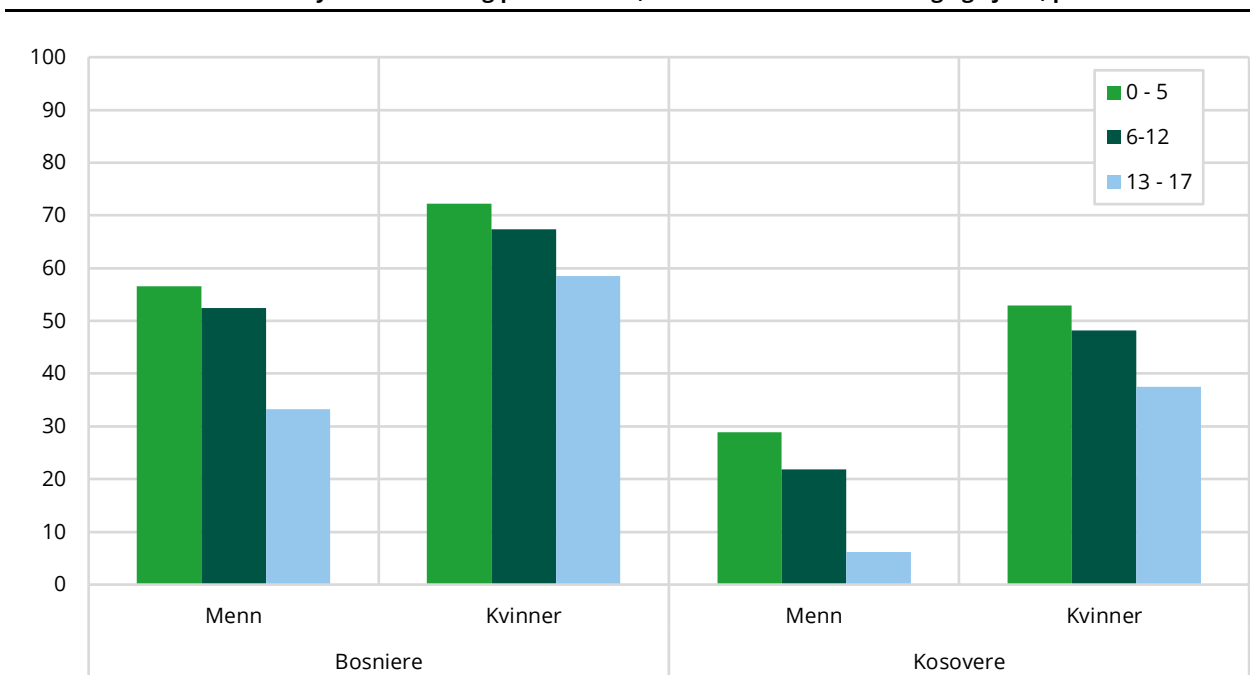
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Som vi så ovenfor hang alder ved innvandring sammen med klarere forskjeller i andelen for fullført utdanning på høyskole-/universitetsnivå. Som figur 3.9 viser har disse ulikhetene også et klart kjønnsaspekt. Tendensen til fallende andeler med høyere utdanning er spesielt markert blant mennene. Svært få (6 prosent) av de kosoviske mennene som ankom som tenåringer har høyere utdanning. Over seks ganger så mange (38 prosent) kosoviske kvinner som kom til landet i samme alder hadde oppnådd utdanning på universitets-/høyskolenivå.

Også blant bosniske menn er forskjellen størst mellom de som kom i tenårene og personer som kom i førskole- eller barneskolealder. Mens litt over halvparten av de sistnevnte hadde høyere utdanning, var det kun en tredjedel blant de som hadde kommet i tenårene som hadde oppnådd utdanning på dette nivået. Bosniske kvinner med samme ankomst alder har i langt større grad

gjennomført høyere utdanning. Nesten dobbelt så mange (59 prosent) hadde høyere utdanning. Kjønnsskjellene er likevel noe mindre blant bosnierne enn det vi ser hos kosoverne.

Figur 3.9 Bosniere og kosovere som var 17 år eller yngre ved innvandring og 25 år eller eldre i 2023, andel med universitets-/høyskoleutdanning per 1.10.2023, etter alder ved innvandring og kjønn, prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

3.4. Partnervalg

Tidligere analyser som har sett på partnervalg blant innvandrere har funnet stor variasjon i graden av endogami og eksogami, dvs. tendensen til å velge partner henholdsvis innenfor eller utenfor samme gruppe som en selv (Daugstad, 2006; Molstad et al., 2022). Vi skal også se tegn til slike ulikheter når vi ser på partnervalg i dette delkapitlet. Endogami og eksogami måles her gjennom hvorvidt partneren hadde samme landbakgrunn.

Som i det foregående delkapitlet om utdanningsnivå, tar vi her utgangspunkt i personer som var 17 år eller yngre ved ankomst. Vi gjør imidlertid ikke den samme seleksjonen med hensyn til minimumsalder (25 år). Vi er her interesserte i alle som kom som barn, uansett hvor gamle de var ved måletidspunktet (2024). For syrere har vi satt en nedre «aldersgrense» på 12 år ved innvandring, ettersom personer som er yngre enn dette antas å ha vært for unge til å ha rukket å stifte familie innen 2024.

Selv med et generelt bredere utvalg av personer, har vi likevel få syrere (212) som enten var gift eller var samboere med felles barn. Også her vil vi derfor kun gjengi tall på overordnet nivå for denne gruppen, før vi fokuserer videre på bosnierne og kosoverne i resten av delkapitlet.

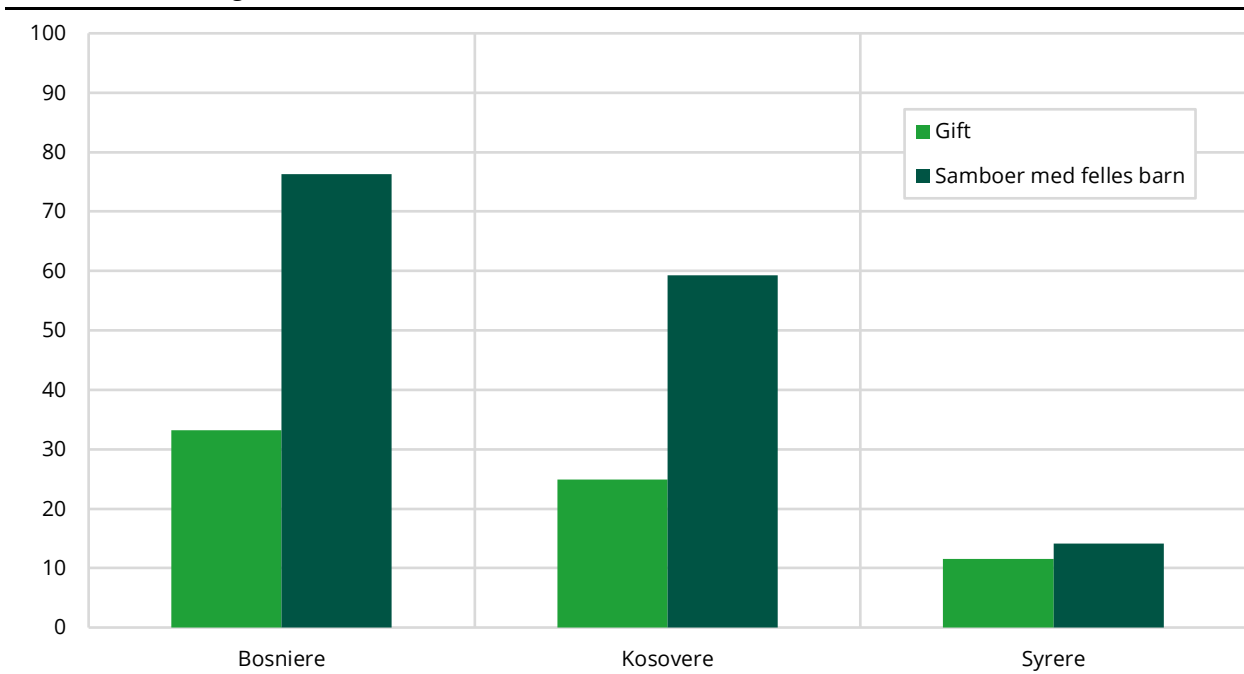
Bosniere mindre endogame enn kosovere og syrere

Vi ser tydelige ulikheter mellom gruppene med hensyn til partnervalg. En større andel av bosnierne hadde ektefelle med annen landbakgrunn enn bosnisk, 33 prosent mot henholdsvis 25 og 12 prosent blant kosoverne og syrerne.

Det er også markante forskjeller etter hvilken sivilstand personene har. Vi har her sammenlignet de som var gifte med personer som var samboere med felles barn, som er den gruppen av samboere

som vi har noenlunde gode data for.⁹ Vi ser at personer som var samboere med felles barn, er gjennomgående mindre endogame enn personer som er gift (figur 3.10). For både bosniere og kosovere hadde over dobbelt så mange av de som var samboere med felles barn en partner som ikke hadde samme landbakgrunn som de selv sammenlignet med de som var gift.

Figur 3.10 Bosniere, kosovere og syrere som var 17 år eller yngre ved innvandring, andel med partner med annen landbakgrunn, etter sivilstand

Kilde: Statistisk sentralbyrå

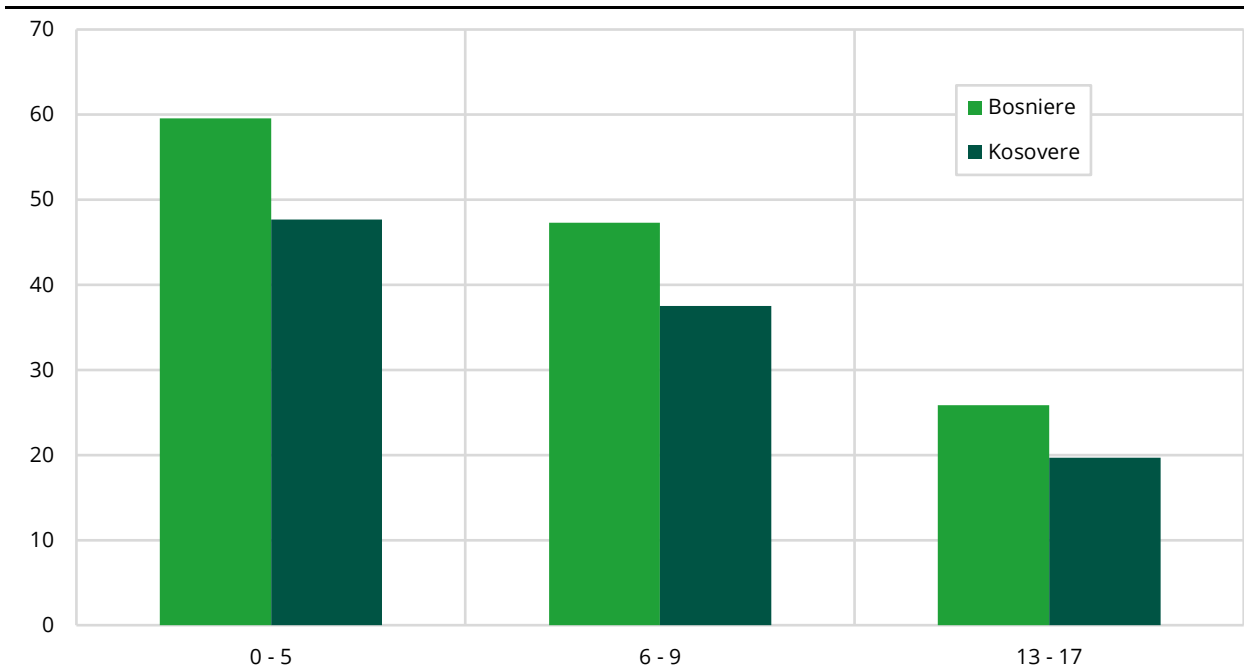
Det er riktignok ikke gitt at det er sivilstanden i seg selv som er avgjørende i sammenhengene vi ser. Ulikhetene kan være et uttrykk for aldersrelaterte forskjeller i partnervalg og sivilstand. Som vi skal se nedenfor synes graden av endogami å avhenge av alder ved innvandring, som for disse gruppene sammenfaller nøye med alder også i måleåret (personer som kom da de var yngre var naturlig nok også yngre i 2023). Tendensene vi ser her stemmer likevel godt overens med funn fra tidligere analyser som har sett på samlivsmønster blant barn med innvandrerforeldre. I disse funnene har det være klare forskjeller i partnervalg blant personer som er i samboerskap sammenlignet med dem som er i ekteskap (Molstad et al., 2022; Wiik et al., 2021).

Minst endogami blant de som kom i førskolealder ...

Som vi så med hensyn til utdanningsnivå, var det en klar tendens til at flere hadde fullført høyere utdanning blant de som kom i førskole- og barneskolealder (se forrige delkapittel). Vi ser et lignende mønster med hensyn til partnervalg (figur 3.11), der lavere alder ved innvandring synes å henge sammen med større andel med partnere som har en annen landbakgrunn enn dem selv. Lavest andel eksogame forhold er det blant personer som kom i tenårene, 26 og 20 prosent blant henholdsvis bosniere og kosovere. Av personene som var under seks år gamle da de innvandret til landet, var til forskjell 60 prosent av bosnierne og 48 prosent av kosoverne i et eksogamt forhold.

⁹ I SSBs husholdningsstatistikk imputeres alle samboerskap, bortsett fra samboere med felles barn, ut fra gitte regler. Det vil si at parene identifiseres ved hjelp av andre variabler. En slik imputering gjør analyser på individnivå, slik vi gjennomfører her, problematisk, og vi velger derfor å kun konsentrere oss om samboere med felles barn.

Figur 3.11 Bosniere og kosovere som var 17 år eller yngre ved innvandring, andel med partner med annen landbakgrunn, etter alder ved innvandring

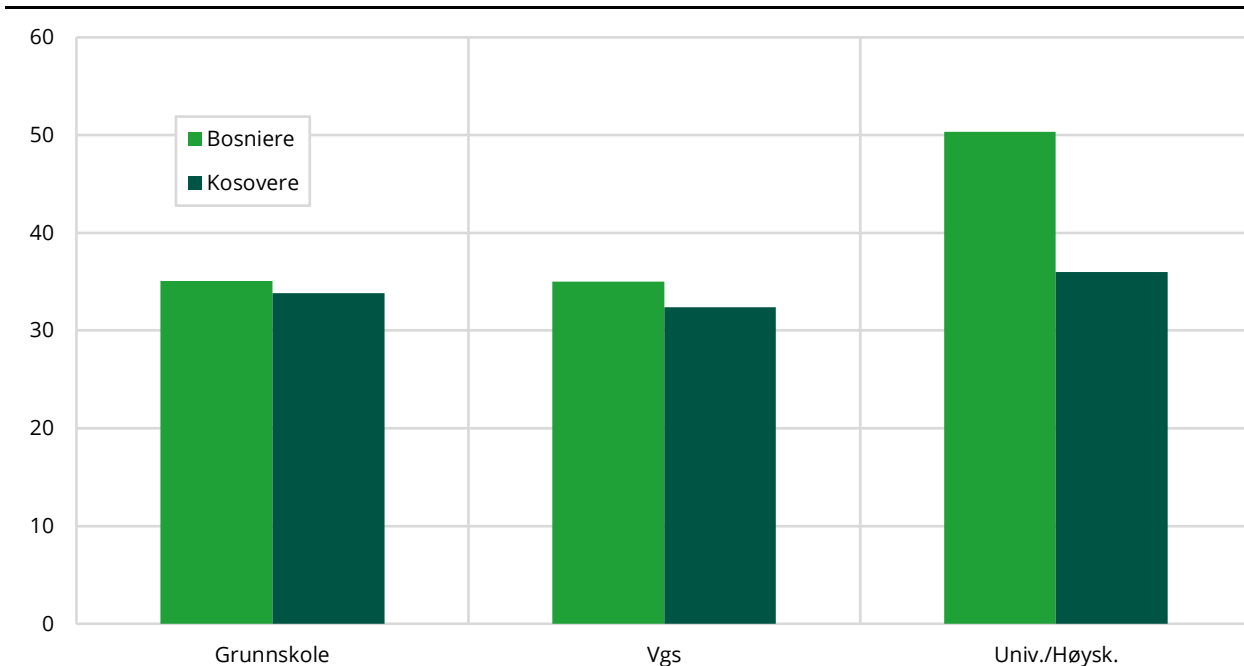
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Disse forskjellene kan være tegn på at de som har hatt en lengre del av oppveksten i Norge også er bedre sosialt integrert. Skole og utdanning er sentrale arenaer for å møte mulige partnere (Blossfeld, 2009; Kirkebøen et al., 2024), og innvandrere som har mye eller alt av skolegang og utdanning i Norge vil dermed også i prinsippet ha større «risiko» for å møte en partner utenfor sin egen gruppe. Når det er sagt, er det viktig å huske at alder ved innvandring også sammenfaller med alder i referanseåret. Forskjellene i partnervalg kan som nevnt derfor også skyldes aldersspesifikke forskjeller.

... og blant personer med høyskole-/universitetsutdanning

At graden av endogami varierer med utdanningsnivå, ser vi en viss støtte for i figur 3.12. Blant bosniere er mønsteret klart: personer med høyskole- eller universitetsutdanning er i klart større grad eksogame enn personer som enten har videregående som høyeste fullførte utdanning eller kun grunnskole. Mens halvparten av bosnierne med høyere utdanning hadde en partner med annen landbakgrunn enn de selv, hadde kun 35 prosent av bosnierne med annet utdanningsnivå det samme.

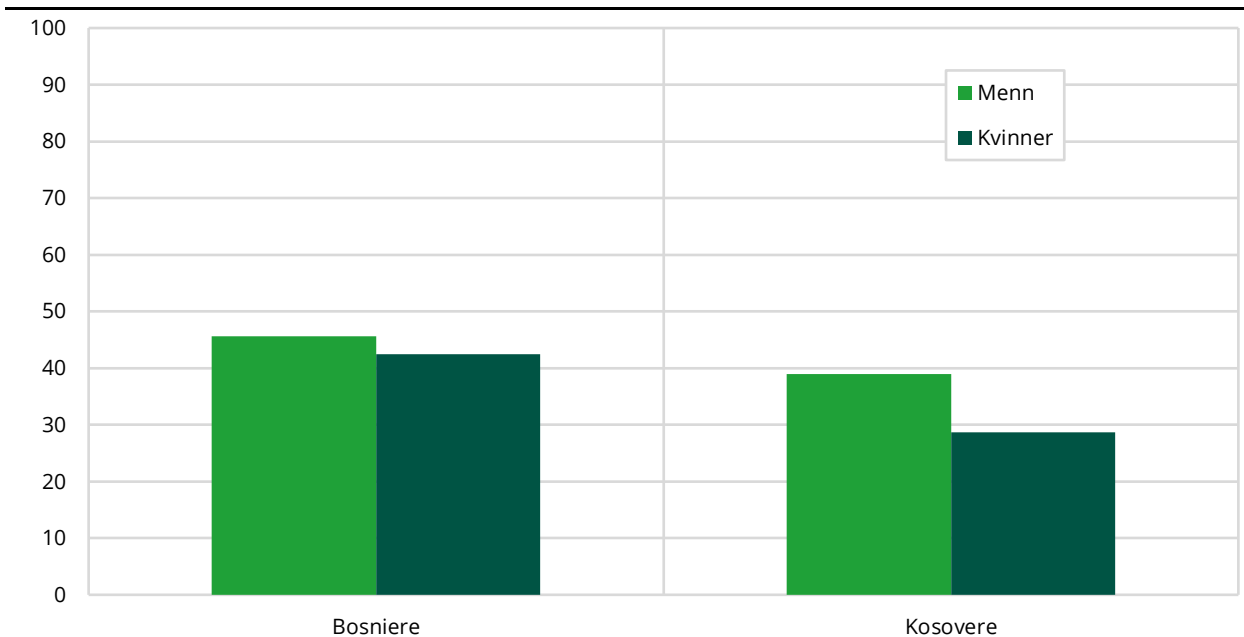
Også blant kosoverne er det en viss tendens til at de med høyere utdanning er mest eksogame. Forskjellen er likevel ikke særlig stor. Om lag en tredjedel av alle kosoverne, uansett utdanningsnivå, har en partner med annen landbakgrunn enn kosovisk.

Figur 3.12 Bosniere og kosovere som var 17 år eller yngre ved innvandring, andel med partner med annen landbakgrunn, etter utdanningsnivå

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Menn noe mer eksogame

Vi ser også at menn i litt større grad hadde partnere med annen landbakgrunn enn seg selv (figur 3.13). Kjønnforskjellen er klarest blant kosovere, der ti prosentpoeng flere menn enn kvinner er i eksogame forhold (39 mot 29 prosent). Størrelsen på gruppene vi ser på, som for kosoverne kun teller om lag et par hundre personer per kjønn, gjør imidlertid at resultatene må tolkes med varsomhet og at vi dessuten ikke kan bryte tallene videre ned på eksempelvis utdanningsnivå eller alder ved innvandring for å undersøke om det ligger andre mønstre bak.

Figur 3.13 Bosniere, kosovere og syrere som var 17 år eller yngre ved innvandring, andel med partner med annen landbakgrunn, etter kjønn

Kilde: Statistisk sentralbyrå

3.5. Statsborgerskap

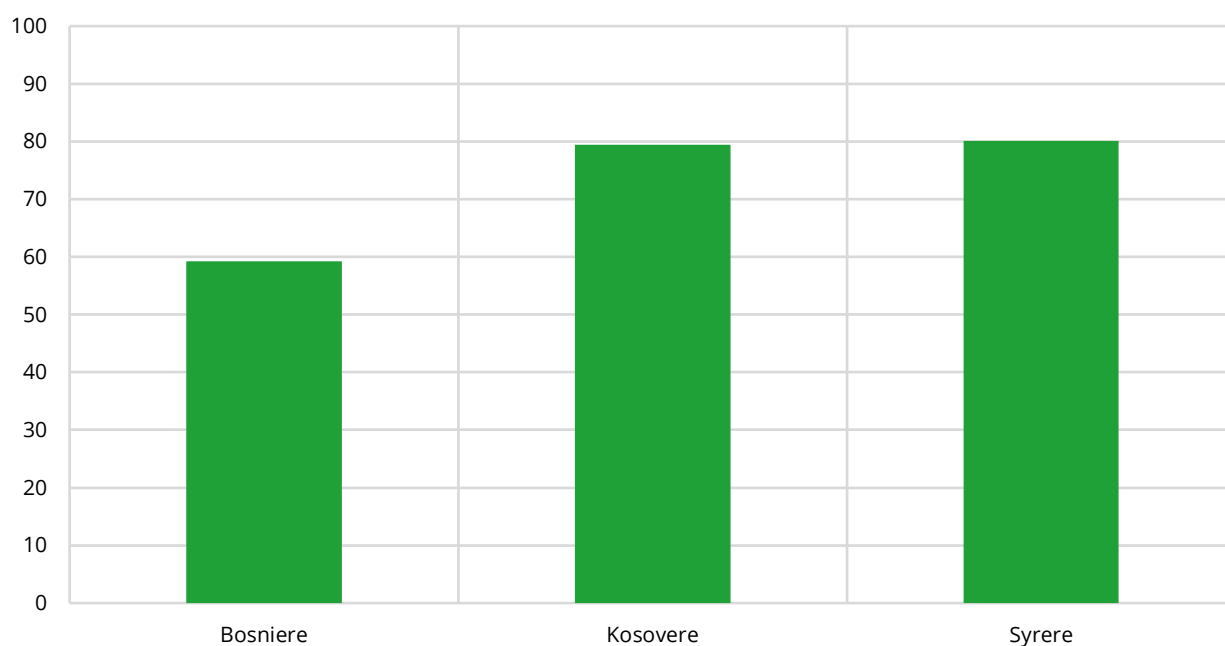
I dette delkapitlet ser vi på naturaliseringen i flyktninggruppene, dvs. hvor mange som har fått norsk statsborgerskap. Blant flyktninger ser man gjerne at et stort flertall blir norske statsborgere, og at de blir det tidlig i oppholdet (Arnesen & Molstad, 2024). Regelverket varierer en hel del med hensyn til hvilke krav som stilles for å bli norsk statsborger, blant annet med hensyn til botid. 7 års botid har imidlertid vært en hovedregel.

I analysene her skal vi se på andelene som var norske statsborgerskap i det tiende året etter innvandring, dvs ni år etter innvandring. Til forskjell fra de andre indikatorene vi har sett på så langt er det ingen alderseleksjon for personene vi ser på i dette delkapitlet. Alle som fortsatt var bosatt på tidspunktene vi ser på statsborgerskap på, er omfattet av analysen.

Et flertall med norsk statsborgerskap etter ni år – men færre blant bosnierne

Som vi ser var andelen som hadde norsk statsborgerskap etter ni år i Norge relativt høy i alle gruppene (figur 3.14). Det var riktignok noen færre bosnierne som hadde norsk statsborgerskap. Andelen (59 prosent) var betydelig lavere i denne gruppen sammenlignet med blant kosovere og syrere (henholdsvis 79 og 80 prosent).

Figur 3.14 Prosentandel bosniere, kosovere og syrere¹ med norsk statsborgerskap, ni år etter innvandring

¹ Kun personer ankommet i 2015

Kilde: Statistisk sentralbyrå

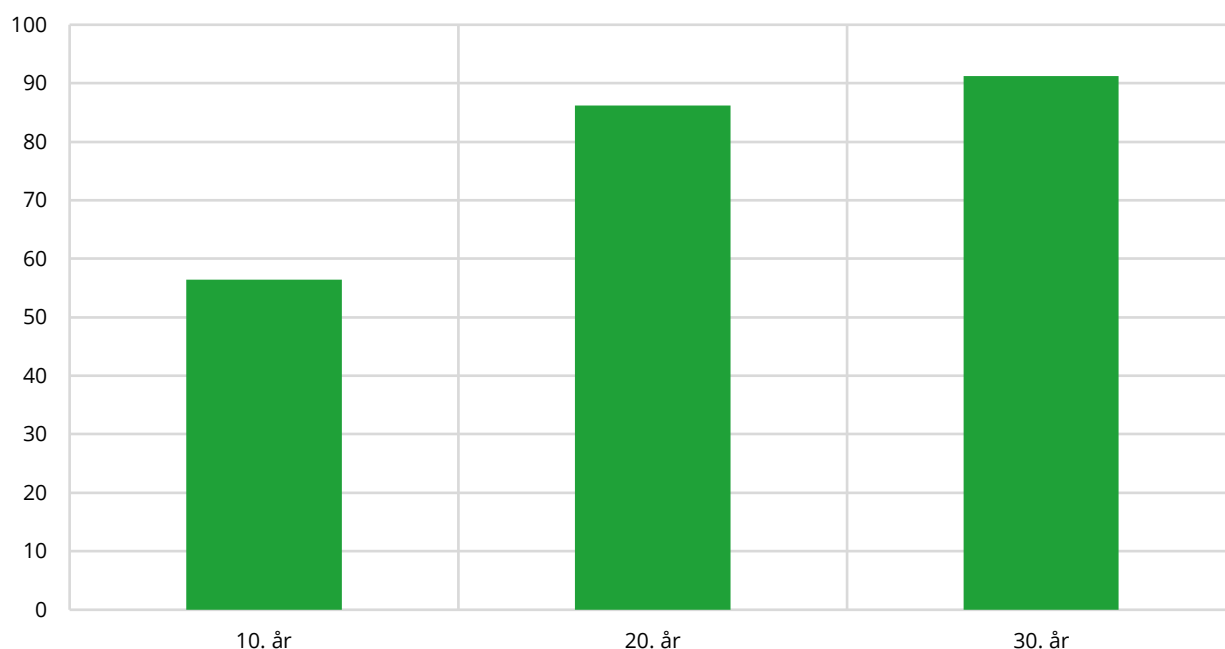
At under to tredjedeler av bosnierne hadde norsk statsborgerskap kan virke overraskende, spesielt gitt den tilsynelatende sterke motivasjonen flyktninger vanligvis tenderer å ha for å bli statsborgere. Tidligere analyser som har sett på bosniske innvandrere i Norge har da også funnet høyere andeler med norske statsborgerskap i gruppen. For eksempel var tre fjerdedeler av bosniske innvandrere som var bosatt i landet per 1.1.2016 norske statsborgere (Dzamarija, 2016). Andre analyser, som har tatt mer spesifikt for seg bosniere som kom i perioden 1993 til 1998, har imidlertid sett et relativt likt mønster som det vi ser her. Vassenden (2020) finner at 60 prosent av personene med første statsborgerskap fra Bosnia-Hercegovina som kom i perioden hadde norsk statsborgerskap innen 20 år etter innvandring (s. 87). Dette tilsvarer om lag det samme måletidspunktet som Dzamarija finner en høyere andel norske statsborgere blant bosatte bosniere, dvs. 2010-tallet.

Hva kommer disse forskjellene av? En av forklaringene kan være at gruppene man ser på ikke er like. Mens Vassenden så på innvandrere ankommet i et visst tidsrom hvis *første statsborgerskap* var bosnisk, hadde Dzamarija fokus på innvandrere med bosnisk *landbakgrunn* bosatt på et gitt tidspunkt (uansett ankomstår).

Analysen i denne rapporten tar i bruk en tredje tilnærming, der vi ser på innvandrere med bosnisk landbakgrunn som har ankommet i løpet av et gitt tidsrom (i løpet 1993 og 1994). Det er dermed ikke gitt at vi kan direkte sammenligne resultatene med de fra tidligere analyser.

Ser vi på andelen som hadde norsk statsborgerskap henholdsvis 20 og 30 år etter innvandring (figur 3.15), ser vi imidlertid at mønsteret ligner det blant kosoverne og syrerne. 20 år etter innvandring er 86 prosent av bosnierne norske statsborgere. Ti år etter dette er over ni av ti blitt norske statsborgere. Forklaringen bak ulikhetene sammenlignet med tidligere undersøkelser, synes med andre ord å skyldes at bosniernes naturalisering har fulgt et noe annet løp enn kosoverne og syrerne. Istedenfor å få norsk statsborgerskap ved tidligste mulighet, valgte mange bosniere tilsynelatende å vente en del år.

Figur 3.15 Prosentandel bosniere med norsk statsborgerskap, 10, 20 og 30 år etter innvandring

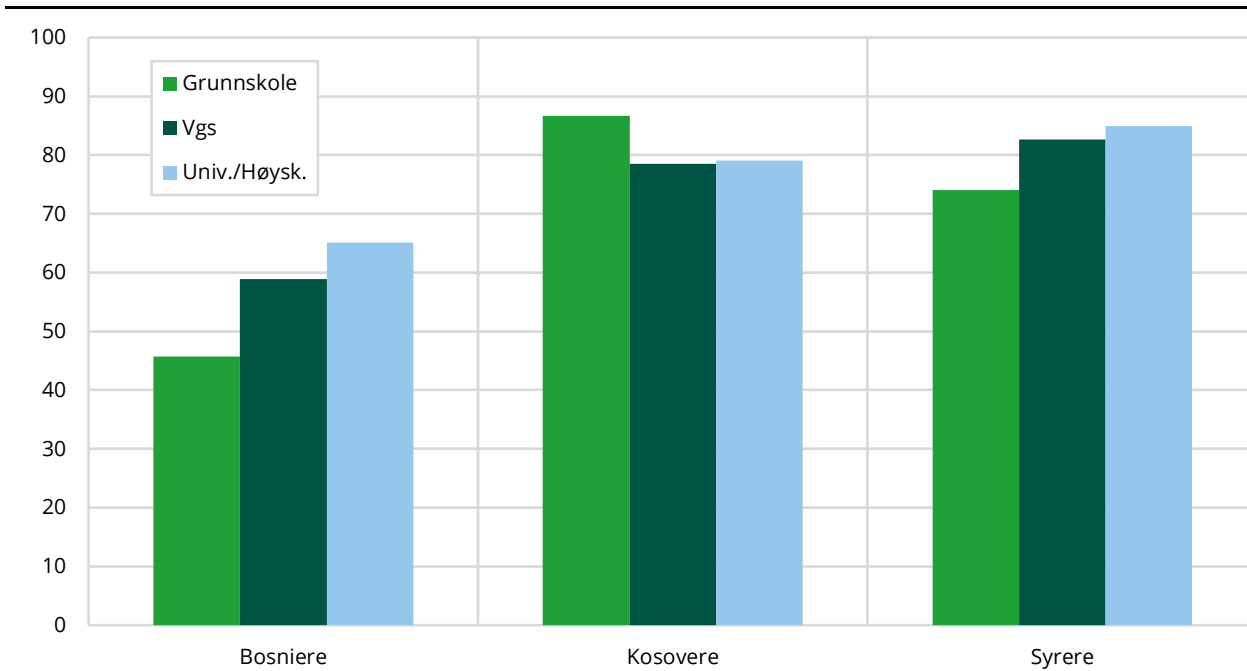

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Større andel naturaliserte blant personer med videregående skole og høyere utdanning

Vi ser videre at graden av naturalisering varierer med utdanningsnivå (figur 3.16). En større andel av personene med videregående skole eller høyere utdanning hadde norsk statsborgerskap etter ni år sammenlignet med de som kun hadde grunnskole. Dette er spesielt tydelig blant bosnierne, der 65 prosent av de med høyere utdanning hadde norsk statsborgerskap, mot henholdsvis 59 og 46 prosent blant de med videregående skole og grunnskole som høyeste fullførte utdanning.

Blant kosoverne er derimot dette mønsteret ikke til stede. Flere av de med kun grunnskole hadde norsk statsborgerskap sammenlignet med personer med mer utdanning enn dette.

Figur 3.16 Prosentandel bosniere, kosovere og syrere¹ med norsk statsborgerskap, ni år etter innvandring, etter utdanningsnivå

¹ Kun personer ankommet i 2015

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Det er fristende å se disse ulikhetene i sammenheng med det ulike omfanget av gjenutvandring i gruppene. Blant kosovere var dette omfanget stort, om lag to tredjedeler utvandret i løpet av de første årene (se kapittel 2.3). De som fortsatt var bosatte ni år etter innvandring var dermed personer som muligens utgjorde en mer «etablert» del av gruppen. Vi har blant annet sett at sysselsettingsgraden var noenlunde stor blant de som ble igjen de aller første årene (se delkapittel 3.2). At disse personene i stor grad var motiverte for å skaffe seg norsk statsborgerskap uansett utdanningsnivå, er trolig.

Den større variasjonen blant bosnierne kan på sin side tyde på forskjeller i tidsperspektiv for oppholdet. Gjenutvandringen var som vi har sett mindre blant bosniere, men det kan likevel ha vært ulikheter i potensialet for senere utvandring som til en viss grad fulgte utdanningsnivå eller grad av sysselsetting. At de fleste bosnierne senere fikk norsk statsborgerskap kan kanskje reflektere at man til sist slo fra seg tanken om å forlate landet.

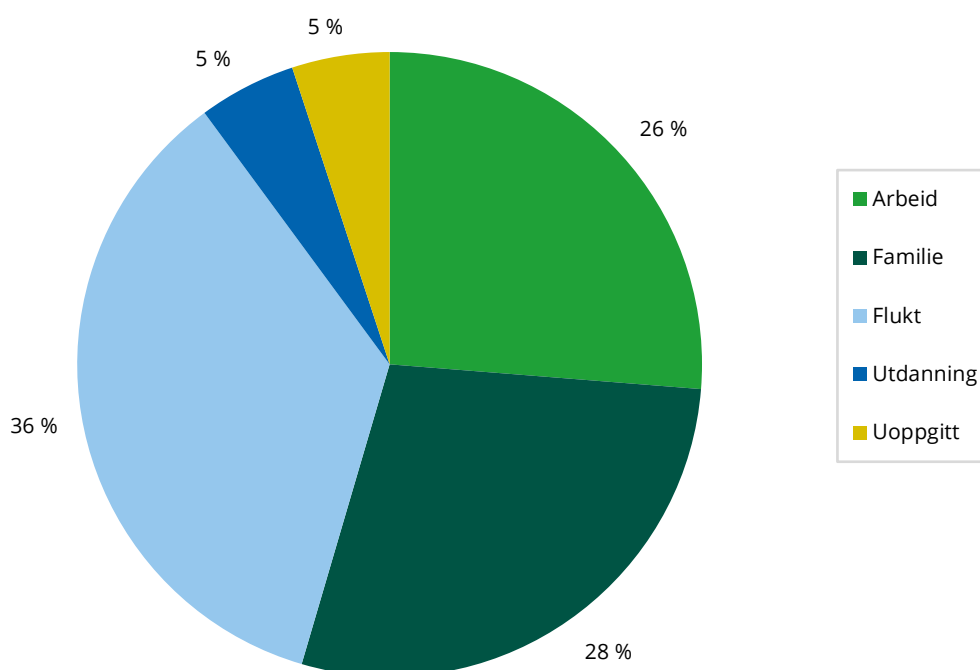
3.6. Valgdeltakelse

Et vesentlig aspekt med deltakelse i det norske samfunnet, er deltakelse i demokratiet. Det som i bred forstand kalles politisk integrering måles i denne rapporten i hovedsak gjennom valgdeltakelse. Valgdeltakelse er både et praktisk og grunnleggende mål på politisk deltakelse. Siden det måler en binær «enten-eller»-handling fanger det imidlertid ikke opp andre typer politiske aksjonsformer (Lijphart, 1997).

Siden 1983 har SSB utgitt statistikk og publisert rapporter vedrørende valgdeltakelsen til personer med innvandrerbakgrunn i norske lokal- og stortingsvalg. SSB har fått fulltallige valgmanntall fra Valgdirektoratet siden 2019, før dette var SSBs valgdata i stor grad basert på utvalgsundersøkelser. Fordelen med å se på såpass nylige valg er at vi ser velgeradferden til syriske førstegangsvelgere, ettersom dette er de første valgene syriske flyktninger har kunnet delta i. Ulempen er imidlertid at en ikke har mulighet til å sammenligne førstegangsvelgere blant syrere med førstegangsvelgere fra Bosnia og Kosovo, som ble tidligst stemmeberettigede i henholdsvis 1999 og 2003.

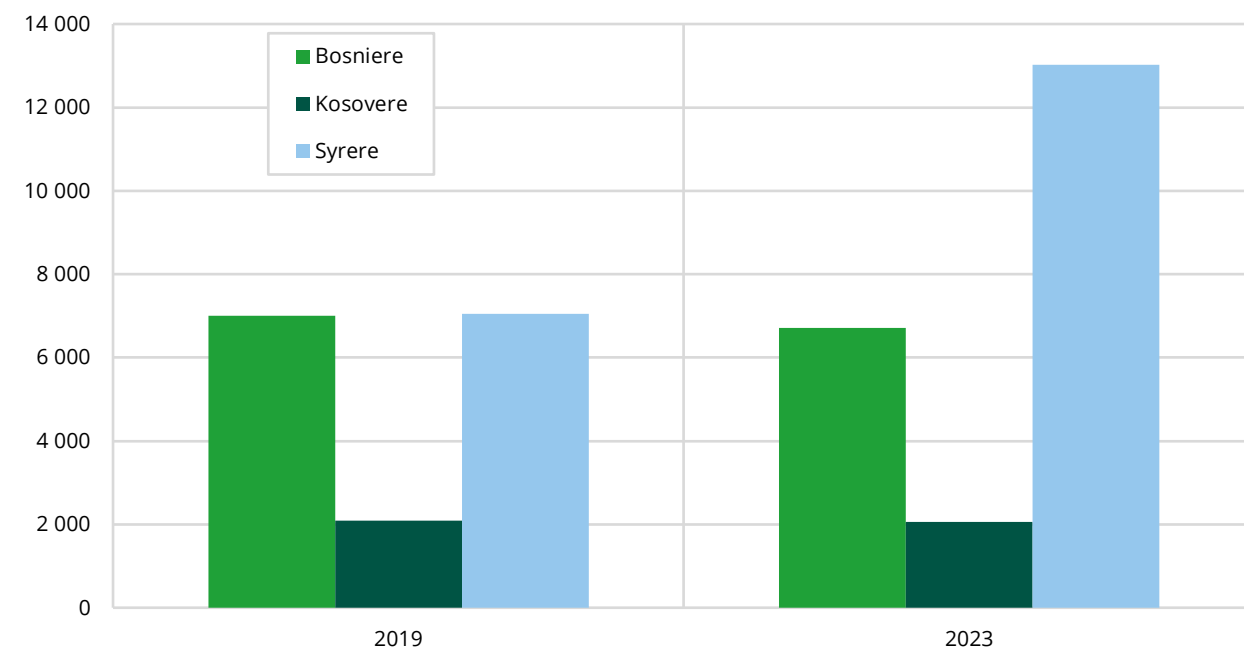
I likhet med majoriteten av EU-land inkluderer stemmeberettigede i norske lokalvalg også utenlandske statsborgere. Siden 1983 har det vært slik at stemmeberettigede i norske kommune- og fylkestingsvalg kan være utenlandske statsborgeren så lenge de er folkeregistrert som bosatt i Norge minst 3 år før valgdagen. Følgelig er utvalget med stemmeberettigede i norske lokalvalg en del større enn stemmeberettigede til stortingsvalgene, og vil blant annet inkludere flyktninger som ankom Norge relativt nylig. Figur 3.17 viser innvandringsbakgrunnen til stemmeberettigede til kommune- og fylkestingsvalget for 2023. Om lag 181 000 velgere hadde flyktningbakgrunn, altså innvandrere som var i Norge på bakgrunn av flukt. Det var totalt 36 prosent av de stemmeberettigede innvandrere som hadde flyktningbakgrunn i lokalvalget i 2023. Massefluktgruppene som er i fokus i denne rapporten er undergrupper av denne 36 prosentandelen. Som allerede vist er det stor forskjell på disse massefluktgruppene, noe som også reflekteres i de stemmeberettigede og valgdeltakelsen.

Figur 3.17 Stemmeberettigede innvandrere etter innvandringsgrunn. Kommune- og fylkestingsvalget 2023. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Som allerede nevnt har gruppene svært ulik botid. For de stemmeberettigede vil det si at den nyeste velgergruppen er syrerne, som tidligst hadde stemmerett til kommune- og fylkestingsvalget 2019. I 2023 hadde om lag 13 000 av de syriske flyktningene som ankom mellom 2015 og 2017 stemmerett, som var en fordobling av antallet i det foregående lokalvalget. Videre var antall velgere med flyktningbakgrunn fra Bosnia 6 700 personer, og antall kosovere var 2 100. Som den nyeste velgergruppen hadde syrerne en 85 prosents økning mellom valgene 2019 til 2023. Mesteparten av økningen i stemmeberettigede besto av personer som ikke hadde vært lenge nok i Norge til å kunne stemme i 2019. Den syriske velgergruppens økning illustreres tydelig i figur 3.18, som illustrerer utviklingen blant de stemmeberettigede gruppene de to siste lokalvalgene.

Figur 3.18 Stemmeberettigede blant syriske, kosoviske, og bosniske flyktninger til lokalvalget 2019 og 2023. Antall

Kilde: Statistisk sentralbyrå

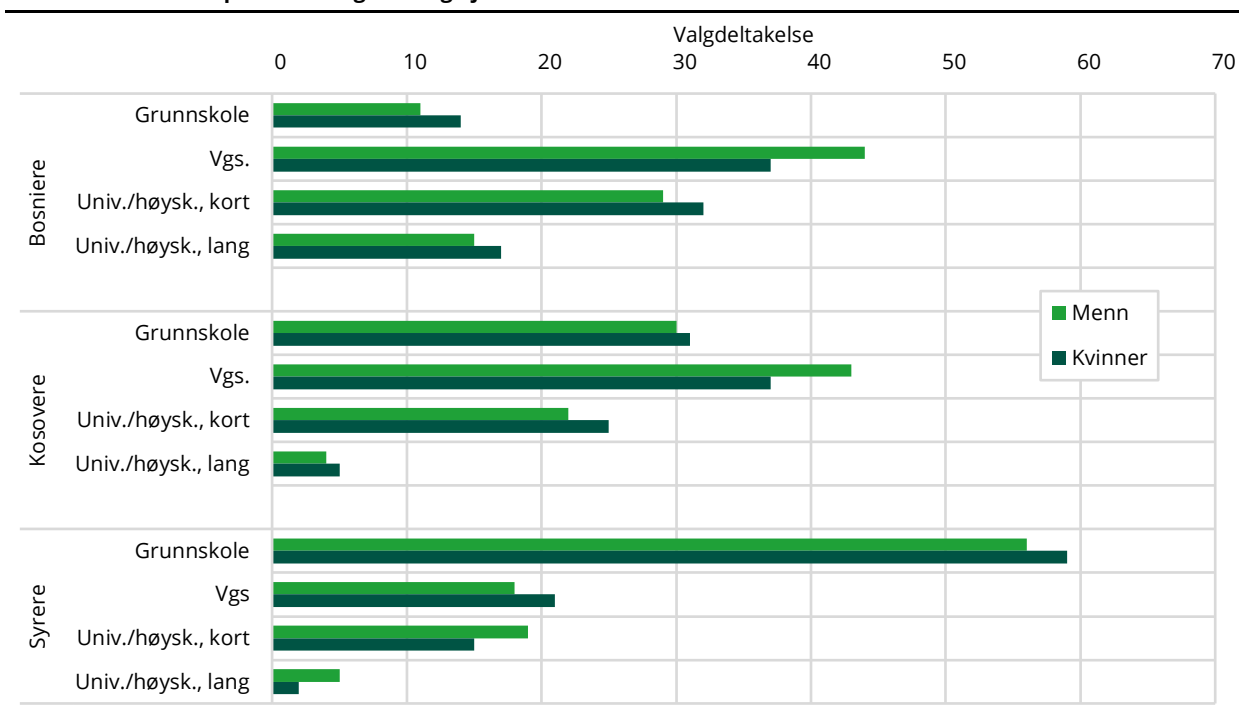
De stemmeberettigede velgergruppene er svært ulikeartede med hensyn til flere kjennetegn. Dette gjenspeiles i aldersfordelingen til de stemmeberettigede som kan ses i tabell 3.1. Mens over 50 prosent av de stemmeberettigede syrerne i 2023 var under 35 år, var nesten 60 prosent av de bosniske flyktningene over 50 år. Generelt var stemmeberettigede syrere en langt yngre gruppe enn de to andre flyktninggruppene, som er en naturlig konsekvens av ankomstår og botid. Dette er viktig med henhold til valgdeltakelse, ettersom yngre velgere i mindre grad stemmer enn eldre velgere. En annen viktig forskjell som fremgår av tabell 3.1 er at kjønnsfordelingen er jevnere blant bosniere og kosovere enn blant de stemmeberettigede flyktningene fra Syria.

Tabell 3.1 Stemmeberettigede syriske, bosniske, og kosoviske flyktninger i 2019 og 2023 etter alder og kjønn. Antall

		2019			2023		
		I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
Bosniere	I alt	7 001	3 454	3 547	6 709	3 308	3 409
	25-29 år	507	259	248	:	:	:
	30-34 år	783	392	391	651	326	325
	35-39 år	820	429	391	798	412	386
	40-44 år	661	332	329	769	403	366
	45-49 år	581	293	288	628	316	312
	50-54 år	659	312	347	593	289	304
	55-59 år	808	383	425	659	312	347
	60 år eller eldre	2 182	1 054	1 128	2 608	1 248	1 360
Kosovere	I alt	2 095	1 122	973	2 052	1 095	957
	18-24 år	304	165	139	40	19	21
	25-29 år	307	168	139	323	177	146
	30-34 år	228	124	104	297	162	135
	35-39 år	186	104	82	203	108	95
	40-44 år	271	162	109	186	108	78
	45-49 år	226	99	127	294	166	128
	50-54 år	221	112	109	215	89	126
	55-59 år	157	82	75	215	115	100
	60 år eller eldre	195	106	89	279	151	128
Syrrere	I alt	7 048	4 783	2 265	13 016	8 547	4 469
	18-24 år	1 480	1 057	423	2 698	1 566	1 132
	25-29 år	1 357	1 006	351	2 137	1 558	579
	30-34 år	1 394	962	432	2 291	1 675	616
	35-39 år	1 076	675	401	2 131	1 398	733
	40-44 år	696	441	255	1 531	948	583
	45-49 år	459	292	167	1 013	621	392
	50-54 år	267	175	92	583	370	213
	55-59 år	149	89	60	343	235	108
	60 år eller eldre	170	86	84	289	176	113

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Som nevnt i delkapittel 3.1 vil det nødvendigvis være en skjevhet i fordelingen på utdanningsnivået for bosnierne og kosoverne i forhold til syrrerne ettersom de førstnevnte gruppene ankom lenge før den sistnevnte gruppen. Det høyeste fullførte utdannelsesnivået er lavere blant syrrerne enn blant bosnierne og kosoverne. Dette reflekterer delvis at de syriske flyktningene er mye yngre enn de andre to gruppene og mange ikke har rukket å få et høyere utdanningsnivå. Figur 3.19 viser utdanningsnivået til massefluktgruppene etter kjønn.

Figur 3.19 Stemmeberettigede bosniske, kosoviske, og syriske flyktninger til kommune- og fylkestingsvalget 2023 fordelt på utdanningsnivå og kjønn. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Fordelingen blant de stemmeberettigede til kommune- og fylkestingsvalget 2023 i figur 3.19 reflekterer tallene allerede oppsummert i delkapittel 3.1. Det er også tydelig blant de stemmeberettigede at de bosniske flyktningene har et utdanningsnivå som ser noenlunde normalfordelt ut, om enn med en litt høyere andel kvinner enn menn med høyere utdanningsnivå. Blant kosoverne har mesteparten blant kvinner og menn grunnskole eller videregående opplæring. De syriske flyktningene har en overvekt av personer med utdanning på grunnskolenivå.

Valgdeltakelsen gikk ned for alle tre masseflyktgrupper mellom 2019 og 2023

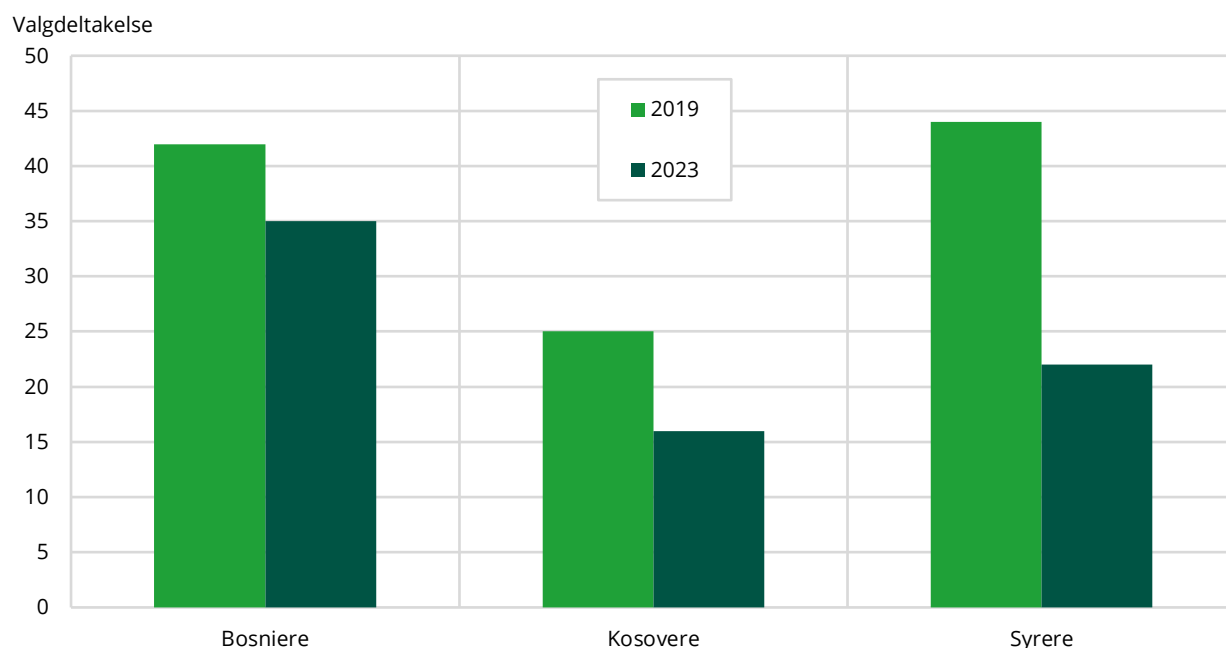
En gjennomgående trend blant velgere med innvandrerbakgrunn er at utenlandske statsborgere i lavere grad stemmer enn norske statsborgere, og velgere som er født i Norge med norskfødte foreldre stemmer i større grad enn innvandrerne, dette også når arbeidsmarkedsstatus, utdanningsbakgrunn og alder er kontrollert for (Kleven & Corneliussen, 2024). Det har videre vært vist at det er markante forskjeller over tid på valgdeltakelse når denne brytes ned på landbakgrunn. Innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania har en oppmøteprosent som ligner den norske, mens velgere fra Asia, Afrika og Øst-Europa utenfor EU ligger en del prosentpoeng under dette nivået.

Valgdeltakelsen blant innvandrere som er flyktninger er i mindre grad blitt utforsket. Kleven og Aalandslid fant i forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget i 2015 en valgdeltakelse på 34 prosent blant innvandrere med flyktningbakgrunn. Flyktninger fra enkeltland som Bosnia-Herzegovina og Syria hadde en deltakelse på henholdsvis 27 og 33 prosent (Kleven & Aalandslid, 2016). Fokuset i Kleven og Aalandslid var imidlertid alle flyktninger og masseflyktgrupper spesifikt, og syrerne i utvalget vårt hadde bare akkurat begynt å ankomme Norge den gang.

Det er ikke gitt hvilken deltakelse man kan forvente å se blant flyktninger. På den ene siden kan flyktninger ha flyktet fra opprinnelseslandet fordi de har vært opposisjonelle. Det er dermed en rimelig antakelse at valgdeltakelsen er høyere blant denne flyktninggruppen enn blant øvrige innvandrere, ettersom de i utgangspunktet er aktive i politikken. En kan imidlertid også tenke seg valgdeltakelsen er lavere hvis flyktningen ikke er vant med frie demokratiske valg eller partisystemer

som det norske. Kostnaden for å sette seg inn i norsk politikk kan derfor være høy. Figur 3.20 viser at valgdeltakelsen ved de to siste kommune- og fylkestingsvalgene gikk ned for alle tre massefluktgruppene. Størst nedgang var det blant syrerne der valgdeltakelsen ble halvert fra 44 prosent til 22 prosent. Den konsistent høyeste valgdeltakelsen hadde de bosniske flyktningene, der nedgangen på 7 prosentpoeng i lokalvalget 2023 var mindre markant enn blant syrerne. Blant de kosoviske flyktningene var valgdeltakelsen på 25 prosent i 2019, før den sank med 9 prosentpoeng i 2023. De kosoviske flyktningene hadde konsistent lavest valgdeltakelse blant de tre massefluktgruppene. Høyest var det for syrerne i 2019 med en valgdeltakelse på 44 prosent.

Figur 3.20 Valgdeltakelse blant bosniske, kosoviske og syriske flyktninger til kommune- og fylkestingsvalget 2019 og 2023. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

I denne analysen har vi ikke sett på sammenhengen mellom botid og valgdeltakelse, ettersom botiden nødvendigvis sammenfaller med hvilket land flyktningene kommer fra. Syrerer vil ha langt kortere botid enn kosoverne og bosnierne. Resultater fra andre analyser tyder dessuten på at botid ikke øker valgdeltakelsen nevneverdig, uavhengig av innvandringsgrunn (Kleven & Aalandslid, 2016, s. 57).

Bosniske flyktnings deltager mer konsistent i valg enn kosoviske og syriske flyktnings

Som vi har sett gikk valgdeltakelsen ned i 2023 sammenlignet med 2019. Valgdeltakelsen sank for de fleste landbakgrunnsgrupper i 2023, også blant personer i den øvrige befolkningen (Corneliussen, 2024). Den generelle nedgangen blant innvandrere bør nok tolkes ut fra Arbeiderpartiets fall blant denne velgergruppen, som partiet tradisjonelt har klart å mobilisere. Bare mellom 2019 og 2023 mistet Arbeiderpartiet 10 prosent av velgerne fra Asia og Afrika. Mange av disse velgerne satte seg på gjerdet og stemte ikke i 2023 (Kleven, 2024).

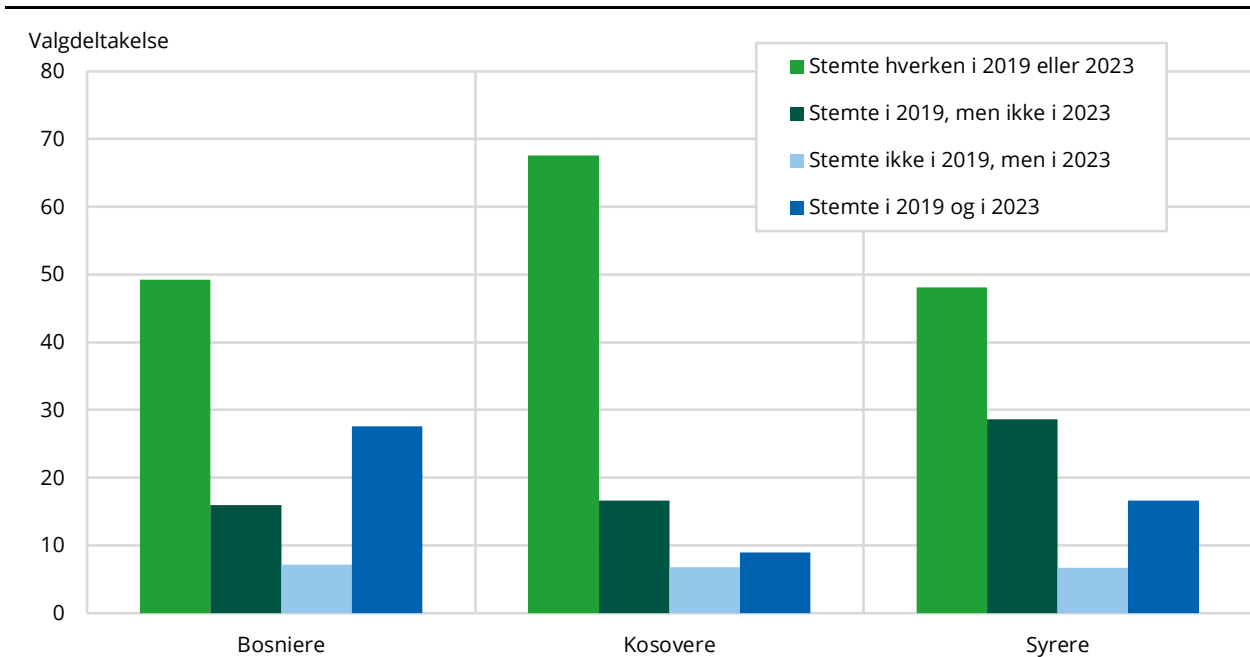
Tabell 3.2 Valgdeltakelse etter alder i kommune- og fylkestingsvalget 2019 og 2023 blant syriske, kosoviske, og bosniske flyktninggrupper, flyktninger generelt, og øvrig befolkning, prosent

	2019					2023				
	Syrere	Kosovere	Bosniere	Flyktninger	Øvrig bef.	Syrere	Kosovere	Bosniere	Flyktninger	Øvrig bef.
18-24 år	28	23	:	30	53	14	8	:	17	54
25-29 år	37	24	46	31	55	15	17	33	17	54
30-34 år	46	26	44	38	62	21	16	38	21	59
35-39 år	52	23	45	41	68	24	12	42	27	64
40-44 år	55	25	48	45	73	29	16	40	30	69
45-49 år	56	24	43	46	75	30	16	37	32	74
50-54 år	61	31	44	47	76	30	16	35	34	75
55-59 år	57	24	48	46	77	35	14	36	36	77
60 år eller eldre	55	27	36	38	76	34	19	29	31	76
I alt	44	25	42	39	70	22	16	35	26	69

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 3.2 viser utvalgte flyktnings valgdeltakelse i 2019 og 2023 fordelt på alder, og sammenlignet med den øvrige befolkningen og alle stemmeberettigede med flyktningbakgrunn. Den tydelige trenden blant alle flyktninggruppene er et kraftig fall mellom 2019 og 2023, spesielt for de syriske flyktningene, der valgdeltakelsen som nevnt ble halvert fra 44 prosent til 22 prosent. Denne nedgangen må sees i sammenheng med at antall stemmeberettigede syrere økte kraftig mellom de to valgene. Valgdeltakelse blant flyktningene fra Kosovo falt med 9 prosentpoeng og var totalt nede på 16 prosent i 2023. Der valgdeltakelsen stiger litt med alderen blant syrere og blant bosniere, holder valgdeltakelsen seg under 20 prosent blant kosovere for alle alderskategorier. Høyest valgdeltakelse var det blant bosniske flyktninger. Selv om bosniske flyktninger har høyest valgdeltakelse blant flyktninggruppene vi ser på i dette kapitlet, har de historisk sett før 2019-valget hatt lav valgdeltakelse sammenlignet med andre flyktninger (Kleven & Aalandslid, 2016, s. 58). Tabell 3.2 viser også den store kontrasten i valgdeltakelse mellom den øvrige befolkningen og flyktningene. I det siste lokalvalget i 2023 var det et jevnt gap i valgdeltakelsen på minst 20 prosentpoeng mellom den øvrige befolkningen og flyktningene i alle aldersgruppene.

Som nevnt vil botiden og omstendighetene gjøre disse tre flyktninggruppene mindre sammenlignbare også når en ser på stemmeberettigede. Bosniere og kosovere i utvalget vil for eksempel ikke ha nye stemmeberettigede i verken 2019 eller 2023, i motsetning til syrerne. Det er derfor hensiktsmessig å vite om de som kunne stemme i 2019 også stemte i 2023. Figur 3.21 tar høyde for dette, og illustrerer velgerovergangene mellom lokalvalgene 2023 og 2019 for massefluktgruppene blant de som var stemmeberettigede i begge valg.

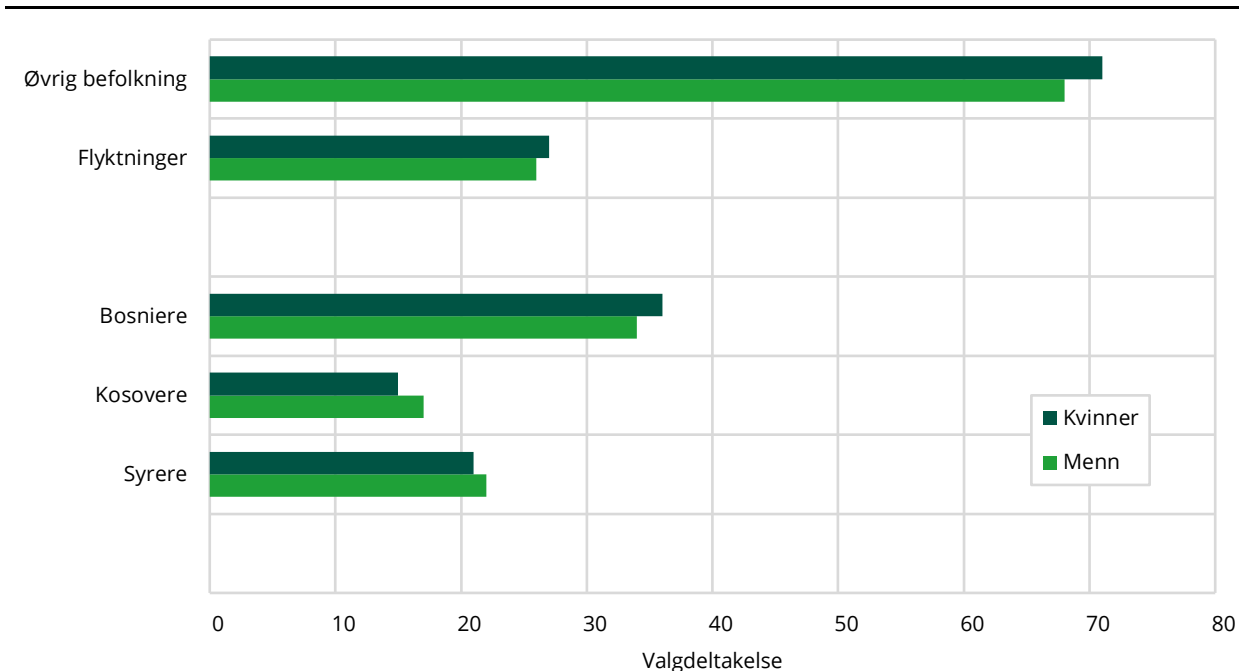
Figur 3.21 Velgeroverganger mellom i kommune- og fylkestingsvalget 2019 og 2023 blant bosniere, kosovere og syrere. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Hele 68 prosent av kosoverne stemte verken i 2019 eller 2023, mens blant bosnierne og syrerne var det under 50 prosent som ikke stemte i noen av valgene. Blant bosnierne stemte 28 prosent i både 2019 og 2023, mens dette tallet er på henholdsvis 9 og 17 prosent blant kosovere og syrere. Syrernes valgdeltakelse på 44 prosent i 2019 og den påfølgende nedgangen illustreres ved at 29 prosent av de som stemte i 2019 ble hjemme i 2023. Bosnierne og syrerne ligner imidlertid mer på hverandre i den forstand at færre deltok i ingen valg sammenlignet med kosoverne.

Som en så i tabell 3.1 er de stemmeberettigede noe mer jevnt fordelt på kjønn blant bosniere og kosoverne enn blant syrerne, der det er en god del flere menn enn kvinner. Figur 3.22 viser valgdeltakelse i 2023 fordelt på kjønn der de tre stemmeberettigede flyktninggruppene sammenlignes med kjønnsfordelingen blant øvrige norske og flyktninger generelt. Bosnierne følger et typisk mønster der kvinnene generelt stemmer litt mer enn mennene. 36 prosent av bosniske kvinner stemte i 2023, mens oppmøteprosenten blant de bosniske mennene var på 34 prosent. Bosniernes valgdeltakelse er også høyere enn for flyktninger generelt for begge kjønn. Derimot var valgdeltakelsen lavere blant flyktningene fra Kosovo og Syria enn blant flyktninger generelt, uavhengig av kjønn, og kvinnene stemte i litt mindre grad enn mennene. Kosoviske kvinner og menn hadde valgdeltakelse på henholdsvis 15 og 17 prosent, noe som er lavt sammenlignet med innvandrere fra de fleste land, uavhengig av innvandringsgrunn.

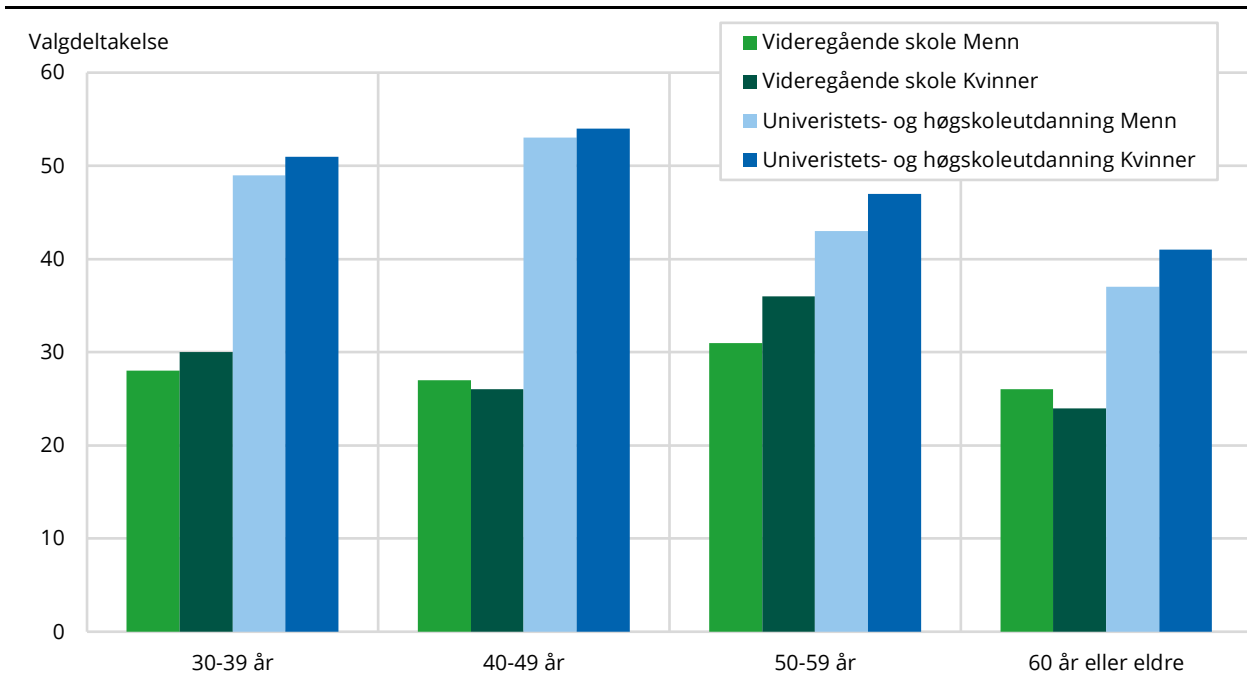
Figur 3.22 Valgdeltakelse blant syrere, kosovere og bosniere etter kjønn. Kommune- og fylkestingsvalget 2023. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Flyktningene med lengere utdanningsnivå stemmer i større grad – men sammenheng med alder

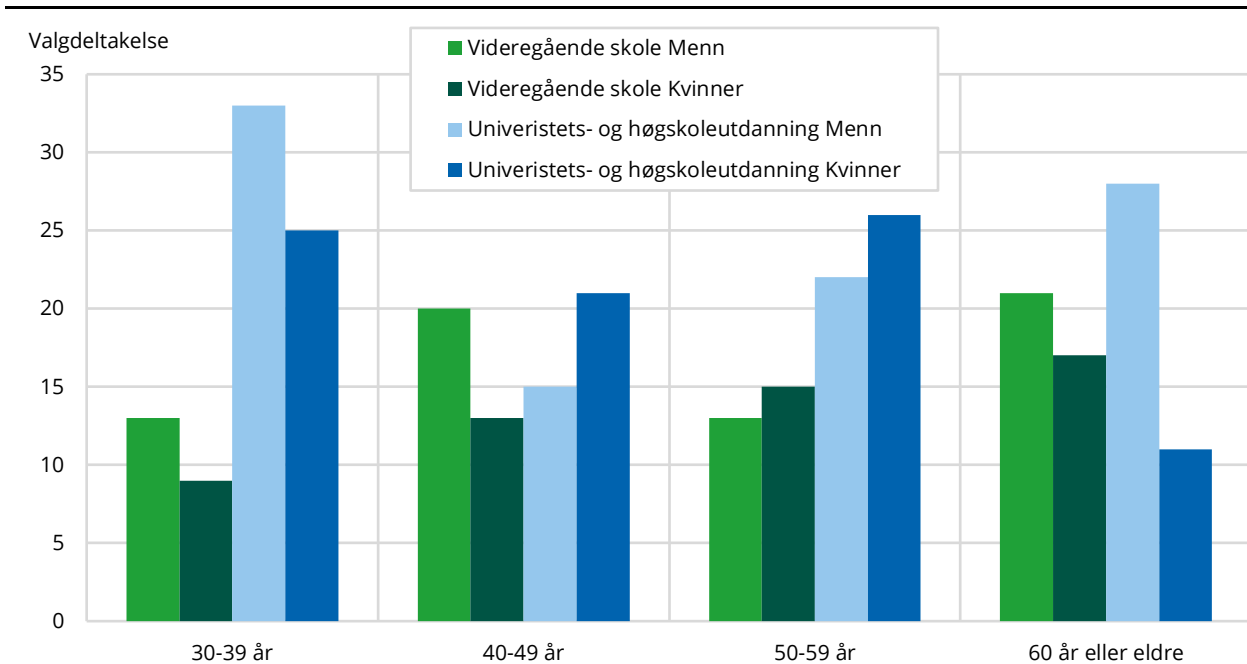
Stemmeavgivning er en grunnleggende form for politisk deltakelse som også er knyttet til andre former for aktivitet i sivilsamfunnet. Aktive velgere har en tendens til å ha et samfunnsengasjement på flere arenaer utover stemmeavgivningen, som blant annet vil reflekteres gjennom utdanningsnivået (Putnam, 2000, s. 33). Som allerede nevnt i delkapittel 3.1, kan utdanning reflektere mulighetene for å tilegne seg sosioøkonomiske fordeler i samfunnet. Et høyere utdanningsnivå antas å stimulere stemmeavgivningen fordi det gjør informasjonsinnhenting og selvstendige vurderinger lettere for velgeren. Videre kan indirekte ringvirkninger være at høyere utdanningsnivå innebærer bedre inntekt og flere muligheter til å disponere fritiden sin til politisk deltakelse (Burden, 2009; Persson, 2013). Selv om konsensusen innad valglitteraturen er at de direkte kausale effektene er mer kompliserte og betingede, blir utdanningsnivået likevel ofte brukt som et mål på sosioøkonomisk status. Å ta hensyn til tilleggsfaktorer som alder og kjønn vil være nødvendig for å kaste lys på disse kontekstavhengige sammenhengene. Figurene 3.23, 3.24, og 3.25 viser valgdeltakelse i 2023 fordelt på kjønn, aldersgrupper og utdanningsnivå der kun de med fullført videregående og høyere utdanning inkluderes.

Figur 3.23 Valgdeltakelse blant bosniske flyktninger kommunevalget 2023 fordelt på utdanningsnivå, alder og kjønn. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

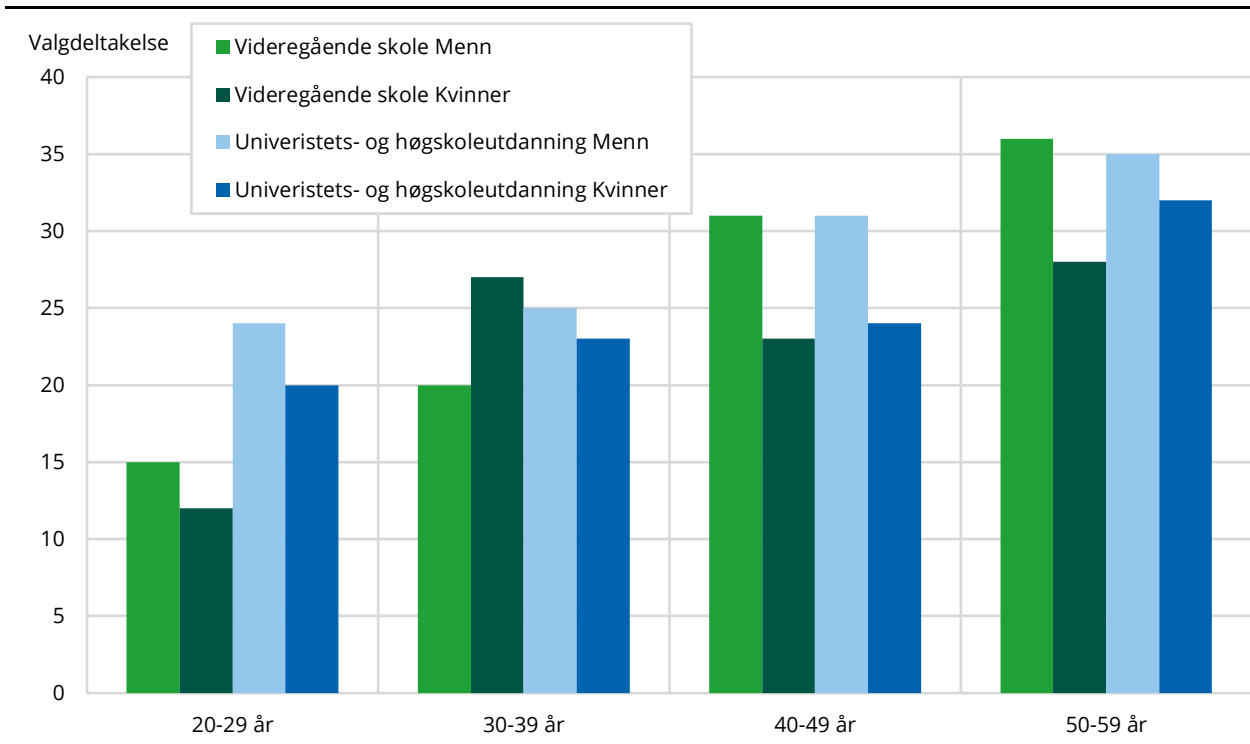
Bosnierne har som allerede nevnt høyest utdanningsnivå i forhold til de to andre gruppene, der 58 prosent av bosnierne hadde universitets- og høyskoleutdanning og kun 13 prosent hadde grunnskole som høyeste fullførte utdanning. Som nevnt i delkapittel 2.1 har bosniske menn generelt høyere utdanningsnivå enn kvinnene. For de bosniske flyktningene er det til stede en positiv korrelasjon mellom utdanningsnivået og valgdeltakelsen for alle alderskategoriene (figur 3.23). For bosnierne i 30-39-årsalderen øker deltakelsen med om lag 20 prosentpoeng blant de med universitets- og høyskoleutdanning for begge kjønn. Dette ser vi også blant de som er 40-49 år, der de med høyere utdanning har over 50 prosent valgdeltakelse blant begge kjønn, som er det høyeste for bosniere og høyere enn for de andre masseflyktgruppene fordelt på alder og utdanning. Valgdeltakelsen avtar for både 50-59-åringene og de som er 60 år eller eldre, men de med høyere utdanning stemmer konsistent i større grad enn de med fullført videregående. De bosniske flyktningene med fullført videregående har en valgdeltakelse som holder seg omtrent samme nivå innenfor alle aldersintervallene, bortsett fra blant de som er 50-59 år der den er over 30 prosent for begge kjønn.

Figur 3.24 viser alders- og utdanningsfordelingen for begge kjønn blant de kosoviske flyktningene. Her farges resultatene i noen av fordelingene av at det i noen alderskategorier er få observasjoner, som gjør rommet for tolkning snevert. Som vi var inne på i kapittel 2 hadde kosoverne som ankom på slutten av 1990-tallet forholdsvis lavt utdanningsnivå, og langt færre hadde høyere utdanning blant kosoverne sammenlignet med bosnierne. Mønsteret blant 30-39-åringene er at valgdeltakelsen er mye høyere for begge kjønn blant de med lengre utdanning. Blant de kosoviske 40-49-åringene med universitets- og høyskoleutdanning var valgdeltakelsen høyest blant kvinner med 21 prosent, på samme nivå som 40-49-årige kosoviske menn med fullført videregående utdanning. Fordelingen blant 50-59-åringene viser at kvinnene trinnvis stemte i større grad enn menn og med en klar økning med utdanningsnivået. For de eldste kosoviske flyktningene som var 60 år eller eldre var valgdeltakelsen konsistent høyere for menn, og veldig lavt for kvinner med høyere utdanning, et resultat man må tolke med varsomhet gitt de få personene i disse kategoriene.

Figur 3.24 Valgdeltakelse blant kosoviske flyktninger kommunevalget 2023 fordelt på utdanningsnivå, alder og kjønn. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Syrernes utdanningsnivå er som allerede nevnt sterkt preget av at det er en relativt ung gruppe. Figur 2.10 viste at de syriske flyktningene hadde en del lavere utdanningsnivå enn bosnierne og kosoverne, der 57 prosent av de syriske flyktningene hadde grunnskole som høyeste fullførte utdanning, mens om lag 16 prosent av de syriske flyktningene hadde høyere utdanning. Det er en tendens blant syrere at valgdeltakelsen stiger med alderen (se figur 3.25). Oppmøteprosenten stiger for begge kjønn blant de yngste syrere i 20-29 årsalderen for de med universitets- og høyskoleutdanning. Det er imidlertid viktig å huske at veldig mange stemmeberettigede syrere tidlig i 20-årene som ikke har rukket å fullføre lengre utdanningsløp. Interessant nok stemmer både kvinner og menn blant syrere i 30-39-årsalderen omtrent i like stor grad som de med lengst utdanning blant 20-29 åringer, bortsett fra syriske menn med kun videregående utdanning. Dette kan tyde på at alder har nærmere sammenheng med valgdeltakelsen enn utdanningsnivået blant de syriske flyktningene. Blant syriske menn i aldersgruppen 40-49 år virker derimot ikke utdanningsnivå å henge sammen med valgdeltakelsen. Kun ett prosentpoeng skiller de med videregående skole fra de med høyere utdanning. Valgdeltakelsen er nesten 10 prosentpoeng lavere for 40-49 åringer blant de syriske kvinnene, men også blant dem ser en liten forskjell mellom de to utdanningsnivåene. De syriske 50-59-årige mennene hadde høyest valgdeltakelse. Også her har utdanningsnivået en innvirkning på valgdeltakelsen blant mennene: flere blant de med kun fullført videregående skole stemmer enn de med universitets- eller høyskoleutdanning. De eldste syrere er imidlertid den gruppen det er klart færrest av, noe som kan gjøre at små, tilfeldige variasjoner kan gi store utslag på tallene.

Figur 3.25 Valgdeltakelse blant syriske flyktninger kommunevalget 2023 fordelt på utdanningsnivå, alder^{1 2} og kjønn. Prosent

¹ 60 år og eldre fjernet fra figuren grunnet for få observasjoner

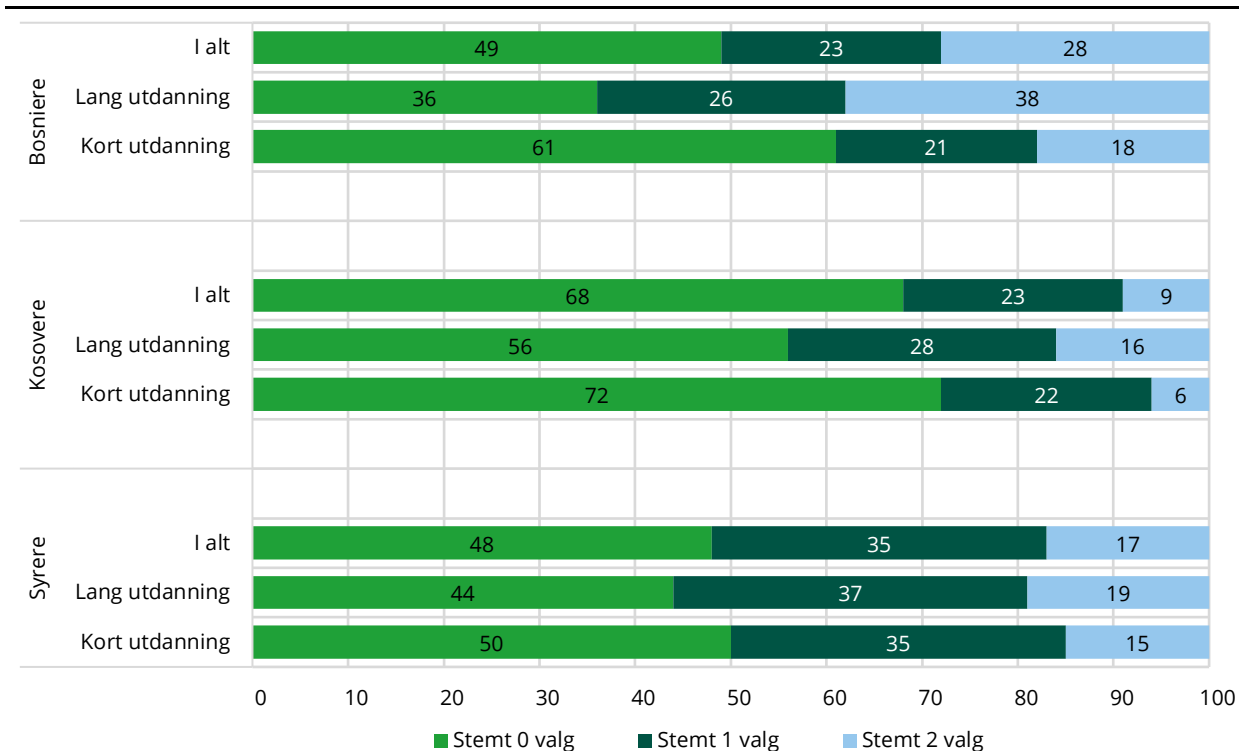
² 18 og 19 åringer fjernet fra figuren for sammenlignbarhet

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Antall valg deltatt i avhenger av utdanningsnivå blant bosniere – liten betydning for syrerne

Utdanningsnivået var altså ikke ubetydelig for valgdeltakelsen i kommune- og fylkestingsvalget i 2023. Et relevant spørsmål er imidlertid om velgerne har deltatt i de siste lokalvalgene i det hele tatt og om utdanningsnivået henger sammen med dette. Som vi har deltak bosnierne som i størst grad i de to siste lokalvalgene, mens godt over halvparten av kosoverne ikke hadde stemt i noen av dem. Figur 3.26 viser forløpet for de to siste kommune- og fylkestingsvalgene fordelt mellom de som var stemmeberettigede i de to siste lokalvalgene, samt fordelt mellom de med langt og kort utdanningsnivå. Figuren omfatter kun stemmeberettigede i 2019 og 2023, og faktorer som vekst i velgergruppen blir dermed delvis kontrollert for.

Generelt har større andeler av de med lengre utdanning stemt i minst et av de to siste lokalvalgene blant alle tre masseflyktgrupper. Kun blant bosniske og syriske flyktningene har en majoritet stemt i minst ett av de to siste lokalvalgene. 38 prosent av bosnierne med lang utdanning stemte ved begge valgene, mens kun 18 prosent blant de med kort utdanning møtte opp ved begge. Blant kosoviske flyktninger med lengre utdanning har 16 prosent stemt ved begge valg og 28 prosent ved ett av dem. Bildet er forholdsvis likt blant syrerne med lang og kort utdanning, der 50 prosent av flyktningene med kort utdanning ikke stemte ved noen av valgene, mot 44 prosent av de med lengre utdanning.

Figur 3.26 Antall ganger stemt de to siste lokalvalg blant bosniere, kosovere og syrere¹ fordelt på binært utdanningsnivå². Prosent¹ Gjelder bare for de som var stemmeberettigede i både kommune- og fylkestingsvalget 2019 og 2023² Utdanningsnivå fordelt mellom kort utdanning (grunnskole, uoppgitt og videregående skole) og lang utdanning (høyskole- og universitetsutdanning)

Kilde: Statistisk sentralbyrå

4. Oppsummering: hovedfunn og mulige integreringsløp for ukrainere i Norge

I det foregående kapitlet så vi på integreringen blant de tre flyktninggruppene som kom gjennom masseflukt før ukrainerne. Bosniere, kosovere og syrere er grupper som kom på svært forskjellige tidspunkt, og direkte sammenligninger farges av at gruppene både har svært ulik botid og kom under ulike omstendigheter. Ukrainerne som kom i 2022 og 2023 er fortsatt helt i begynnelsen av oppholdet. Når vi i dette kapitlet forsøker å tegne opp noen tentative scenarioer for de ukrainske flyktningene i Norge basert på mønstrene vi sett i de andre gruppene, gjøres dette med store forbehold.

En av grunnene til dette er usikkerheten rundt når og hvordan krigen i Ukraina avsluttes, og i hvilken grad norske myndigheter vil gi ukrainere opphold på permanent grunnlag. Som vi har sett er det stor variasjon blant de tidligere «massefluktgruppene» med hensyn til hvor lenge konflikten i hjemlandet pågikk og hvilken status de fikk i Norge, både ved ankomst og, for gruppene som hadde fått midlertidig kollektiv beskyttelse, da konfliktene i hjemlandene var over. Disse forholdene fikk stor betydning for gruppene, ikke minst for graden av gjenutvandring (se delkapittel 2.3). Når vi skal skissere noen mulige scenarioer for ukrainerne, er disse derfor basert nettopp på de ulike omstendighetene for de første gruppene.

Det er likevel viktig å huske at betraktningene vi gjør her baserer seg på noen helt få grupper. Som vi har vært inne på i kapittel 1 gjør dette i seg selv at slutningene vi trekker er usikre. Ukrainernes opphold kan dessuten vise seg å utgjøre en helt ny erfaring, annerledes enn den man har hatt med de andre tre gruppene. Det er derfor god grunn til å lese parallellene vi trekker som mulige, og ikke som konkluderende.

4.1. Hovedtrekk ved integreringen av «massefluktgrupper»

I dette delkapitlet skal vi først oppsummere noen hovedtrekk i analysen vi har gjort i kapittel 3, før vi drar noen paralleller mellom ukrainerne og gruppene vi har analysert når det gjelder sammenheng. Ukrainerne har klare særtrekk som gruppe, blant annet ved den tydelige overvekten av kvinner og det generelt høye utdanningsnivået. Det er likevel naturligst å sammenligne dem med bosnierne, hvorav en del også har høyt utdanningsnivå, og aldersfordelingen ved innvandring var bred.

Utdanningsnivå, alder ved innvandring og kjønn avgjørende for integrering

I figur 4.1 oppsummerer vi noen av hovedresultatene av analysen på gruppe- og individnivå. Som vi kan se er det relativt klare fellestrekk i resultatene på tvers av en del av integreringsdimensjonene. Bosniere har gjennomgående høyere sysselsetting, og bosniere som har kommet som barn har oftere høyere utdanning og velger i større grad partnere som ikke er bosniere enn det kosovere og syrere gjør.

Vi ser også at bakgrunnskjennetegn som utdanningsnivå, kjønn og alder ved innvandring henger sammen med flere mål på integrering. Personer med utdanning på høyskole-/universitetsnivå er oftere sysselsatt, er oftere eksogame (har partnere med annen landbakgrunn enn de selv), er oftere norske statsborgere og deltar oftere i kommunevalg. Sammenhengen mellom høyskole-/universitetsutdanning og eksogami er imidlertid kun tydelig for bosniere. Tidligere ankomstalter henger også sammen med lignende mønster: personer som kom i grunnskolealder og særlig førskolealder har generelt høyere utdanning som voksne og er mer eksogame enn de som kom i tenårene.

Figur 4.1 Indikatorer for integrering, etter integreringsdimensjon, populasjon og resultat av analyse i kapittel 3

Indikator	Dimensjon	Populasjon	Resultat, etter nivå
Sysselsetting	Strukturell	Personer 20 til 50 år ved innvandring	Gruppe: -Høyest sysselsetting etter ti år blant bosniere, lavest blant kosovere og syrere
			Individ: - Utdanningsnivå: Høyest sysselsetting blant de med høyskole/universitet -Kjønnsforskjeller: Minst sysselsetting blant kvinner med lav utdanning (kosovere og syrere)
Utdanningsnivå	Strukturell	Personer under 18 år ved innvandring	Gruppe: -Flest med utdanning fra høyskole-/universitetsnivå blant bosniere, lavere blant kosovere og syrere
			Individ: - Alder ved innvandring: Høyest utdanning blant personer som kom i førskolealder -Kjønnsforskjeller: Særlig lavt utdanningsnivå blant menn som kom som tenåringer (kosovere)
Partnervalg (endogami)	Sosial	Personer under 18 år ved innvandring	Gruppe: -Flest i eksogame forhold blant bosniere, færre blant kosovere og syrere
			Individ: - Alder ved innvandring: Høyest grad av eksogami blant de som kom i førskolealder - Utdanningsnivå: Høyere grad av eksogami blant personer med høyskole-/universitetsutdanning (bosniere) -Samlivsform: Personer i samboerskap med felles barn mer eksogame enn personer i ekteskap

Indikator	Dimensjon	Populasjon	Resultat, etter nivå
Statsborgerskap	Politisk/psykologisk-kulturell	Alle	Gruppe: -Høyest andel naturaliserte etter 10 år blant kosovere og syrere. Noe forsinkelse blant bosniere, med lignende andeler naturaliserte som blant de andre gruppene først etter 20 år
			Individ: - Utdanningsnivå: Flest naturaliserte blant personer med utdanning på høyskole-/universitetsnivå
Valgdeltakelse	Politisk	Personer i manntallet ved kommunevalgene i 2019 og/eller 2024	Gruppe: -Mest konsistent valgdeltakelse blant bosniere. Lavest valgdeltakelse blant kosovere, der også en klar majoritet ikke har stemt i noen av de to siste lokalvalgene.
			Individ: -Utdanningsnivå: Personer med høyere utdanningsnivå stemmer i større grad, men trenden er mest tydelig blant bosnierne. -Kjønnsforskjeller: Menn stemmer i noe større grad enn kvinner i de fleste alderskategorier, bortsett fra hos bosnierne, der særlig kvinner med høyre utdanning stemmer litt mer enn mennene

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Kjønnsforskjellene vi ser varierer en del på gruppenivå. Generelt synes kjønnsforskjellene å være størst blant kosoverne og syrerne på de strukturelle indikatorene, dvs. målene som reflekterer deltakelse i arbeidsliv og utdanning. Menn er i større grad sysselsatte, mens kvinner i høyere grad har fullført videregående og høyere utdanning. Spesielt kosoviske menn fullfører i liten grad videregående skole, og her synes alder ved innvandring å spille en særlig stor rolle. Kun 37 prosent av de kosoviske mennene som kom i tenårene hadde videregående skole eller mer utdanning, og kun 6 prosent hadde høyere utdanning (se figur 3.8 og 3.9). At barn av innvandrere med kosovisk landbakgrunn skårer lavere på mål som reflekterer sosioøkonomiske utfall, har man også sett tegn til i andre undersøkelser. I en analyse av den sosiale mobiliteten blant barn av innvandrere (inkl. norskfødte med innvandrerforeldre og innvandrere som kom i førskolealder) fant Molstad og Barstad (2023) at kosoviske menn hadde en markert lavere oppadgående inntektsmobilitet i forhold til sine jevnaldrende, dette selv når fars utdanning- og inntektsnivå var kontrollert for. Et lignende mønster så man ikke blant kosoviske kvinner (s. 55-65).

Mønstrene vi ser med hensyn til politisk integrering, i den grad deltakelse i valg og tendensen til å skaffe seg norsk statsborgerskap måler dette, skiller seg noe ut fra resultatene ellers. Vi ser riktignok at bosnierne samlet sett har den mest konsistente valgdeltakelsen, med et nivå godt over 30 prosent i begge valgene. Det var også blant bosnierne den største andelen som har stemt i begge de to siste lokalvalgene. Bosnierne deltar imidlertid i langt mindre grad i valg enn det som er tilfelle i den øvrige befolkningen. For kommunevalget 2019 så vi også at valgdeltakelsen var høyest blant syrerne som hadde rukket å komme inn i manntallet. Vi ser dessuten tegn til at flere bosniere ventet med å skaffe seg norsk statsborgerskap, mens de fleste kosovere og syrere ble norske statsborgere innen de første ti årene av oppholdet.

Disse resultatene kan ha ulike forklaringer, men viser at de ulike dimensjonene på integrering ikke nødvendigvis henger sammen på en enhetlig måte. Det er ikke gitt at den relativt sett større integreringen blant bosniere på arbeidsmarkedet, i utdanningssystemet og sosialt (i form av partnervalg utenfor egen gruppe), innebærer en tilsvarende deltakelse i det politiske systemet eller ønske om norsk statsborgerskap. Dette bildet stemmer godt overens med det studier som har sett på sammenhengen mellom ulike indikatorer på integrering har funnet. Barstad og Molstad (2020) konkluderer for eksempel med at det ikke er noen entydig sammenheng mellom den strukturelle integrasjonen og andre integreringsdimensjoner.

Ukrainerne mest lik bosnierne i sammensetning

At integreringen kan forløpe seg ulikt etter hvilke mål man ser på, selv for enkeltgrupper som bosniere, er et viktig poeng når vi skal trekke linjer til ukrainerne som har kommet etter fullskala invasjonen av landet i 2022. Diskusjonen rundt bosniernes integrering er dessuten spesielt relevant, ettersom det nettopp er denne gruppen ukrainerne minner mest om.

Som vi har sett består ukrainerne som kom i 2022 og 2023 i stor grad av kvinner med høy utdanning og av personer under 18 år. Med hensyn til aldersfordeling, utdanningsnivå og andelen som foreløpig har gjenutvandret (om lag en av ti), er de likest bosnierne, selv om det også er viktige forskjeller. Eksempelvis var bosnierne relativt likt fordelt med hensyn til kvinner og menn.

Det høye utdanningsnivået tilsier likevel at ukrainerne kan ha gode sjanser for å integreres i det norske arbeidsmarkedet og utdanningssystemet, i det minste på sikt. Foreløpig viser tall at kun en av tre ukrainere i alderen 20 til 66 år og som har innvandret etter invasjonen er i jobb, men dette henger antagelig sammen med det store antallet ankomne og at mange deltar i introduksjonsprogrammet for nyankomne flyktninger (Skjæveland & Røv, 2025). Sammenhengen mellom utdanningsnivå, i form av å ha fullført videregående skole og å ha høyere utdanning, og sysselsetting, er klar i analysene vi har gjort her. At foreldres utdanningsnivå, som vi ikke har kunnet se på her, synes å ha mye å si for den sosiale mobiliteten til barn av innvandrere (Molstad & Barstad, 2023), gjør også at de som kommer som barn vil kunne være godt rustet for å klatre sosialt i det norske samfunnet. Vi har dessuten sett at bosniere med utdanning på høyskole-/universitetsnivå i større grad velger partnere utenfor sin egen gruppe. I den grad dette reflekterer at det er en sammenheng mellom selve utdanningsnivået/-løpet og hvem man inngår i samboerskap eller ekteskap med, kan vi kanskje også forvente at barn av ukrainere vil tendere mot høyere grad av eksogami, i det minste sammenlignet med grupper med generelt lavere utdanningsnivå.

Som vi var inne på ovenfor, er det ingen klare tegn til at høy grad av strukturell integrering henger sammen med tilsvarende deltaking i det politiske systemet. I den grad utdanningsnivået gir en pekepinn på hva en kan forvente av ukrainerne, innebærer dermed ikke dette nødvendigvis at de vil benytte muligheten til å stemme i valg når/dersom de får mulighet til dette. Landbakgrunn synes generelt å spille en viktig rolle for valgdeltakelsen blant personer med innvandrerbakgrunn. Analyser har vist at mens høyere utdanningsnivå jevner ut gapet i valgdeltakelse mellom norskfødte med norskfødte foreldre, forblir forskjellene markante mellom de ulike enkeltgruppene (Kleven et

al., 2022; Kleven & Corneliussen, 2024). Det er dessuten viktig å være klar over at ukrainerne som ankom før massefluktgruppene som er fokus her, ikke har hatt særlig høy valgdeltakelse de siste valgene. 39 prosent stemte i 2019, en andel som sank til 36 prosent i 2023. I Stortingsvalget 2021 stemte 57 prosent av de stemmeberettigede ukrainske statsborgerne. Dette føyer seg inn i et generelt mønster, der innvandrere fra europeiske land utenfor EU/EFTA og Storbritannia i mindre grad deltar i valg sammenlignet med øvrig befolkning og en del andre innvandrergupper (Corneliussen, 2024).

4.2. Noen mulige scenarioer for ukrainere i Norge

Disse generelle betraktningene om ukrainernes mulige integrering i Norge er som sagt basert på erfaringene med de andre gruppene som har kommet på grunn av masseflukt. En åpenbar faktor vi så langt har sett bort fra er graden av gjenutvandring. Stor utvandring vil potensielt kunne endre sammensetningen, og ikke minst antallet, av ukrainske flyktninger i Norge. Potensialet for gjenutvandring antas å henge sammen med flere forhold.

Undersøkelser som har sett på ukraineres motivasjon for å utvandre har funnet at nesten halvparten av ukrainerne ønsker å bli i Norge, selv om krigen tar slutt. Kun et mindretall, 10 prosent i 2024, svarte at de kom til å returnere, mens resten var usikre (Hernes et al., 2024, s. 136-138). Ønsket om å returnere til Ukraina synes dessuten å ha blitt mindre med tiden, noe som kan indikere at potensialet for gjenutvandring er avhengig av tidsperspektivet på oppholdet.

Det er også naturlig å anta at graden av gjenutvandring vil avgjøres av innholdet i en eventuell fredsslutning og hvilke områder som potensielt fortsetter å være kontrollert av russiske myndigheter. Mange av ukrainere som er i Norge er fra oblaster som per dags dato er enten helt eller delvis okkupert av Russland.¹⁰ Det er med andre ord ikke nødvendigvis slik at alle vil ha mulighet eller ønske å returnere til stedene de tidligere var bosatt. Utvalgsundersøkelser som har spurt ukrainere om de foretrekker å begynne livet på nytt i en annen ukrainsk by viser at relativt få ønsker å gjøre dette (Hernes et al., 2024, s. 138).

Ikke minst vil graden av innvandring være avhengig av hva norske myndigheter gjør dersom beskyttelsesbehovet som ligger til grunn for ordningen for midlertidig kollektiv beskyttelse bortfaller. Her har vi tidligere sett at bosniere og kosoverne fikk svært ulik behandling, der bosnierne ble gitt permanent opphold og kosoverne fikk utreisefrist.

Basert på dette kan vi skissere opp tre scenarioer, som kan danne grunnlag for noen avsluttende refleksjoner om hva krigens forløp og norske myndigheters respons på dette kan innebære for integrering av ukrainere:

Scenario 1: Fortsatt konflikt

I tilfelle konflikten vedvarer i årene som kommer, kan vi antagelig vente oss begrenset utvandring. Utvandringen har riktignok allerede vært større enn for syrerne, som er den naturligste gruppen å sammenligne med i dette tilfellet. For syrerne varte borgerkrigen helt fram til slutten av 2024 og det er fortsatt usikkerhet knyttet til sikkerhetssituasjonen i landet. At flere ukrainere har returnert kan ha noe med den relativt sett større geografiske nærheten, men også at de ulike områdene i Ukraina i varierende grad opplever kamphandlinger.

¹⁰ En foreløpig oversikt basert på informasjon om fødested i folkeregisteret, tyder på at om lag en tredjedel av ukrainerne ankommet etter invasjonen i februar 2022 og innen utgangen av 2023 har bakgrunn fra oblaster i Ukraina som er helt eller delvis okkupert (Luhansk, Donetsk, Zaporizjzja, Kherson og Krim. Deler av Sumy og Kharkiv oblast er også okkupert, men regnes ikke inn ettersom de okkuperte områdene i disse oblastene er mindre). Informasjonen om fødested er imidlertid til dels mangelfull, og andelen med bakgrunn fra de nevnte oblastene er basert på de om lag 80 prosentene man har god nok informasjon om fødested til å plassere personene på oblast-nivå.

Med hensyn til integreringen av ukrainerne som er i Norge, er det naturlig å henvise til betraktningene vi har presentert over, i den grad de faktisk dekker mulighetene ukrainerne har i det norske samfunnet. Som en gruppe med høy utdanning, kan de ha gode muligheter for å delta i arbeidsmarkedet og i utdanningssystemet.

Scenario 2a: Avslutning av konflikten og liten gjenutvandring

I tilfelle en relativt snarlig avslutning på konflikten, vil lengden på beskyttelsesbehovet kunne ligne på den blant bosnierne på begynnelsen av 1990-tallet. Dersom norske myndigheter som med bosnierne også velger å la ukrainerne bli i landet, vil det kunne tilsi en relativt begrenset gjenutvandring. I den grad en slik retur vil påvirke sammensetningen, kan dette bidra til at gruppen blir noe «yngre». Både blant kosovere og bosniere har vi sett en tendens til at eldre i større grad utvandrer.

Til syvende og sist er det likevel nærliggende å anta at ukrainerne som blir i Norge vil beholde mange av karakteristikkene man ser i gruppen for øyeblikket. I hovedtrekk vil dermed mange av parallellene vi har trukket til bosniere kunne forbli relevante.

Scenario 2b: Avslutning av konflikten og moderat/høy gjenutvandring

I et alternativt scenario, der konflikten avsluttes, men der enten norske myndigheter velger å ikke gi mulighet til permanent opphold eller der ukrainere selv velger å returnere, er potensialet for endringer i sammensetning større.

Spørsmålet om hvem som gjenutvandrer blir da avgjørende. Selv blant kosoverne, som i utgangspunktet ikke fikk utvidet retten til opphold, var det omtrent en tredjedel som ble i landet. Norske myndigheter åpnet nemlig for at kosovere kunne søke asyl på individuelt grunnlag (Brochmann, 2003). Hvorvidt en lignende mulighet vil være åpen for ukrainere i dette scenarioet er usikkert, men vi ser generelt at det både blant bosniere og kosovere er personene med lavest utdanning og høyest alder som utvandrer. Også blant ukrainerne ser vi en viss tendens til at andelen utvandrede er noe høyere blant de med lavere utdanning. Dersom gjenutvandringen følger en slik tendens til «positiv selektering», der det er potensielle «integreringsvinnere» som blir, kan returen av et større antall ukrainere ytterligere forsterke særtrekket ved ukrainerne som en høyt utdannet og potensielt strukturelt godt integrert gruppe.

Dette forutsetter selvsagt at gjenutvandringen ikke følger andre skillelinjer. En slik skillelinje kan være geografisk opphav. Som vi har vært inne på kan en framtidig fredsslutning i Ukraina innebære at områder forblir under russisk kontroll. Gjenutvandringen kan dermed bli avhengig av kjennetegn ved ukrainerne som sammenfaller med forskjeller mellom ukrainerne som bor i de ulike områdene, kjennetegn som ikke nødvendigvis følger forskjeller i utdanningsnivå eller alder.

Referanser

- Arnesen, H. S. (2024). Fremdeles kjønnsforskjeller i tidsbruken til kvinner og menn i par. *Statistisk Sentralbyrå*. <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/tids-og-mediebruk/statistikk/tidsbruksundersokelsen/artikler/fremdeles-kjonnsforskjeller-i-tidsbruken-til-kvinner-og-menn-i-par>
- Arnesen, R. & Molstad, C. S. (2024). *Overgang til norsk statsborgerskap 1977-2021* (2024/3). Statistisk Sentralbyrå. <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/artikler/overgang-til-norsk-statsborgerskap-1977-2021>
- Barstad, A. & Molstad, C. S. (2020). *Integrering av innvandrere i Norge: Begreper, indikatorer og variasjoner mellom grupper* (2020/44). Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/attachment/438053?ts=175daec55f8>
- Benson, L. (2004). *Yugoslavia: A Concise History*. Palgrave Macmillan.
- Blom, S. (1997). Tracing the integration of refugees in the labour market: A register approach. *Statistical Journal of the United Nations Economic Commission for Europe*, 14(3), 243-265.
- Blossfeld, H.-P. (2009). Educational assortative marriage in comparative perspective. *Annual review of sociology*, 35(1), 513-530.
- Brochmann, G. (2003). Kapittel 6: 1980-åra - Flyktingene kommer. I K. Kjeldstadli (Red.), *Norsk innvandringshistorie. Bd. 3. I globaliseringens tid 1940-2000* (s. 161-186). Pax Forlag.
- Burden, B. C. (2009). The dynamic effects of education on voter turnout. *Electoral studies*, 28(4), 540-549.
- Böhlmark, A. (2008). Age at Immigration and School Performance: A Sibling Analysis using Swedish Register Data *Labour Economics*, 15, 1366-1387.
- Corneliussen, H. M. (Red.). (2024). *Lavere valgdeltakelse blant innvandrere* (Bd. Statistiske analyser). Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/valg/kommunestyre-og-fylkestingsvalg/artikler/lavere-valgdeltakelse-blant-innvandrere>.
- Daugstad, G. (2006). Hvem gifter innvandrere i Norge seg med? *Samfunnsspeilet*, 4. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/hvem-gifter-innvandrere-i-norge-seg-med>
- De Haas, H., Fokkema, T. & Fihri, M. F. (2015). Return migration as failure or success? *Journal of international migration and integration*, 16(2), 415-429.
- Dzamarija, M. T. (2016). Bosniere – integreringsvinnerne? *Statistisk Sentralbyrå*. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/bosniere-integreringsvinnerne>
- Dzamarija, M. T., Molstad, C. S. & Østby, L. (2022). Så mange ukrainere bor det i Norge. *Statistisk Sentralbyrå*. <https://www.ssb.no/innvandring-og-innvandrere/befolkning/artikler/sa-mange-ukrainere-bor-det-i-norge>
- Enes, A., Heglum, M., Berg, H. & Gleinsvik, A. (2019). *Hvordan måle integrering? Forslag til et helhetlig indikatorsett for måling av integrering i Norge* (2019/3). PROBA Samfunnsanalyse. <https://proba.no/rapporter/hvordan-male-integrering/>
- Federalni zavod za statistiku. (2025, 8.5.). *Popis stanovništva 1991*. <https://fzs.ba/index.php/popis-stanovnistva/popis-stanovnistva-1991-i-stariji/>
- Harder, N., Figueroa, L., Gillum, R. M., Hangartner, D., Laitin, D. D. & Hainmueller, J. (2018). Multidimensional measure of immigrant integration. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 115(45), 11483-11488. <https://doi.org/10.1073/pnas.1808793115>
- Harmash, O. (2024, 15.9.). Polish minister, visiting Kyiv, calls for end to benefits for Ukrainian men in Europe. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/europe/polish-minister-visiting-kyiv-calls-end-benefits-ukrainian-men-europe-2024-09-14/>
- Henriksen, K. (2007). *Fakta om 18 innvandergrupper i Norge* (2007/29). Statistisk Sentralbyrå. https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_200729/rapp_200729.pdf
- Hermansen, A. S. (2017). Age at arrival and life chances among childhood immigrants. *Demography*, 54(1), 201-229.

- Hernes, V., Danielsen, Å. Ø., Tvedt, K., Staver, A. B., Tronstad, K., Łukasiewicz, K., Pachocka, M., Yeliseyeu, A., Casu, L. & Zschomler, S. (2023). *Governance and policy changes during times of high influxes of protection seekers. A comparative governance and policy analysis in eight European countries, 2015-June 2023* (2023:8). By- og regionforskningsinstituttet NIBR. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/3112660>
- Hernes, V., Aasland, A., Deineko, O., Myhre, M. H. & Myrvold, T. (2024). *Settlement, integration and employment under a temporary perspective: Experiences and perceptions of Ukrainian refugees and municipal refugee services (2023-2024)* (2024:10). By- og regionforskningsinstituttet NIBR. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/3172723>
- Høydahl, E. (2020). *Sentralitetsindeksen: Oppdatering med 2020-kommuner* (Notater/Documents 2020/4). Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/befolkning/folketall/artikler/sentralitetsindeksen>
- Kirkebøen, L., Leuven, E. & Mogstad, M. (2024). *College as a Marriage Market* (Discussion Papers 950). Statistisk Sentralbyrå. <https://www.ssb.no/en/forskning/discussion-papers/college-as-a-marriage-market>
- Kleven, Ø. (2024). *Velgere og velgeroverganger ved kommunestyrevalgene 2019 og 2023. Basert på de første resultatene fra velgerundersøkelsene 2023* (Rapporter, Issue. Statistisk sentralbyrå. S. sentralbyrå. <https://www.ssb.no/valg/kommunestyre-og-fylkestingsvalg/artikler/velgere-og-velgeroverganger-ved-kommunestyrevalgene-2019-og-2023>
- Kleven, Ø., Bergseteren, T., Risberg, T. & Corneliussen, H. M. (2022). *Innvandrere og stortingsvalget 2021. Stemmeberettigede, valgdeltakelse, partivalg og representanter*. Statistisk sentralbyrå. S. sentralbyrå. <https://www.ssb.no/valg/stortingsvalg/artikler/innvandrere-og-stortingsvalget-2021>
- Kleven, Ø. & Corneliussen, H. M. (2024). *Innvandrere og norskfødte ved kommunestyrevalget 2023. Valgdeltakelse og representasjon*. Statistisk sentralbyrå. S. sentralbyrå. <https://www.ssb.no/valg/kommunestyre-og-fylkestingsvalg/artikler/innvandrere-og-norskfodte-ved-kommunestyrevalget-2023>
- Kleven, Ø. & Aalandslid, V. (2016). Flyktninger og politisk deltakelse – kommunestyrevalget 2015. Deltar flyktningene i lokalpolitikken? *Samfunnsspeilet*, 4, 54-59. <https://www.ssb.no/valg/artikler-og-publikasjoner/deltar-flyktningene-i-lokalpolitikken>
- Lijphart, A. (1971). Comparative politics and the comparative method. *American political science review*, 65(3), 682-693.
- Lijphart, A. (1997). Unequal participation: Democracy's unresolved dilemma presidential address, American Political Science Association, 1996. *American political science review*, 91(1), 1-14.
- Long, K. (2013). When refugees stopped being migrants: Movement, labour and humanitarian protection. *Migration Studies*, 1(1), 4-26.
- Lunde, H. (2022). *Tidligere deltakere i introduksjonsordningen 2005-2019* (2022/52). Statistisk Sentralbyrå. Statistisk Sentralbyrå. <https://www.ssb.no/utdanning/voksenopplaering/artikler/tidligere-deltakere-i-introduksjonsordningen-2005-2019>
- Luo, S. (2017). Assortative mating and couple similarity: Patterns, mechanisms, and consequences. *Social and Personality Psychology Compass*, 11(8), e12337.
- Molstad, C. S. & Barstad, A. (2023). *Sosial mobilitet blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre* (2023/28). Statistisk Sentralbyrå. Statistisk Sentralbyrå. <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/artikler/sosial-mobilitet-blant-innvandrere-og-norskfodte-med-innvandrerforeldre>
- Molstad, C. S., Gulbrandsen, F. B. & Steinkellner, A. (2022). *Familieinnvandring og ekteskapsmønster 1990-2020* (2022/03). Statistisk Sentralbyrå. Statistisk Sentralbyrå. <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/artikler/familieinnvandring-og-ekteskapsmonster-1990-2020>
- Olsen, B. & Bye, K. S. (2021). *Personer 16-39 år med innvandrerbakgrunn i arbeid og utdanning, 2020* (2021/40). Statistisk Sentralbyrå. <https://www.ssb.no/arbeid-og->

- [lonn/sysselsetting/artikler/personer-16-39-ar-med-innvandrerbakgrunn-i-arbeid-og-utdanning-2020/attachment/inline/81d9c0e8-0c39-4712-9191-aeafb4a94871:1dc9b310a2a29eb4f99fc88b1426ed46e2c860f7/RAPP2021-40.pdf](#)
- Persson, M. (2013). Is the effect of education on voter turnout absolute or relative? A multi-level analysis of 37 countries. *Journal of Elections, Public Opinion & Parties*, 23(2), 111-133.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community* [doi:10.1145/358916.361990]. Touchstone Books/Simon & Schuster.
<https://doi.org/10.1145/358916.361990>
- RADA. (2025a). *Про загальну середню освіту*. Vekrhovna Rada of Ukraine: Legislation of Ukraine. Hentet 14.5.2025 fra <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14#Text>
- RADA. (2025b). *Про освіту*. Vekrhovna Rada of Ukraine: Legislation of Ukraine. Hentet 5.5.2025 fra <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
- Skjæveland, M. H. & Røv, V. (2025). Hvor mange ukrainere jobber i Norge? *Statistisk Sentralbyrå*.
<https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/sysselsetting/statistikk/antall-arbeidsforhold-og-lonn/artikler/hvor-mange-ukrainere-jobber-i-norge>
- State Statistics Service of Ukraine. (2025). *Resident population by sex and age by region (estimated) as of January 1, 2022*.
https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/m_w/rozp_post_nasel/roz_pnas_2022.xlsx
- Statistisk Sentralbyrå. (2025a). 07459: *Befolkning, etter alder, statistikkvariabel, år, region og kjønn*.
<https://www.ssb.no/statbank/table/07459/>
- Statistisk Sentralbyrå. (2025b). 07822: *Flyttinger, etter statistikkvariabel, år og land*.
<https://www.ssb.no/statbank/table/07822>
- Statistisk sentralbyrå. (2025c). 08921: *Personer 16 år og over, etter utdanningsnivå, statistikkvariabel, år og alder*. <https://www.ssb.no/statbank/table/08921/>
- Statistisk sentralbyrå. (2025d). 12965: *Gjennomføring i videregående opplæring, etter fullføringsgrad, statistikkvariabel, intervall (år) og kjønn*. <https://www.ssb.no/statbank/table/12965/>
- Statistisk sentralbyrå. (2025e). Tabell 09430: *Utdanningsnivå, etter innvandringskategori, fagfelt, alder og kjønn 1980 - 2023*. <https://www.ssb.no/statbank/table/09430>
- UDI. (2025a). *Har ankommet 92 000 ukrainere*. Utlendingsdirektoratet. Hentet 25.4.2025 fra <https://www.udi.no/aktuelt/har-ankommet-92-000-ukrainere/#:~:text=92%20000%20ukrainere%20har%20kommet%20til%20Norge%20siden%20krigen%20br%C3%B8t%20ut%2024.>
- UDI. (2025b). *UDI 2022-004 Midlertidig kollektiv beskyttelse til personer fordrevet fra Ukraina*. Utlendingsdirektoratet. Hentet 8.5.2025 fra https://www.udiregelverk.no/rettskilder/udi-retningslinjer/udi-2022-004/#2.2. Hva_er_midlertidig_kollekti
- Vassenden, K. (2020). *Fra utenlandsk til norsk statsborgerskap gjennom mer enn førti år (2020/31)*. Statistisk Sentralbyrå. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/attachment/430310?ts=17444c85dc0>
- Wiik, K. A., Dommermuth, L. & Holland, J. A. (2021). Partnership transitions among the children of immigrants in Norway: The role of partner choice. *Population Studies*, 75(1), 133-152.
- Zhou, M. (1997). Segmented assimilation: Issues, controversies, and recent research on the new second generation. *International migration review*, 31(4), 975-1008.

Figurregister

Figur 1.1	Innvandringer, ikke-nordiske statsborgere innvandret på grunn av flukt og familieinnvandrere til flyktninger, 1990-2023, største land	9
Figur 2.1	Befolkningspyramide, bosniske flyktninger til Norge bosatt i 1993 og 1994, aldersgrupper som prosent av total	13
Figur 2.2	Bosniske flyktninger til Norge bosatt i 1993 og 1994, 16 år eller eldre, etter utdanningsnivå per 1.10.1995, prosent.....	14
Figur 2.3	Bosniske flyktninger til Norge bosatt i 1993 og 1994, 16 år eller eldre, etter utdanningsnivå per 1.10.1995 og kjønn, prosent.....	15
Figur 2.4	Bosniske flyktninger til Norge bosatt i 1993 og 1994, 16 år eller eldre, etter utdanningsnivå per 1.10.1995, aldersgruppe og kjønn, prosent	15
Figur 2.5	Befolkningspyramide, kosoviske flyktninger til Norge bosatt i 1999, aldersgrupper som prosent av total.....	16
Figur 2.6	Kosoviske flyktninger til Norge bosatt i 1999, 16 år eller eldre, etter utdanningsnivå per 1.10.2000, prosent	17
Figur 2.7	Kosoviske flyktninger til Norge bosatt i 1999, 16 år eller eldre, etter utdanningsnivå per 1.10.2000 og kjønn, prosent.....	17
Figur 2.8	Kosoviske flyktninger til Norge bosatt i 1999, 16 år eller eldre, etter utdanningsnivå per 1.10.2000, aldersgruppe og kjønn, prosent	18
Figur 2.9	Befolkningspyramide, syriske flyktninger og familieinnvandrere til flyktninger til Norge bosatt i 2015, 2016 eller 2017, aldersgrupper som prosent av total	19
Figur 2.10	Syriske flyktninger til Norge bosatt i 2015, 2016 eller 2017, 16 år eller eldre, etter utdanningsnivå per 1.10.2018, prosent.....	20
Figur 2.11	Syriske flyktninger til Norge bosatt i 2015, 2016 eller 2017, 16 år eller eldre, etter utdanningsnivå per 1.10.2018 og kjønn, prosent.....	21
Figur 2.12	Syriske flyktninger til Norge bosatt i 2015, 2016 eller 2017, 16 år eller eldre, etter utdanningsnivå per 1.10.2018, aldersgruppe og kjønn, prosent	22
Figur 2.13	Antall bosatte ukrainske flyktninger, mars 2022 til desember 2023, etter måned.....	23
Figur 2.14	Befolkningspyramide, ukrainske flyktninger til Norge bosatt i 2022 og 2023, aldersgrupper som prosent av total	23
Figur 2.15	Ukrainske flyktninger til Norge bosatt i 2022 og 2023, personer 20 år eller yngre ved innvandring, etter aldersgruppe, antall	24
Figur 2.16	Prosentandel mannlige ukrainske flyktninger til Norge bosatt i 2022 og 2023 som var 17 år ved innvandring, av alle ukrainske flyktninger under 18 år, etter kvartal.....	25
Figur 2.17	Ukrainske flyktninger bosatt i perioden 24.2.2022-1.10.2023, 16 år eller eldre, etter utdanningsnivå og kjønn, prosent.....	26
Figur 2.18	Ukrainske flyktninger bosatt i perioden 24.2.2022-1.10.2023, 16 år eller eldre, etter utdanningsnivå, kjønn og aldersgruppe, prosent	27
Figur 2.19	Bosniske, kosoviske, syriske og ukrainske flyktninger, andel utvandrede, år etter ankomst, prosent	28
Figur 2.20	Bosniske, kosoviske, syriske og ukrainske flyktninger, andel utvandrede i 3. år (for ukrainere)/5. år (for øvrige grupper), etter utdanningsnivå, prosent.....	29
Figur 2.21	Bosniske, kosoviske, syriske og ukrainske flyktninger, andel utvandrede i 3. år (for ukrainere)/5. år (for øvrige grupper), etter alder ved innvandring, prosent.....	30
Figur 2.22	Ukrainske flyktninger bosatt i 2022, prosentandel utvandrede, 3 år etter ankomst, etter kjønn og aldersgruppe.....	31
Figur 2.23	Ukrainske flyktninger bosatt i 2022 i alderen 8 til 17 år ved innvandring, prosentandel utvandrede, 3 år etter ankomst, etter kjønn og aldersgruppe.....	31
Figur 2.24	Innvandrere med landbakgrunn fra Ukraina som prosentandel av totalbefolkningen, etter kommune. 1.1.2022	33

Figur 2.25	Innvandrere fra Ukraina ankommet i 2022 og 2023 som prosentandel av totalbefolkningen, etter kommune. 1.1.2025	34
Figur 2.26	Ukrainske flyktninger ankommet i 2022 og 2023, ukrainske innvandrere per 1.1.2022 og totalbefolkningen per 1.1.2025, etter bostedskommunens sentralitet, prosent	35
Figur 2.27	Ukrainske flyktninger ankommet i perioden 24.2.2022-1.10.2023, 16 år eller eldre, etter bostedskommunens sentralitet og utdanningsnivå, prosent	36
Figur 3.1	Indikatorer for integrering, etter integreringsdimensjon og populasjon.....	37
Figur 3.2	Sysselsetting i prosent blant bosniere, kosovere og syrere som var 20 til 50 år, prosent sysselsatt, etter år etter innvandring.....	40
Figur 3.3	Sysselsetting i prosent blant bosniere, kosovere og syrere som var 20 til 50 år, 9 år (for syrere)/10 år (for øvrige grupper) etter innvandring, etter utdanningsnivå og kjønn, prosent	41
Figur 3.4	Sysselsetting i prosent blant bosniere, kosovere og syrere som var 30 til 39 år, 9 år (for syrere)/10 år (for øvrige grupper) etter innvandring, sammenlignet med totalbefolkning i 2010, etter kjønn	42
Figur 3.5	Bosniere, kosovere og syrere som var 17 år eller yngre ved innvandring og 25 år eller eldre i 2023, etter oppnådd utdanningsnivå per 1.10.2023, prosent.....	44
Figur 3.6	Bosniere og kosovere som var 17 år eller yngre ved innvandring og 25 år eller eldre i 2023, andel med utdanning på videregående nivå eller høyere per 1.10.2023, etter alder ved innvandring, prosent.....	45
Figur 3.7	Bosniere og kosovere som var 17 år eller yngre ved innvandring og 25 år eller eldre i 2023, andel med universitets-/høyskoleutdanning per 1.10.2023, etter alder ved innvandring, prosent.....	45
Figur 3.8	Bosniere og kosovere som var 17 år eller yngre ved innvandring og 25 år eller eldre i 2023, prosentandel med utdanning på videregående nivå eller høyere per 1.10.2023, etter alder ved innvandring og kjønn.....	46
Figur 3.9	Bosniere og kosovere som var 17 år eller yngre ved innvandring og 25 år eller eldre i 2023, andel med universitets-/høyskoleutdanning per 1.10.2023, etter alder ved innvandring og kjønn, prosent.....	47
Figur 3.10	Bosniere, kosovere og syrere som var 17 år eller yngre ved innvandring, andel med partner med annen landbakgrunn, etter sivilstand	48
Figur 3.11	Bosniere og kosovere som var 17 år eller yngre ved innvandring, andel med partner med annen landbakgrunn, etter alder ved innvandring	49
Figur 3.12	Bosniere og kosovere som var 17 år eller yngre ved innvandring, andel med partner med annen landbakgrunn, etter utdanningsnivå	50
Figur 3.13	Bosniere, kosovere og syrere som var 17 år eller yngre ved innvandring, andel med partner med annen landbakgrunn, etter kjønn.....	50
Figur 3.14	Prosentandel bosniere, kosovere og syrere med norsk statsborgerskap, ni år etter innvandring.....	51
Figur 3.15	Prosentandel bosniere med norsk statsborgerskap, 10, 20 og 30 år etter innvandring. 52	
Figur 3.16	Prosentandel bosniere, kosovere og syrere med norsk statsborgerskap, ni år etter innvandring, etter utdanningsnivå	53
Figur 3.17	Stemmeberettigede innvandrere etter innvandringsgrunn. Kommune- og fylkestingsvalget 2023. Prosent	54
Figur 3.18	Stemmeberettigede blant syriske, kosoviske, og bosniske flyktninger til lokalvalget 2019 og 2023. Antall	55
Figur 3.19	Stemmeberettigede bosniske, kosoviske, og syriske flyktninger til kommune- og fylkestingsvalget 2023 fordelt på utdanningsnivå og kjønn. Prosent.....	57
Figur 3.20	Valgdeltakelse blant bosniske, kosoviske og syriske flyktninger til kommune- og fylkestingsvalget 2019 og 2023. Prosent.....	58
Figur 3.21	Velgeroverganger mellom i kommune- og fylkestingsvalget 2019 og 2023 blant bosniere, kosovere og syrere. Prosent	60

Figur 3.22	Valgdeltakelse blant syrere, kosovere og bosniere etter kjønn. Kommune- og fylkestingsvalget 2023. Prosent	61
Figur 3.23	Valgdeltakelse blant bosniske flyktninger kommunevalget 2023 fordelt på utdanningsnivå, alder og kjønn. Prosent.....	62
Figur 3.24	Valgdeltakelse blant kosoviske flyktninger kommunevalget 2023 fordelt på utdanningsnivå, alder og kjønn. Prosent.....	63
Figur 3.25	Valgdeltakelse blant syriske flyktninger kommunevalget 2023 fordelt på utdanningsnivå, alder og kjønn. Prosent.....	64
Figur 3.26	Antall ganger stemt de to siste lokalvalg blant bosniere, kosovere og syrere fordelt på binært utdanningsnivå. Prosent	65
Figur 4.1	Indikatorer for integrering, etter integreringsdimensjon, populasjon og resultat av analyse i kapittel 3	67

Tabellregister

Tabell 2.1	Ukrainske flyktninger bosatt i perioden 24.2.2022-1.10.2023, 16 år eller eldre, etter utdanningsnivå og kjønn, antall og prosent.....	26
Tabell 3.1	Stemmeberettigede syriske, bosniske, og kosoviske flyktninger i 2019 og 2023 etter alder og kjønn. Antall.....	56
Tabell 3.2	Valgdeltakelse etter alder i kommune- og fylkestingsvalget 2019 og 2023 blant syriske, kosoviske, og bosniske flyktninggrupper, flyktninger generelt, og øvrig befolkning, prosent.....	59